

ภาคผนวก ก.

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณบุญฤทธิ์ ก้านแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทัตย์ อาภากรโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัววัดเฒ่าที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออัญมโทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรินทร์ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๙๓๔

(เจริญพร ก้านแก้ว)

๑๑ ธ.ค. ๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณสมศักดิ์ ฉายาภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับ
อนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทนต์ อากาศโร,ดร. (อบอูน)
เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์
ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความ
สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อ
สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านเป็นอย่างดี จึงขออัญมโทนาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๙๓๔

(นางสาวศักดิ์ ฉายาภูมิ)
๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตร่วมภาษาณ

เจริญพร นายสมโชค บุญทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับ
 อนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทนต์ อาภาโร,ดร. (อบอูน)
 เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์
 ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
 ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความ
 สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อ
 สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
 ท่านเป็นอย่างดี จึงขออโนทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๙๓๔

56
 24 ก.ย. ๒๕๕๖ บุญทอง

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ
 จังหวัดสุรินทร์ ๓๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณกุศล ศิริวาลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุหิตย์ อาภากรโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๙๙๓๖๖๒๘

๗๓ ศธ.๖๑๐๑.๑/๓๓๓
 (นาง/ดร. ศิริวาลย์)
 ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณเจริญ พิศาก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุหิตย์ อาภาโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออุมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๙๓๔

๒๕๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณสนิท สีมอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทนต์ อากาศโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออัญมโหนขอคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน: พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๙๙๓๖๖๒๘

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร.)
 ๒๐พค.๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร นายมานิตชัย คุณะวัฒนกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทิตย์ อากาศโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออุมโนทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๙๙๓๖๖๒๘

๓๓/๓๕๖ คุณ:เจริญพร

 20 พ.ค. 56

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอง่วงน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตร่วมภาษาณ

เจริญพร คุณณรงค์ชัย สุโกมล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทิตย์ อากาศโร,ดร. (อบอูน) เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขออัญมโทนาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๙-๙๙๓๖๖๒๘

๒๐ พ.ค. ๒๕๕๖

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณสมคิด ลาวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับ
อนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุหิตย์ อากาศโร,ดร. (อบอู่)
เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์
ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความ
สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อ
สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านเป็นอย่างดี จึงขออุทิศมาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๓๓๔

(๓๐ สมคิด ลาวิชัย)

16 พ.ค. 56

ที่ ศธ. ๖๑๐๑.๑/๓๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์

เจริญพร คุณรอง (คเนศ) คำมูลคดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย แม่ชีวงเพชร นามสกุล คงจันทร์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับ
 อนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมี พระมหาสุทนต์ อากาศโร,ดร. (อบอู่)
 เป็นประธานกรรมการ ดร. แสง นิลนามะ เป็นกรรมการ ในการวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์
 ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา
 ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการเขียนงานวิจัยให้มีความ
 สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน ซึ่งวัน เวลา และสถานที่เพื่อ
 สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานกับท่านด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
 ท่านเป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบรูณ์ วุฑฺฒิกโร,ดร.)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ นิสิตผู้วิจัย โทร. ๐๘๗-๙๘๙๓๙๓๔

ดร. ธีรพงศ์

(คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย)

๒๒/๕.๐.156

อ. ธีรพงศ์ / หน้า ๑๖๖

ดร. ธีรพงศ์

๒๘/๕.๐.159

แนวทางแบบสัมภาษณ์ (Interview Guide)

กรอบแนวคิดของการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา ประชากรกลุ่มเป้าหมายในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว และโครงการครอบครัวร่วมเย็น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บริเวณพื้นที่ประเทศไทยทั้ง ๔ ภาค ดังนี้ (๑) ภาคเหนือ ได้แก่ อำเภอมะนัง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (๒) ภาคอีสาน ได้แก่ อำเภอสูงเนิน และอำเภอบัวชุม จังหวัดนครราชสีมา (๓) ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนนทบุรี และกรุงเทพมหานคร (๔) ภาคใต้ ได้แก่ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ อำเภอหัวไทรและอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะได้นำผลวิจัยภาคสนามทั้งหมดนี้ ไปสังเคราะห์และวิเคราะห์ใช้ประกอบวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑.๑ ชื่อ .....นามสกุล .....อายุ ..... ปี
 ระดับการศึกษา .....อาชีพ.....
 ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ..... ปี
 ระดับการศึกษา .....อาชีพ .....
- ๑.๒ จำนวนบุตร..... คน ดังนี้
 (๑) ชื่อ .....นามสกุล..... ระดับการศึกษา.....
 (๒) ชื่อ ..... นามสกุล..... ระดับการศึกษา.....
 (๓) ชื่อ.....นามสกุล..... ระดับการศึกษา .....
- ๑.๓ อื่น ๆ.....
 .....

ตอนที่ ๒ คำถามเรื่อง การเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน

- ๒.๑ ท่านมีหลักการในการใช้ชีวิตการครองเรือนอย่างไร ? .....
- ๒.๒ ท่านมีวิธีการปฏิบัติตนในการครองเรือนอย่างไร ? .....
- ๒.๓ เวลามีปัญหาภายในครอบครัว ท่านมีวิธีแก้ไขปัญหแต่ละปัญหาอย่างไร ? .....
- ๒.๔ การดูแลสมาชิกในครอบครัว ท่านมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ? .....

๒.๕ การให้การศึกษาแก่บุตรหลาน ท่านมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ?

.....

.....

.....

๒.๖ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และจัดสรรการใช้จ่ายภายในครอบครัว ท่านมีวิธีปฏิบัติอย่างไร ?

.....

.....

.....

๒.๗ การแบ่งเวลาให้กับครอบครัว รวมทั้งการทำกิจกรรมในครอบครัว ท่านปฏิบัติอย่างไร ?

.....

.....

.....

๒.๘ การสื่อสารกับสมาชิกภายในครอบครัว ท่านมีหลักการและวิธีการปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

๒.๙ ในทัศนะของท่าน คำว่า “ครอบครัวที่ดี” เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

แม่ชีวงเพชร คงจันทร์ ผู้สัมภาษณ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ท่าพระจันทร์)

สถานที่สัมภาษณ์ คือ บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ. ศ. ....

ภาคผนวก ข.

ก. สัมภาษณ์ครอบครัวที่ได้รับรางวัล

คัดเลือกจากครอบครัวที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
พิจารณาให้ได้รับการยกย่อง ด้วยการใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- (๑) เป็นครอบครัวเป็นที่รู้จักและยอมรับกันดีในชุมชนว่าเป็นครอบครัวที่ดี โอบอ้อมอารี
แก่คนทั่วไป
- (๒) เป็นครอบครัวที่มีอย่างน้อย ๓ ช่วงอายุในครอบครัว คือ ปู่ย่า ตายายคนใดคนหนึ่ง
พ่อแม่ คนใดคนหนึ่ง ลูกหรือหลาน คนใดคนหนึ่ง
- (๓) เป็นครอบครัวที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบ
อาชีพ
- (๔) เป็นครอบครัวที่จัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม
- (๕) เป็นครอบครัวที่มีพฤติกรรมทางสังคมดีมีศีลธรรม
- (๖) บุคคลในครอบครัวสามัคคีกลมเกลียวกัน เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน
ครอบครัว
- (๗) ไม่เคยมีปัญหาหย่าร้าง หรือฟ้องร้องกันในระหว่างสมาชิกครอบครัว และบุคคลใน
ครอบครัวไม่เคยถูกตัดสินว่ามีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาอย่างร้ายแรง
- (๘) ไม่มีบุคคลในครอบครัวติดยาเสพติด หรือสุรา การพนัน และอบายมุขอื่น ๆ^๑

ก. ครอบครัวที่ได้รับรางวัล

(๑) ครอบครัวเค้ามูลคดี^๒

คุณณศ เค้ามูลคดี หรือที่นิยมเรียกกันด้วยความเคารพนับถือของลูกหลานของคนใน
วงการบันเทิงและแฟนคลับทั้งหลายว่า “พ่อรอง” เป็นศิลปินท่านหนึ่งที่มีอายุการทำงานทางด้านการ
แสดงละครหรือเวดดิงการบันเทิงที่ยืนยาวมาก โดยผลงานการแสดงนั้นเป็นที่ประจักษ์แก่สายตา
สาธารณชนแล้วว่า ไม่เพียงแต่เป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในสายอาชีพดังกล่าวมาเท่านั้น
แต่ยังประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตการครองเรือนที่อนุชนรุ่นหลังสามารถยึดถือไว้เป็นต้นแบบ
หรือแนวทางในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดีอีกด้วย จึงเป็นครอบครัวหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง
เพราะกว่าชีวิตครอบครัวจะมาถึงจุดนี้ได้ นั้นแน่นอนที่สุดก็คือ จะต้องผ่านมรสุมชีวิตมากมาย
ทีเดียวทั้งชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว อาทิ ทศนะคดีเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง หรือมุมมองใน
การเลือกคู่ครองตลอดถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดู และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นจะสังเกตได้ว่า สมาชิกทุก
คนในครอบครัวมี พ่อรอง แม่ทุมและคุณยุ้ย ซึ่งต่างก็อยู่ในวงการบันเทิงทั้งครอบครัวไม่เคยมีประวัติ
การประพฤติดนเลื่อมเสีย โดยจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวและสามารถยืนหยัดอยู่บนเส้นทาง
บันเทิงจนมีความมั่นคงได้ถึงเพียงนี้นั้นมีความเป็นมาอย่างไร และประทับประคองครอบครัวได้เช่นไร
ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

^๑เอกสารงานวันแห่งครอบครัว ประจำปี ๒๕๕๗, สมดุลชีวิตครอบครัวกับการทำงาน,สำนักงานกิจการ
สตรีและสถาบันครอบครัว, ๒๕๕๗, หน้า ๕.

^๒สัมภาษณ์รอง (ณศ) เค้ามูลคดี, ศิลปินนักแสดงอาวุโส นักพากย์ ศิลปินแห่งชาติ, ๒๒ มิถุนายน พ.
ศ. ๒๕๕๖.

ครั้งแรกที่เจอกับแม่ทุม พอรองให้สัมภาษณ์ว่า ตอนนั้นทำงานอยู่ที่สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหมซึ่งเป็นโทรทัศน์ช่องแรกของเมืองไทย โดยทำหน้าที่เป็นผู้กำกับเวทีจึงต้องดูแลเกี่ยวกับห้องส่งทั้งหมด และได้เจอกับแม่ทุมในรายการเพลงยามเย็นของนริศ อารีย์ ตอนแรกชอบอยู่กับเพื่อนของแม่ทุม แต่เมื่อคบกันไปได้ระยะหนึ่งเห็นว่า ไม่สามารถที่จะไปด้วยกันได้เพราะเมื่อพอรองคุยกับเธอ คำพูดของพอรองมักจะผิดหูเธออยู่เสมอ ๆ เป็นเหตุให้ทะเลาะกันบ่อย ๆ ซึ่งทุกครั้งที่พอรองกับแพนมีปัญหา พอรองต้องปรึกษาแม่ทุมตลอด แต่ช่วงระยะหลังพอรองจึงตัดสินใจเลิกเป็นแพนกัน จากการตัดสินใจครั้งนี้ของพอรองทำให้ได้เข้ากลุ่มเพื่อนฝูงดั้งเดิม และได้ใกล้ชิดกับแม่ทุมมากขึ้น จากคนที่ไม่เคยอยู่ในสายตากลับกลายเป็นคนที่ “ใช่” สำหรับพอรองขึ้นมาทันที โดยตั้งข้อสังเกตได้จากคำกล่าวที่ว่า “ผมรณชนเขาก็โผล่ไปที่โรงพยาบาล ผมไม่สบาย ก็โผล่ไปยื่นข้างเตียง ผมก็นึกในใจผู้หญิงคนนี้ใช่ได้เลย ใจเขากับใจเราพอกันเลย วันหน้าทานข้าวกันอยู่เพื่อนฝูงเยาะเย้ยก็จับมือ เออ...ทุม นายกับเราแต่งงานกันไหมวะ เขาก็บอกว่า ก็ได้ แต่นายต้องไปขอพ่อแม่เรานะ ก็ขอ โอเค ก็จบ” ซึ่งพอรองได้ยืนยันคำพูดของตนเองเช่นกันว่า “คนเราแต่งงาน เราจะมีผู้หญิงสักคนหนึ่ง คนที่ชอบกับคนที่ใช่ ไ้คนที่ชอบมันไปแล้ว แต่คนนี่คือคนที่ใช่ เพราะฉะนั้นฉันต้องแต่งงานกับผู้หญิงคนนี้ให้ได้”

ต่อมาไม่นานพอรองตัดสินใจให้คุณพ่อของพอรองไปสួขอแม่ทุมตามประเพณี แต่กลับถูกปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า “อายุยังไม่ถึง ๒๑ เลย พังจะบวชสักมามาต ๆ งานก็ยังไม่รู้จะเป็นหลักฐานมั่นคงหรือเปล่า แล้วเอ็งจะมีเมีย แล้ววันหนึ่งวันดีคืนดี ฉันไปรับปากพ่อแม่เขาแก่ไปทิ้งลูกเขา ฉันไม่ตาย ฉันไม่เสียหายเธอ ความรับผิดชอบยังไม่มี รับผิดชอบตัวเองยังไม่ได้เลยแล้วยังจะไปรับผิดชอบชีวิตคนอื่นอีก” เมื่อถูกปฏิเสธการช่วยเหลือจากบิดาบังเกิดเกล้าเช่นนี้ ทำให้พอรองตัดสินใจไปสួขอด้วยตนเองเพราะเกรงว่าหากช้าไปกว่านี้ “คนอื่นมาคว้าไปได้ไง” ครั้นวันหนึ่งตัดสินใจแน่วแน่ว่าตามที่คิดและใจที่เรียกร้องเดินดิ่งเข้าไปเจรจาสู่ขอกับ “พ่อดา” ในอนาคต แต่ท่านก็ทำสีหน้าเหมือนไม่ค่อยมั่นใจในตัวพอรอง เป็นเหตุให้ “พ่อดา” ในอนาคตกล่าวว่า “เอาละ พ่อรู้อารองก็รักทุม ทุมก็รักรอง แต่มีหลักประกันให้พ่อสักอย่างได้มั๊ย ถ้ารองมีหลักประกันให้พ่อ พ่อยกให้” เมื่อเจอคำถามเช่นนี้พอรองจึงเอาชีวิตตนเองเป็นหลักประกันว่า “ผมจะดูแลทุมเท่าชีวิต ผมจะไม่ให้ทุมลำบาก” ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับ “ว่าที่พ่อดา” นั่นเอง โดยที่พอรองก็ทราบอยู่ดีแล้วว่า “ว่าที่พ่อดา” ตลอดทั้งพี่ชายแม่ทุมนั้นก็รักลูกและมีความห่วงใยอีกด้วย อีกทั้งเพื่อนฝูงชื่อ “ไอ้ต๋อ จีรศักดิ์” ได้ตักเตือนแล้วว่า “ไ้รองมีงออย่าไปเลย บ้านมันเป็นค่ายมวยน่ากลัว พี่ชายมันดุ” แสดงให้เห็นว่า ด้วยอำนาจของความรักพอรองกล้าที่จะที่เอาชีวิตทั้งชีวิตของตนเองเสี่ยงต่อความเป็นความตายเลยทีเดียว ถึงแม้ว่าพ่อดาทูก็รักลูกก็ตามก็ไม่กลัวในเมื่อตกหลุมรักลูกสาวเขาไปแล้วและยอมเอาชีวิตตนเองเป็นหลักประกัน ด้วยความรักอันแน่วแน่ต่อหญิงที่ตนเองคิดว่า “ใช่” ประกอบกับความกล้าของพอรองดังกล่าวมานี้เองจึงเป็นเหตุให้พอรองได้แต่งงานกับแม่ทุมในที่สุดและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันจนถึงทุกวันนี้

เนื่องจากทั้งคู่ตัดสินใจแต่งงานเร็วเกินไปยังไม่มีหลักฐานมั่นคงพอ ดังนั้น เมื่อแต่งงานกันแล้วจึงต้องอาศัยพ่อดาอยู่ไปก่อนเมื่อพ่อดาซื้อบ้านก็ยกบ้านให้พอรองเป็นอันว่า พอรองได้โชค लाभ ๒ ชั้น พ่อดายกลูกสาวพร้อมกับแถมบ้านให้อีกหนึ่งหลัง อีกทั้งบางวันมานอนมาคุยเป็นเพื่อนด้วย จากวันนั้นจนถึงปัจจุบันนี้ทั้งคู่ได้ครองเรือนครองรักเป็นเวลา ๔๖ ปีเศษและกาลเวลาก็ได้

พิสูจน์แล้วว่า พ่อรองเป็นคนพูดจริงทำจริงเมื่อรับปากกับใครแล้วก็รักษาคำพูดนั้นเท่าชีวิตเป็นเหตุให้ลูกหลานในวงการบันเทิงยกย่องให้ว่า “เป็นคู่รักอมตะ”^๗ ตลอดถึงสังคมและสาธารณชนต่างก็จับตามองด้วยความซาบซึ้งถึงความรักที่ทั้งคู่มีให้แก่กันและกันอย่างมั่นคง โดยได้กล่าวถึงเคล็ดลับการครองเรือนว่า “คือต้องบอกว่า คู่อื่นเนี่ยเขาอาจจะอยู่ด้วยการให้อภัยกัน มีความอดทนแต่คุณหมากับผมอยู่ด้วยการเข้าใจกัน คือทั้งสองฝ่ายจะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจว่าอีกฝ่ายไม่ชอบอะไร อีกฝ่ายต้องหยุด อีกฝ่ายชอบอะไรก็ทำให้เขา” เมื่อต่างฝ่ายต่างก็เข้าใจซึ่งกันและกันแล้ว จึงได้ประคับประคองการครองเรือนให้มั่นคงด้วยวิธีการให้กำลังใจ ให้ความเอื้ออาทรและให้เกียรติต่อกัน ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน อาทิ

(๑) เมื่อครั้งที่พ่อรองไปเซ็นคำประกันให้เพื่อน โดยนำเอาบ้านซึ่งเป็นทรัพย์สินของตนเองเซ็นคำประกันแต่ด้วยความไวเนื้อเชื่อใจเพื่อน ปรากฏว่าเมื่อถึงเวลาเพื่อนไม่ชดใช้ เป็นเหตุให้ถูกฟ้องและโดนยึดทรัพย์สินของตนเองไปในที่สุด ความผิดพลาดครั้งนี้ทำให้พ่อรองคิดว่า “หากย้อนอดีตได้ต้องการจะปรับปรุงแก้ไข” โดยเหตุการณ์ครั้งนั้นประโยคเดียวที่พ่อรองกล่าวเพื่อสารภาพผิดต่อครอบครัวก็คือว่า “พ่อขอโทษ” ในขณะที่เห็นลูกและเมียนั่งร้องไห้ แต่ครอบครัวนี้โดยเฉพาะแม่ทุมซึ่งเป็นคู่ชีวิตกล่าวว่า “พ่อไม่ต้องขอโทษหรอก มันไม่ใช่ความผิดหรอก คือ จริง ๆ แล้วความมีน้ำใจของพ่อ แต่พ่อนึกไม่ถึงว่าเขาจะทำร้ายเรา ไม่เป็นไรพ่อ เดี่ยวเราก็กินได้ พ่ออย่าทำอีกก็แล้วกัน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นครอบครัวหนึ่งเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น จะไม่ถามหาหรือซ้ำเติมความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้น แต่จะหาวิธีการช่วยเหลือให้กำลังใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเป็นกำลังใจ คนต่างเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน ยัยรู้ว่าพ่อท้อ ยัยจะให้กำลังใจพ่อ เข้มแข็งไว้นะพ่ออย่างไงก็ผ่าน วันที่ยัยบอกว่ายัยรับไม่ได้ ยัยต้องเข้มแข็งลูก เดี่ยวมันก็ดีทุกอย่างมันดีขึ้น ต่างคนต่างก็เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน” สำหรับวิกฤตทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวครั้งนี้สามารถผ่านพ้นมาด้วยดี และสามารถฟื้นตัวกลับคืนสู่ภาวะปกติได้ก็โดยการช่วยเหลือจากหลวงพ่อกับที่พ่อรองให้ความเคารพนับถือ บุตรธิดาและกำลังใจจากแม่ทุม ดังคำที่ให้การสัมภาษณ์ว่า

ผมโชคดีมากนะแม่ชี ผมเนี่ยเป็นคนที่ใช้สติเหนืออารมณ์เสียส่วนใหญ่ พอมันเกิดเหตุการณ์ขึ้น ลูกเมียผมก็บอกว่า อย่าไปโทษว่าใครผิดใครถูก เราอย่าทำมันอีกก็แล้วกัน มาจับมือกันแล้วก็ทำทุกอย่างให้มันดีขึ้น ผมก็ไป ตัดสินใจหลวงพ่อดูหนึ่งให้ผมไปบวช คือ ท่านบอกถ้าไม่บวชก็ติดคุก คือ ท่านรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น บอกไปบวชเถอะ เพราะท่านบอกเดินมาไม่เห็นเงาหัวแล้ว จึงตัดสินใจไปบวชกะท่านบนยอดเขา ตอนนั้นยัยอยู่ประมาณ ๑๑ - ๑๒ ยัยก็ตามไปบวชด้วยก็เป็นวัดต่างจังหวัด หอน้ำห้องท่าก็สกปรกเวลาคนมายัยก็เดินล้างส้วมทุกส้วมนะ ตอนเช้าก็ทำกับข้าวถวายพระ วัดทั้งวัดมีพระอยู่ ๑๐ กว่ารูป พอเพลาก็ทำกับข้าวให้พระฉัน อะไรอย่างนี้ ยัยก็เดินล้างส้วมทุกส้วมที่มีคนมาถ่ายแล้วไม่ทำความสะอาดไว้ ยัยเดินร้องเพลงล้างไปด้วย ลูกชายก็เซ็ด เขานำพระมาถวายเยอะมาก ลูกชายก็เซ็ดคืออยู่ด้วยกันไปไหนก็ไปด้วยกันตลอด หลวงพ่อก็บอกว่า ทำใจให้สบาย ออกไปเด็กคนนี้นั่นจะคืนทุกอย่างให้เอง พอผมสึกออกมาเรียบร้อยไม่เท่าไรباب ก็มีคนมาขอให้ยัยเซ็นสัญญาเป็นนักร้อง นั่นแหละได้เงินคืนหมดเลย

^๗ ทัศนีหมอชิต ทีวีสี ช่อง ๗ , พ่อรอง - แม่ทุม คู่ชีวิตที่มีร่างกายและหัวใจเดียวกัน, ออกอากาศ เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ. ศ. ๒๕๕๖, เวลา ๒๒.๓๐ น.

(๒) พ่อรองไปมีอะไรกับคนที่ไม่ใช่ภรรยาตนเองในทำนองชู้สาวหรือไม่ก็ตาม ในที่นี้หมายถึง “บุคคลที่สาม” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากที่สุดเลยที่เดียวที่ผู้หญิงทุกคนยอมรับสภาพไม่ได้ เพราะไม่เพียงแต่ช่วงวันเวลาที่คบหาดูใจกันหรือแต่งงานไปแล้วก็ตาม สำหรับปัญหานี้เป็นที่น่าสังเกตว่า โดยปกติครอบครัวทั่วไปภรรยาทุกคนเมื่อเจอปัญหานี้แล้ว มักจะแสดงอาการโวยวาย หรือไม่กล้าทอต่าง ๆ นา ๆ ถ้าหากไม่ระบายความหึงหวงไปที่สามีก็จะลงที่ผู้หญิงที่มาติดพันสามีตนเอง หรือไม่บางครอบครัวถึงกับทำร้ายร่างกาย หรือจนกระทั่งฆ่ากันเลยทีเดียว แต่สำหรับครอบครัวพ่อรองหาเป็นเช่นนั้นไม่ จึงเป็นเหตุให้พ่อรองรู้สึกได้ถึงความสุขของแม่ทুমที่ให้เกียรติตนเองถึงเพียงนี้ ดังคำที่ให้สัมภาษณ์ว่า

คือเขารู้ว่าสามีเขาเป็นแบบนี้ ความที่เขาเข้าใจเราว่า สามีเขาเป็นอย่างนี้ คือ นิสัยอาจจะไม่ได้คิดอะไรกับผู้หญิงคนนั้น แต่ด้วยความเป็นคนขี้เล่นขี้อะไรอย่างนี้ ถึงแม้ว่าบางเวลามีอะไรกับใครเหนือจากทุม เขาจับได้ เขารู้ คนอื่นมาบอกเขาจะไม่ฟังนะ เขาจะต้องรู้ด้วยตัวของเขาเอง แล้วเขาจะไป ไปดูเลย อย่างไปเจอผมนั่งกอดอยู่เนี่ย เขาจะโผล่ข้างหลังเลยนะ เราเนี่ยซอกแล้ว ทุกครั้งที่เจอเขาจะพูดเบา ๆ เลย พ่อไปคุยกันในรถ แล้วก็เดินไป ก็เลยมาคิดว่า เมียฉันให้เกียรติฉันถึงขนาดนี้ แล้วทำไมฉันไม่ให้เกียรติเขาเลยวะ เขาทำเหมือนสอนให้รู้ว่า ฉันให้เกียรติแก่ ทำไมแกไม่ให้เกียรติฉันเลย คนเขารู้ทั้งบ้านทั้งเมืองแก่เป็นผัวฉัน แล้วแกมานั่งกับผู้หญิง แล้วแกคิดเหอว่า คนอื่นไม่เห็นไม่รู้

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่เรื่องชู้สาวเท่านั้นที่แม่ทুমให้เกียรติและเข้าใจถึงอุปนิสัยพ่อรองถึงเพียงนี้ แต่ยังให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับเวลาพ่อรองมีปัญหาอื่น ๆ กับแม่ทุมและเห็นว่าจำเป็นต้องทะเลาะอีกว่า

เวลาทะเลาะกัน เราต้องยอมรับว่า มันจะแรงด้วยกันทั้งคู่ เพราะฉะนั้น มันต้องมีคน ๆ หนึ่งจะต้องยอมเสียสละ ต้องลดลง ซึ่งคน ๆ นั้นก็คือ ผม แต่ไม่ใช่ผมคนเดียวนะ บางทีก็ทุม เวลาผมของขึ้น ผมแรงมาก แทนที่ทุม ใจเย็นมาก ใจเย็นพ่อ ไม่เอาหนา มีอะไรค่อยพูดกัน แต่ส่วนใหญ่เราไม่ค่อยทะเลาะกันให้ลูกเห็น ถ้ามีปัญหาจำเป็นจะต้องเถียงกันแน่ ๆ มันไม่ไหวแล้ว มันต้องเถียง แม่ไปขึ้นรถ นั่งรถก็เถียงกันไป ๆ ๆ รอบซอยเรียบร้อย กลับเข้าบ้านไม่มีอะไร เจียบนะ จบ แล้วกลับเข้ามบ้าน

โดยวิธีการแก้ปัญหาครอบครัวแต่ละอย่างนั้นผู้วิจัยมองว่า ทั้งพ่อรองและแม่ทุมน่าจะให้ความสำคัญกับจุดนี้เป็นอย่างมากทีเดียว เพื่อประคับประคองครอบครัวให้มีความมั่นคง ดังที่พ่อรองให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกว่า

เพราะผมมีความรู้สึกว่าการที่เรานั่งทะเลาะกันให้ลูกเห็น ลูกคิดหนักนะ ลูกจะเป็นเด็กเก็บกดเป็นเด็กคิดมาก พ่อกับแม่ทำไมต้องมีปัญหากัน แต่ขณะเดียวกันนี้ เขาเห็นพ่อกับแม่หัวเราะต่อกระซิกกันตลอด แม่ถามพ่อว่าทานข้าวมั้ย คือ สภาพดี ๆ ที่ลูกเห็นเขาเห็นมันจะทำให้เขา ฉันจะทำอย่างนี้นะ โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ฉันมีลูกมีเต้า ฉันจะทำอย่างพ่ออย่างแม่

อีกประการหนึ่ง การดูแลเอาใจใส่ฉันสามีภรรยาและครอบครัวนี้ ถือได้ว่าพ่อรองกับแม่ทุมเป็นคู่หนึ่งที่ทำฝ่ายต่างก็ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันอย่างดีทีเดียว เพราะไม่เพียงแต่ดูแลกันยามปกติเท่านั้น แม้แต่ยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็ไม่ทอดทิ้งกัน ดูแลเอาใจใส่เสมือนหนึ่งดูแลชีวิตของตนเองอาทิ ในช่วงเวลาปฏิบัติหน้าที่การงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จะสังเกตว่าอาชีพศิลปินเป็นอาชีพที่ไม่

มีเวลากำหนดแน่นอนตายตัวว่า ต้องทำงานวันละกี่ชั่วโมงเพราะเป็นงานเกี่ยวกับการแสดงซึ่งบางวันจะต้องทำงานจนรุ่งสาง อย่างเช่น ไปถ่ายละครต่างจังหวัด สิ่งทีพ่อรองมักจะปฏิบัติอยู่เสมอต่อครอบครัวก็คือ

ทั้งบ้านเข้าใจเลยว่า ผมไม่ค่อยมีเวลา เพราะฉะนั้นถ้ามีเวลาสมมติว่ากองถ่ายนัด ๑๐ โมงเนี่ย ผมจะต้องตื่นตั้งแต่ ๖ โมง ตี ๕ จะตื่นเพื่อคุยกับทุมอยู่เจอลูกก่อน ลูกไปทำงาน ก่อนยัยพิมพ์หลานสาวจะไปโรงเรียน ก็จะเจอทุกคนเสร็จแล้วผมจึงไปทำงาน พอไปถึงที่ทำงานป๊าบ...ก็จะโทรคุยกับยัยยัยบ้าง คุยกับลูกชายบ้าง โทรมาถามพี่เลี้ยงว่า เป็นไบบ้าง แม่เป็นไบบ้าง ตอนนี้ออกซิเจนเท่าไร ทานข้าวหรือยัง

ส่วนแม่ทุมช่วงเวลาที่ยังไม่ล้มป่วยนั้นถือได้ว่า ปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาได้อย่างดีทีเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่พ่อรองมักจะกล่าวชื่นชมด้วยความซาบซึ้งถึงชีวิตของตนเองอยู่เสมอว่า

เขามีความดูแลเอาใจใส่เรา ตื่นเช้าเขาจะเตรียมให้เสร็จหมด ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า อะไร ๆ ถุงเท้า กางเกงใน ดูให้หมด พอวันนี้ไปตรงนี้ ๆ ๆ นะ ค่าที่นั่นะ ถ่ายเรื่องนี้ ๆ ๆ เราก็สบาย กลับมาก็ถามว่า ‘เหนื่อยไหม’ ‘ทานน้ำเย็นไหม’ คือ นิด ๆ หน่อย ๆ มันทำให้เราซึมซับว่า ผู้หญิงคนนี่คือเราอาจจะดำเนินชีวิตพลาดไปบ้าง แต่ที่คิดถูก คือ ที่เลือกเขาเป็นภรรยาเป็นคู่ชีวิต

สำหรับครอบครัวนี้แล้วจะเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกันและอย่างนี้นั้นไม่เพียงแต่ช่วงเวลาที่ดำเนินชีวิตปกติ แม้กระทั่งช่วงเวลาที่ต่างฝ่ายต่างเจ็บป่วยก็ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เราต้องบอกว่า คือ การที่เราคบกัน เขามีความห่วงหาอาทรเรา ยามเราไม่สบายเขาจะมาหา มาดู แล้วเวลาเราล้มตา เราจะเห็นเขามาอยู่ข้างเราตลอดเวลา มองไปป๊าบเจอเขา มองป๊าบเจอทุม เจอญาติพี่น้อง แต่ทุกครั้งต้องเจอเขาตลอด เขามีความเอาใจใส่ดูแลเรา” ส่วนช่วงเวลาที่แม่ทุมเจ็บป่วย พ่อรองก็ปฏิบัติได้อย่างมีขาดตกบกพร่องซึ่งผู้ชายน้อยคนนักที่ผู้วิจัยมองว่า จะปฏิบัติและดูแลเอาใจใส่ได้ถึงเพียงนี้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “กลางคืนกลับมา ๒ ยาม พอจะเข้านอนจะหลับ ๆ เขาเรียก พ่อ ๆ จับทุมลุกขึ้นนั่ง เราก็ต้องจับเขา จับเขานั่งเรียบร้อย เราก็ลงนอน พอจะหลับ ๆ ๆ พ่อ พ่อ เอาทุมลงนอน อยู่อย่างนี้ทั้งคืน แต่เราก็ต้องทนทำไงเพราะเขาไม่เหมือนอย่างเรา เขาเป็นอย่างนี้ อย่างนี้มันก็ต้องทน” และยังได้กล่าวเสริมอีกว่า “ผมอยู่เคียงข้างเขาตลอด ทำให้เขาทุกอย่าง เมื่อยขาผมก็นวด ตี ๑ ตี ๒ ปลูกผมนวด ผมลุกขึ้นมา นวดให้ เข้าห้องน้ำ ผมถอดยกทรง ถอดกางเกงใน ทำให้ทุกอย่าง ประคองถึงห้องน้ำ” เพราะ “ผมเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องอดทนต้องยอมเสียสละ ความสุขทุกอย่างเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข” และสิ่งหนึ่งที่พ่อรองรู้สึกได้ ก็คือ “เวลานี้แม่กับพ่อคือคน ๆ เดียวกันแล้วนะ พ่อเป็นแค่ร่างกายเท่านั้น แต่แม่เป็นหัวใจของพ่อ วันใดหัวใจของพ่อหยุดเต้น พ่อจะอยู่อย่างละแม่” ถึงแม้ว่านายแพทย์ที่ทำการรักษาจะบอกว่า “คุณพ่อครับ ผมบอกได้เลยว่า คงไม่สามารถทำให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้แล้ว ‘ตอนนี้ต้องใช้คำว่า ต้องประคับประคองกันไป’ แล้วเราก็ไม่รู้ว่าจะไปเวลาไหน เราจึงต้องดูแลกันเอง ตอนนี้ผมก็ต้องสั่งซื้อออกซิเจนแต่หมอก็ก็นำว่าต้องสั่งซื้อเตียงคนไข้ไว้ที่บ้านด้วย” จากการปฏิบัติตนเองของพ่อรองต่อแม่ทุมครั้งนี้เองทำให้ผู้วิจัยนึกถึงคำพูดของพ่อรองที่กล่าวไว้ว่า

ผมจะดูแลผมเท่าชีวิตของผม ผมจะไม่ให้ผมลำบาก เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น เราพูดกะผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อเขาไว้ เราต้องดูแลเขาสุดชีวิต วันที่เขาเจ็บหนักวันที่เขาไม่ไหวแล้ววันนั้น ยืนมองไปที่เขา นึกในใจอย่างเดียวว่า ผม แม่อย่าเป็นอะไรนะ ถ้าแม่จะเป็นให้พ่อเป็นแทนดีกว่า ถ้าแม่เป็นพ่ออยู่ไม่ได้ เราต้องยอมรับว่า เราขาดเขาไม่ได้

ประการสุดท้าย ซึ่งเป็นหัวใจหรือสายใยแห่งรักของคนทั้งสองนี้และที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ครอบครัวนี้เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ ก็คือ “ลูก” ปัทมวรรณ เค้ามูลคดี หรือเรียกกันว่า “น้องยุ้ย” เป็นผู้หญิงสาวสวยอีกคนหนึ่งเข้าสู่วงการบันเทิงแล้ว ไม่เคยมีเรื่องเสื่อมเสียให้กับตนเองและครอบครัวตลอดถึงวงการบันเทิงตลอดจนถึงทุกวันนี้ จากการให้สัมภาษณ์พ่อรองได้เล่าถึงความรู้สึกครั้งแรกที่เห็นหน้าลูกว่า เป็นวันที่ต้องทบทวนความประพฤติกี่ผ่านมาในอดีตว่า มีอะไรบ้างหรือไม่ที่ทำให้พ่อแม่บังเกิดเกล้าต้องลำบากและสะเทือนใจ ดังนั้นเมื่อมีลูกจะพยายามไม่ให้ลูกต้องเป็นเหมือนอย่างตน และพ่อรองก็ได้ตั้งใจปรารถนาเพราะน้องยุ้ยไม่ใช่เป็นเพียงแต่เด็กอารมณ์ดีเท่านั้น แต่ยังเรียนหนังสือเก่งอีกด้วยโดยพ่อแม่ไม่ได้บังคับให้ลูกเรียน ซึ่งเรื่องนี้พ่อรองกล่าวว่า

อะไรที่เราทำไม่ได้ คุณพ่อคุณแม่อยากให้ทำ แล้วทำไม่ได้ เราก็กพยายามบอกให้ลูก เน้นแนวทางให้ลูกทำอย่างนั้นๆ การศึกษาก็เหมือนกัน อย่าไปบังคับเขา อย่าบังคับให้ลูกสนองตัณหาของตัวเอง แต่เราต้องสนองตัณหาของลูกว่า ลูกเขาอยากเป็นอะไร พ่อจะประคับประคองเขาเรื่อย คือ พ่อกับแม่ดูแลลูก ไม่ใช่เป็นกรรมการนะ เป็นแค่ไรมาน พ่อปานกหวัดปั๊บออกนอกสนามออฟไซด์เข้าไป ๆ โดยที่เขาจบปริญญาโท โดยที่พ่อแม่ไม่ได้บังคับ ทุกคนจบปริญญาโทหมดก็โอเค

ส่วน “การคบเพื่อน” พ่อรองจะให้น้องยุ้ยรู้จักใช้วิจารณญาณเอาเองว่า บุคคลเช่นควรคบหรือไม่ อย่างไร “หนูจะคบเพื่อนแล้วแต่หนูพ่อไม่ว่า แต่หนูต้องใช้วิจารณญาณเอาเองว่า หนูควรจะคบใคร” หรือในส่วนของการสอนลูกอบรมลูกพ่อรองได้กล่าวว่า ในชีวิตเคยดีครั้งเดียวเท่านั้น และไม่เคยดีลูกหรือทำโทษลูกอีกเลย ส่วนการสอนลูกจะสอนโดยสอดแทรกขณะที่ลูกกำลังนั่งดูหนังดูละคร โดยวิธีการสอนเพื่อสอดแทรกว่า “ละครหนึ่งเวลาดู เห็นมัย เห็นมัยครับ เขาทำตัวไม่ดี เขาถูกตำรวจจับ” จนกระทั่งทุกวันนี้ น้องยุ้ยได้แต่งงานและมีหลานสาวให้พ่อรองแม่ทุมแล้ว ๑ คน ซึ่งเป็นสมาชิกน้องใหม่ในครอบครัวเค้ามูลคดีที่ทำให้คุณตาคุณยายมีความสุขเพราะช่วยเพิ่มเติมแต่งสี่สรรครอบครัวให้มีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าขณะนี้คุณยายป่วยอยู่ก็ตาม แต่ก็สามารถทำให้คุณยายเป็นปลื้มกับหลาน เพราะ “เขาเป็นเด็ก เขาเห็นว่ายายให้คนนวดขา ตอนนีปวดขาพอเขาลงมาถึง พ่อเห็นนะก็เข้าไปเลย เขานวดขายาย ไม่มีใครสอนเวลาคนเข็นรถเข็นยาย เขาจะวิ่งมาเลย เขาจะผลักคนเข็นออกไป เขาจะเข็นเอง” ซึ่งเป็นความสุขที่แม่ทุมได้รับจากหลานตัวน้อยๆ ซึ่งสามารถทำให้คุณยายทั้งรักทั้งหลงได้เลยทีเดียว และหลานคนนี้ไม่เพียงแต่ทำให้คุณยายทั้งรักทั้งหลงเท่านั้น แต่บางครั้งก็ทำให้คุณตา (พ่อรอง) ถึงกับอุกคิตว่า วันนี้ตนเองได้ไปเยี่ยมหลานบ้างหรือยัง ด้วยความรู้สึกหรือจิตวิญญาณของความเป็นคุณตามือใหม่ป้ายแดงนั่นเอง สุดท้ายพ่อรองก็ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับ “ครอบครัวที่ดี” ไว้ว่า

มันจะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน มันต้องมีความหวงหาอาหารกัน ต้องบอกว่าคนสมัยนี้มันอยู่กันแล้วเลิกกันเร็ว เพราะความต้องการมันเหนือความรัก เพราะว่าผู้หญิงคนนี้สวยฉัน

ต้องการฉันอยากได้ ความอยากกับความต้องการมันมาด้วยกัน อารมณ์อยากมันมีอยากจะได้มาครอบครอง แต่พออยู่แล้วมันไม่ได้เกิดจากความรักนะแม่ซี อะไรทุกอย่างที่มันไม่ได้เกิดจากความรัก มันก็ย่อมจะหน่ายเร็ว เปื่อเร็ว แต่ผมกับทุมอยู่มาด้วยกันเพราะความรัก ต้องเข้าใจว่าผู้หญิงคนนี้ต้องมาเป็นคู่ชีวิตของฉัน ไม่ใช่มาเป็นเมียนะแม่ซี ต้องมาเป็นคู่ชีวิตของฉัน มาเป็นแม่ที่ดีของลูกฉัน เพราะฉะนั้น เธอจะฉันจะแยกจากกันได้ก็ต่อเมื่อใครคนใดคนหนึ่งตายไปเท่านั้นเอง

จะเห็นได้ว่า แนวคิดที่ได้จากครอบครัวนี้ (๑) การใช้ชีวิตด้วยการเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจว่า “อีกฝ่ายไม่ชอบอะไร อีกฝ่ายต้องหยุด อีกฝ่ายชอบอะไรก็ทำให้เขา” (๒) ให้กำลังใจซึ่งกันและกันเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำผิดพลาดไม่ซ้ำเติม (๓) ไม่ใช่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหาในครอบครัว (๔) ดูแลเอาใจใส่ยามเจ็บไข้ไม่สบาย ถึงแม้ว่าเวลาจะมีให้ซึ่งกันและกันน้อยเนื่องด้วยหน้าที่การงาน (๕) มีสัจจะต่อครอบครัวและลูกเมีย (๖) ให้เสรีภาพแก่ลูกในการเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยทำตนเป็นเพียง “ไรแมน” (๗) รู้จักอบรมสั่งสอนลูกในเวลาที่เหมาะสม สุดท้ายได้สรุปข้อคิดเห็นส่วนตัวว่า ครอบครัวที่ดีนั้นมันจะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความห่วงหาอาทรอันเป็นการเติมเต็มความรักให้กับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

(๒) ครอบครัวทศภาค^๕

ครอบครัวนี้จัดเป็นครอบครัวที่พิเศษอีกครอบครัวหนึ่งที่น่าสนใจเพราะเป็นครอบครัวที่บรรดาลูก ๆ ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ร่วมกันแต่ได้รับยอมรับของคนในชุมชนและสังคมนั้นอีกทั้งได้รับรางวัลครอบครัวตัวอย่าง ซึ่งคุณหมอจรูญหรือที่ชาวบ้านในหมู่บ้านเรียกว่า “หมอรูญ” เป็นหมอสาธารณสุขประจำตำบลที่ได้รับการยอมรับของหมู่บ้านตำบลบางหลวง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่า ไม่เพียงแต่เป็นหมอที่รักษาสุขภาพเพียงร่างกายเท่านั้น แต่ยังเป็นหมอสาธารณสุขที่ใจบุญสุนทานและยังเป็นสะพานบุญให้กับผู้คนในหมู่บ้านหลายร้อยชีวิตอีกด้วย เพื่อเป็นต้นทุนหรือเสบียงบุญให้กับชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้าอีกด้วย เพราะมีงานบุญหลายอย่างด้วยกัน ในหมู่บ้านที่จำเป็นอย่างมากจะต้องมี “หมอรูญ” เข้าร่วมอยู่ด้วยทุกครั้งขาดไม่ได้ทีเดียว ดังข้อความว่า “ผมเป็นคนทำบุญ ทำบุญประจำ ผมเป็นพิธีกร ทอดผ้าป่า ประชาสัมพันธ์ วัดตะกุ่มประชาสัมพันธ์ พุดจับไมล์จะได้ต่างค์เข้าวัดที่วัดทำบุญ ขาดผมไม่ได้เลย พุดจับไมล์ต่างค์ไม่จับ จับแต่ไมค์ ได้กลิ่นไปล้านกว่าอาศัยสื่อโทรศัพท์” อีกทั้งยังได้เชิญชวนญาติโยมมาถือศีลปฏิบัติธรรม พร้อมกันนั้นในส่วนของแม่บ้าน นอกจากเธอต้องทำหน้าที่ศรีภรรยาที่ดีของสามีและแม่ที่ดีให้กับลูก แต่ยังแบกรับภาระตำแหน่งทางสังคม โดยเป็น “ภรรยาเป็นผู้ใหญ่บ้าน ๕ ปี เป็นสภาตำบลทำงานท้องถิ่น อบต. เป็นผู้ใหญ่ ๑ คราว ๔ ปี แต่งงานเมื่ออายุ ๑๙ ตอนนั้นหมอ ๖๙ ภรรยา ๖๑ ปี” รวมแล้วใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันประมาณ ๕๐ ปี นับว่าเป็นช่วงระยะเวลายาวนานมากทีเดียว ผลงานที่ได้รับนั้นพบว่า แม่บ้านนั้น “เขาได้รับโลรางวัลหลาย ๆ อย่าง” ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงความเป็นผู้หญิงเก่ง ประจำตำบลอีกคนหนึ่งที่มีความสามารถ จัดสรรเวลาให้กับครอบครัวและสังคมไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นับได้ว่าเป็นครอบครัวที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของชนรุ่นหลัง โดยรายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัวนี้มีดังต่อไปนี้

^๕สัมภาษณ์จรูญ ทศภาค, หมอสาธารณสุข, ๒ มิถุนายน พ. ศ. ๒๕๕๖.

หมอรูญให้สัมภาษณ์ถึงการเลือกคู่ชีวิตของเขาว่า “ผมมองที่คนทั้งด้านหน้า ด้านหลัง พื้นฐาน หลักฐาน เขามีอาชีพเย็บผ้าเป็นอาชีพรอง ไม่สวยแต่ดี วิเคราะห์คัดเลือก คนสวยก็มีแต่ไม่เลือก” และยังได้กล่าวถึงการแต่งงานของเขาในสมัยก่อนว่า “มีเครื่องเตร่บรรเลงใช้เรือแห่ กล่อมหอที่บ้าน กลับไปบ้าน เข้าค้อยยกขันหมากแห่มาสู่ขอมีสอนบ่าวสาว” และตั้งใจไว้ว่า “มีชายคนหญิงคน ถ้าเผื่อเป็นผู้ชายจะให้ตะกร้อ ๑๐ ลูก บ่นฤชวัดตะกู คนแรกขอเป็นผู้ชาย คนต่อไปไม่เป็นไร แต่ก็ออกมาเป็นผู้หญิง ผมไม่ติดใจแล้ว ขอมีแค่ ๒ คน” ในช่วงใช้ชีวิตคู่ที่ต่างได้แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน กล่าวคือ “เป็นผู้นำครอบครัวก็ต้องเป็นผม ทำงานราชการ ส่วนเรื่องงานในบ้านอาชีพทางนี้เขาแต่ดั้งเดิมก็ทำไป ผมถือนี้อาชีพรอง ผมหมดราชการแล้วแค่รับงานชุมชนต่าง ๆ งานในบ้าน ก็ยกให้เขาสิครับ ก็ช่วยเขาบ้าง เวลาทำครัว อ้าว... ก็ช่วยกันอย่างจี้” ซึ่งทั้งคู่ต่างก็ใช้วิธีการสอนลูกให้เล็งเห็นถึงผลดีผลเสียมีการเปรียบเทียบในสิ่งที่กระทำโดยใช้หลักตรรกะ ที่ว่า

ให้ความอบอุ่น ทานข้าวร่วมกัน กลางวันแม่บ้านอยู่ดูแล ตอนเล็ก ๆ ๕ ถึง ๖ ขวบ

โรงเรียนผมก็ไปทำงาน ผมจะเปรียบเทียบให้ดู สอนลูกระหว่างของดี ของไม่ดี ถ้าของดีเป็นอย่างไร คนเป็นไง คนไม่ดีเป็นไง เปรียบเทียบให้เขาคิด เลี้ยงแบบเพื่อน อย่าไปขู่ ตะคอกไปไหนมา อย่า...เขาจะไม่ชอบ ทั้งที่รู้ว่า ไปไหนมา เราก็เรียก อ้าว...กินข้าว ค้อย ๆ ตะล่อมชอบคุ้ยโน้นเนี้ย เออ...เป็นไงบ้างลูก เดี่ยวลูกค่อยเล่าไม่ต้องไปด่าไปว่า

สำหรับการจัดสรรเวลาให้กับครอบครัว “เรื่องงานเป็นงาน วันสองวันก็มาคุยอย่างจี้ อย่างลูกจะมาทุกอาทิตย์ บางทีไม่มาเขาโทรกันคุยกันประจำ ผมถือว่าแม่เขาโทรกันประจำสื่อถึงกัน ถ้ามีอะไรก็โทรถึงพ่อ พ่อจี้ ๆ ๆ” โดยการที่ครอบครัวสามารถอยู่กันอย่างปกติสุขทั้งที่คุณพ่อบ้านคือหมอรูญ ออกนอกพื้นที่บ่อย ๆ เป็นเพราะ “ความเข้าใจ ผมเป็นคนออกพื้นที่ตลอด ผมไปทั่วไทย ผมอยู่ยะลา แม่สาย บางครั้ง ๖ ถึง ๗ เดือน ลาว ๒ คีน ผมเป็นคณะกรรมการหลายโครงการ” และได้สอนเรื่องการหาคู่ครองของลูกชายไว้ว่า “ไม่ใช่อยู่แค่วันสองวัน เราต้องอยู่ตลอดไป เราต้องคบหากันนาน” สุดท้ายให้ข้อคิดครอบครัวที่ดีว่า “ต้องเข้าใจกัน ใจเขาใจเรา และควรจะมีปู้ย่าตายายเพราะปู้ย่าตายายเหมือนบุคคลตัวอย่าง ลงเรือให้ตลอดรอดฝั่งนอกจากเราจะตายจากกันเท่านั้น อยู่ด้วยกันต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา นั่นก็คือ ลักษณะครอบครัวที่ดีด้วยครับ”

จะเห็นได้ว่า แนวคิดที่ได้จากครอบครัวนี้ (๑) การมีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นครอบครัวที่พ่อแม่ลูกต้องอาศัยอยู่ด้วยกันตลอด สำคัญที่ความห่วงหาอาทร ความรักความผูกพัน (๒) เข้าใจบทบาทหน้าที่ถูกต้อง หน้าที่ระหว่างสามีภรรยา หน้าที่ระหว่างพ่อแม่และบุตร (๓) ร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ (๔) ให้ความไว้วางใจ ซื่อสัตย์ ถึงแม้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยไม่ได้อยู่ด้วยกันตลอด (๕) ทานอาหารพร้อมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเวลา (๖) รมั้ดะวังเรื่องการสื่อสารกับลูกไม่ใช่คำพูดทำนองขู่ บังคับ (๗) บริการช่วยเหลือสังคมรอบข้างเมื่อมีโอกาส (๘) ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณรอบบ้าน

(๓) ครอบครัวลาวิชัย^๕

คุณสมคิด ลาวิชัย จัดเป็นเกษตรกรครอบครัวหนึ่งที่ผู้วิจัยเมื่อได้เข้าไปสัมภาษณ์ก็สามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของครอบครัวอบอุ่น ร่มเย็น ตลอดถึงความเป็นครอบครัวมัธยัสถ์เพราะบริเวณบ้านได้ปลูกผักสวนครัว และดอกไม้ประดับที่สวยงาม อีกทั้งการตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้านก็เท่าที่จำเป็น และมีการจัดวางได้อย่างสวยงาม ซึ่งนอกจากแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกดังกล่าวข้างต้นแล้วผู้วิจัยยังสามารถรับรู้ถึงอหิชาของแม่บ้าน โดยตั้งข้อสังเกตจากการตกแต่งบ้านซึ่งมีลักษณะเรียบง่ายแต่ก็แลดูแล้วก็เป็ระเบียบเรียบร้อย จึงทำให้แลดูงามตา สบายตา โดยครอบครัวนี้ได้ตั้งถิ่นฐาน ณ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อันเป็นอำเภอเหนือสุดของประเทศไทย เมื่ออายุประมาณ ๒๓ ปี เขาให้สัมภาษณ์ว่า ได้พบคุณบัวคำขณะเที่ยวงานสลากภัตที่บ้านของฝ่ายหญิง แต่การพบกันครั้งนั้นเป็นเพียงความรู้สึกถูกใจ จึงได้แต่เพียงคบหาดูใจกันประมาณ ๗-๘ เดือนจึงตัดสินใจแต่งงานเพราะผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันว่าทั้งคู่เหมาะสมและที่สำคัญที่สุดทั้งคู่ต่างก็เป็นคนดี โดยระยะเริ่มแรกสร้างครอบครัวนั้นทั้งคู่ต่างก็ได้อาศัยบ้านของพ่อแม่ฝ่ายชายก่อน แต่เมื่อภรรยาได้ถือกำเนิดบุตรให้เขาคนแรก จึงทำให้คุณสมคิดคิดว่า ควรแยกจากครอบครัวของพ่อแม่แล้วมาสร้างครอบครัวของตนเอง โดยทางครอบครัวพ่อแม่ได้แบ่งที่ดินมาให้ ๑๐ ไร่ ในระยะแรก ๆ นั้นพ่อแม่ลงทุนให้ก่อนแล้วให้ไปหาเอาเองข้างหน้า

ปัจจุบันคุณสมคิดมีบุตร ๒ คนซึ่งเป็นหญิงด้วยกันทั้งคู่ โดยบุตรทั้งคู่นี้ขณะอยู่ในวัยทารกภรรยาคุณสมคิดให้สัมภาษณ์ว่า “เลี้ยงด้วยน้ำนมตนเองตลอด” สำหรับระยะเวลาในการใช้ชีวิตคู่รวมแล้ว ๔๓ ปี นับได้ว่าเป็นการครองรักครองเรือนที่ยืนยาวมากและมีท่าทีว่า จะยังคงยืนยาวอีกต่อไปในอนาคตตราบเท่าที่ทั้งคู่ยังมีลมหายใจอยู่ เพราะคำกล่าวของคุณสมคิดที่ว่า “ผมกับภรรยาของผม ตั้งแต่ใช้ชีวิตมาด้วยกันไม่เคยแยกกันเลย ไม่เคยห่างกันอยู่ด้วยกันตลอด” รวมทั้งความรู้สึกผูกพัน ห่วงใยห่วงหาอาหารใส่ใจดูแลซึ่งกัน ที่ทั้งคู่ต่างก็มีให้แก่กันตลอดระยะเวลาอันยาวนานโดยมีจุดเริ่มต้นจากความรู้สึกถูกใจ พัฒนาการมาเป็นความรัก และจากความรักพัฒนาเป็นความรู้สึกเพื่อนคู่คิดที่รู้ใจซึ่งกันและกัน โดยบุตร ๒ คนของเขาไม่เพียงแต่เป็นพยานแห่งความรักเท่านั้น แต่ยังเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่แสดงให้เห็นสังคมได้รับรู้ถึงความรักความเอาใจใส่ที่ทั้งคู่ต่างมีให้แก่กันอย่างเอาใจใส่โดยไม่บกพร่องต่อหน้าที่ที่มีต่อกันและกัน และต่อบุตรธิดาอันเป็นดวงใจของเขาทั้งคู่เพราะบุตรทั้งสองต่างก็ประสบความสำเร็จในการศึกษาและหน้าที่การงาน

อีกทั้งคุณสมคิดได้ให้สัมภาษณ์ถึง ความรักของเขาที่มีให้ต่อกันนั้นว่าจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งให้อภัยและหากมีปัญหาไม่เข้าใจกันจะต้องคุยกัน และเมื่อรู้ว่าตนผิดก็ต้องยอมรับผิด ดังคำกล่าวที่ว่า

ปัญหานิด ๆ หน่อย ๆ มันก็มี อย่างผมสมัยหนุ่มกินเหล้าบ้าง เที่ยวบ้าง บุหรี่อะไรผมเอาทุกอย่าง แต่ผมพูดให้เขาเข้าใจให้เขารู้เรื่อง ปัญหานั้นก็ซาลง ปัญหานั้นทุกอย่างต้องหันหน้ามาคุยกัน สำหรับปัญหาใหญ่ ผมไม่เคยเจอ ผมถ้ามีอะไรกันก็จะคุยกันสองคน ไม่อยากให้ลูกเห็น ผมไม่ค่อยทะเลาะกันต่อหน้าลูก เพราะไม่อยากให้ลูกรู้ คือ ลูกรู้แล้วลูกจะไม่สบายใจ พ่อแม่มีปัญหา แม่บ้านผมเป็นคนใจเย็น ใจดีหน่อย เมื่อมีปัญหาต้องหัน

^๕สัมภาษณ์คุณสมคิด ลาวิชัย,เกษตรกร, ๑๖ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

หน้าคุยกัน มีปัญหาอะไร ข้องใจตรงไหน เรามาคุยกัน คือส่วนใหญ่จะหันหน้ามาคุยกัน ก็คือ ถ้าใครผิดก็ยอมรับผิด แล้วก็ต้องให้อภัยกันก็อยู่กันได้ ตอนหนุ่ม ๆ มีการถกเถียงกันบ้าง ผมใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ๔๐ กว่าปี อาจจะพูดแรงหน่อย แต่ผมไม่เคยโกรธกันนะ พูดแล้ว ไม่ใช่ว่าพูดกันแล้วต่างคนต่างไม่มองหน้า

จากแนวคิดนี้ข้างต้นนี้เองทำให้มองเห็นถึงความพยายามของคน ๒ คนที่พยายามหล่อหลอมความคิดให้เป็นหนึ่งเดียวหรือไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประคับประคองความรักความเข้าใจที่มีต่อกันมานั้นให้บังเกิดความมั่นคงในการครองเรือนด้วยอนุภาพของความรักของเขาทั้งสอง อีกทั้งความพยายามของคุณสมคิดที่พยายามหล่อหลอมพยานรักของเขาให้อยู่ในเส้นทางที่ถูกต้องดังตามที่เราควรจะเป็นและก็ได้เป็นไปตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้ จากความรักของพ่อแม่ที่หลอมเป็นหนึ่งเดียวนี้ได้ส่งผ่านไปยังทายาททั้งสองนั่นเอง ด้วยการเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักอย่างทะนุ ทนอม รวมถึงการให้อ่านาคติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน และการตรวจตราดูแลเอาใจใส่ขณะที่บุตรอยู่ในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่น่าเป็นห่วงเพราะวัยนี้เป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า

เด็กตอนโตเลี้ยงยากกว่าเพราะเด็กมันไปสู่วัยเรียน เด็กมันจะไปเข้าสู่สังคม สังคมวัยเด็กนั้นอ่อนไหวง่าย นิดูแลตรงนี้ยากกว่า เมื่อเล็ก ๆ อยู่ที่บ้านไม่ค่อยมีปัญหา ดูปัญหาเฉพาะการเจ็บปวดเท่านั้นเอง แต่มันโตขึ้น สมัยนี้ก็รู้ ๆ กันอยู่ว่า เข้าไปสู่สังคมเมืองนี้ เรามันเด็กชนบทเข้าไปในเมืองมันจะซุกซนได้ง่าย ผมพยายามพูดให้ลูกเข้าใจ ลูกผมส่วนมากพูดจาก็จะเข้าใจกัน ไม่ค่อยหนักใจเท่าไร แต่ก็ยังไม่ค่อยจะไวใจแต่ว่า ผมจะพยายามไปหาลูกตลอด บางครั้งลูกอยู่หอพัก ผมไปหาลูก ผมจะไม่บอกให้ลูกรู้เลยว่าจะไปเวลาไหน เพราะจะดูว่าตามที่เรารู้อยู่แล้ว ลูกปฏิบัติตามนั้นไหม แม่ชีถาม คุณพ่อสอนลูกอย่างไรคะเมื่อบุตรไปอยู่หอพักนักศึกษา ตอบว่า เราอยู่ชนบท เราเป็นคนยากจนนะ เวลาคบคนให้คบคนดีหน่อย คนมีอยู่หลายกลุ่ม มีทั้งกลุ่มคนดีและคนไม่ดีมันมีอยู่ ขอให้ลูกดูเอา พ่อไม่ห้าม สมมติว่าลูกจะไปมีแฟนไม่ห้าม แต่มันก็ต้องออกมา ไม่ต้องเรียน ออกมาทำมาหากิน จะมีแฟนก็มีได้ แต่ว่าถ้ามีแฟนแล้วไม่ต้องเรียน ออกมาทำอะไรทำงาน ทำมาค้าขายซะ ช่วงวัยเรียนนี้มันจะมีปัญหามันจะเรียนไม่จบ ถ้าพ่อรู้ว่า ลูกมีแฟนให้ออกมาเรียนนะ จะแต่งงานก็แต่งพ่อไม่ห้าม ลูกผมไม่เคยเอาผู้ชายเข้าบ้านเรียนนะ เพราะเรามีฐานะเป็นอย่างนี้ อยากให้ลูกเรียนแล้วก็เรียนให้มันจบ แล้วให้มันมีงานทำ อย่าให้เหมือนพ่อแม่ที่จะต้องเป็นเกษตรกรอยู่อย่างนี้ พุดดี ๆ พุดเฉย ๆ พุดให้เขาเข้าใจ

ด้วยความเอาใจใส่กล่าวสอนบุตรให้ตระหนักถึงฐานะของตนเอง ตลอดถึงสอนให้บุตรมองเห็นถึงสภาพของสังคมทุกวันนี้เองทำให้บุตรของเขาประสบความสำเร็จในการศึกษาและจบระดับปริญญาตรีทุกคน และต่อมาบุตรทั้งสองได้มีงานการทำงานอย่างมั่นคง กล่าวคือ คนพี่ได้ทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ คนน้องได้ทำงานรับราชการครู และมีข้อน่าสังเกตเพิ่มเติมจากคำกล่าวที่ว่า “อย่าให้เหมือนพ่อแม่ที่จะต้องเป็นเกษตรกรอยู่อย่างนี้” ซึ่งเป็นการสื่อสารด้วยคำพูดที่ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันทำมาหากินเลี้ยงดูครอบครัวด้วยรายได้จากการทำนา ทำสวน เท่านั้น แต่ยังรวมถึง รายได้หรือเงินที่ส่งบุตรธิดาเล่าเรียนเป็นเงินที่ได้มาจากหยาดเหงื่อของบิดามารดา ที่ต้องทำนาในลักษณะหลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน เพื่อครอบครัวและอนาคตของบุตรธิดาของตนเอง ด้วยหวัง

ความมั่นคงต่อชีวิตของสมาชิกทุกคนในครอบครัว เพราะเขาคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและความอยู่รอดของครอบครัวตนด้วยนั่นเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “การวางแผนครอบครัว เราต้องประมาณรายได้เราก่อน ขณะนี้เราทำนาทำสวนค้าขาย รายได้เรามีประมาณเท่าไร ซึ่งเรามีรายได้ไม่แน่นอนแล้วแต่ราคาดีหรือไม่ดี มันอยู่ตรงนั้นแล้วเราก็กต้องจัดสรร ค่าเสื้อผ้าเท่าไร ค่ากิน ค่าไปโรงเรียนลูกเท่าไร ลูกไปโรงเรียนเราต้องให้ไปวันกี่บาท อะไร ลักษณะนี้”

นอกจากนั้น คุณสมคิดยังได้กล่าวสอนลูกโดยให้ข้อคิดถึงวิธีการเลือกคู่ครองว่า “ก่อนที่จะแต่งงาน ดูเขาให้ดี ดูคนที่เขารักเรา ให้ใช้เวลา ไม่ใช่ว่าดูกันพูดกันคุยกันถูกคอแล้วบอกว่า เขาเป็นคนดีนั้นมันไม่ได้ ต้องดูศึกษากันไป ดูกันไปก่อนว่า เขารักเราจริงหรือเปล่า เขาเป็นคนดีไหม มีฐานะมีอะไรที่จะดูแลลูกได้ไหม ให้ความคิดเขาขนาดนี้” และเมื่อบุตรทั้งสองครองเรือนไปแล้ว หากมีปัญหาจึงทำให้บุตรมองเห็นความสำคัญต่อบุตรบุพการีเสมอ โดยเฉพาะเรื่องสำคัญ ๆ ที่จำเป็นจะต้องปรึกษาบิดาก็จะนึกท่านเป็นคนแรกเสมอเช่นเดียวกัน และสิ่งที่ทำให้ครอบครัวรู้สึกได้ถึงความรักเย็นเป็นสุขก็คือ เป็นครอบครัวที่มีครบทั้ง ๓ รุ่น โดยทั้ง ๓ รุ่นนี้รวมทั้งลูกเขยด้วยต่างก็อาศัยอยู่ชายคาเดียวกันและต่างก็ใส่ใจดูแล ปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองในครอบครัวด้วยความรัก ความผูกพัน เอื้ออาทร และบางครั้งเมื่อมีเวลาว่างต่างก็ให้เวลากับครอบครัวร่วมกันด้วยการทำกิจกรรมเสมอ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นวันพ่อ วันแม่ หรือวันครอบครัว

จากความสำเร็จของบุตรทั้งสองนี้เองทำให้ชีวิตของคุณสมคิดหมดห่วง เพราะในชีวิตของเขาให้สัมภาษณ์ว่า มีอยู่ ๓ สิ่งที่ทำให้เขาเป็นห่วงมาที่สุดในชีวิตเกี่ยวกับบุตร ก็คือ “(๑) กลัวลูกเรียนไม่จบ จบแล้วกลัวลูกไม่มีงานทำ (๒) กลัวลูกไม่เป็นคนดี (๓) ถ้าลูกไม่มีครอบครัวแล้วจะไม่หมดห่วง เพราะห่วงว่าหากเราเป็นอะไรไปแล้ว ใครจะอยู่เพื่อนเขา คอยดูแลเขา ลูกมีจิตใจไม่เข้มแข็งพอ มันก็ห่วงตรงนี้ ลูกมีครอบครัวแล้วเรารู้สึกสบายใจ” สุดท้ายจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ “ครอบครัวที่ดี” ว่า

ครอบครัวที่ดีมันต้องอยู่กันพร้อมหน้า อย่างครอบครัวผม ผมก็อยู่แฟนก็อยู่ด้วยและผมก็มีหลาน นั่นครอบครัวที่มีความสุข ถ้าผมกับแฟนผมอยู่กัน ๒ คนก็ไม่มีความสุข มันไม่เป็นครอบครัว ครอบครัวผมมีแค่นี้ตรงนี้ เงินทองหรืออย่างอื่นนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบเท่านั้นเอง อยู่กับลูกกับหลานแล้วมันสบายใจ อย่างตอนนี้เขาไปโรงเรียนคิดถึงมันนะ หลานไปโรงเรียนไปส่งไปรับ เห็นหลานวิ่งมาหาแล้วมีความสุข บางคนมีเงินร้อยล้าน พันล้านแต่ไม่มีความสุข อย่างผมมีเงินไม่เท่าไรแต่ผมมีความสุขกับครอบครัว ลูกผมก็อยู่ที่นี่ หลานก็อยู่ที่นี่ ลูกเขยก็อยู่ที่นี่ ผมมีความสุข ฐานะผมมีแค่นี้ ผมก็พอใจแล้ว จะไปทำบุญได้จะไปตรงนั้นตรงนี้ได้ แค่นี้ผมก็มีความสุขแล้ว ผมว่าไม่ใช่ตัวเงิน แต่มีลูกมีหลานพร้อมหน้ามันซึ่งใจยิ่งกว่า

จะเห็นได้ว่า แนวคิดความมั่นคงของครอบครัวนี้ (๑) ความสุขของครอบครัวคือการที่สมาชิกทุกคนอยู่พร้อมหน้ากัน (๒) ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความรักและเข้าใจซึ่งกันและกัน (๓) เมื่อมีปัญหาในครอบครัวจะไม่แสดงอารมณ์รุนแรงพยายามใช้เหตุผลเข้าแก้ปัญหา (๔) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนของบุตร (๕) สร้างฐานะให้มั่นคงด้วยความขยันอดทนด้วยหลักคิด “ความเป็นผู้รู้จักตน” (๖) ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้การดำเนินชีวิต ไม่ฟุ้งเฟ้อ ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว

บริเวณบ้าน (๗) สอนบุตรให้รู้จักคบเพื่อนและวิธีการหาคู่ครองที่เหมาะสมพร้อมแนะนำว่าควรพิจารณาอย่างไร (๘) เมื่อถึงเทศกาลสำคัญทางศาสนามีกิจกรรมร่วมกันด้วยการไปทำบุญที่วัด

(๔) ครอบครัวบุญทอง^๖

คุณสมโชค และคุณกานดา บุญทอง จัดเป็นสามีภรรยาคู่หนึ่งซึ่งต่างผ่านชีวิตโศกโชน และตั้งอยู่บนความอดทนเป็นอย่างมากมาด้วยกัน ทั้งนี้เพราะเป็นคนของกลุ่มพัฒนาชาติไทย หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ผู้ก่อการร้าย” เนื่องจากว่าสมัยก่อนนั้นยังไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายนั่นเอง เพราะ “ผู้ก่อการร้าย” ในสมัยก่อนเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า ถิ่นที่อยู่อาศัยของพวกเขา นั้น อาศัยกันอยู่ “บนภูเขา” เท่านั้น และการที่พวกเขาสามารถอาศัยกันเป็นกลุ่มได้นั้นเพราะต่างคนต่างก็ยึดมั่นในกฎระเบียบวินัย ตลอดถึงอุดมการณ์อย่างเคร่งครัด เพราะ “บนเขา เขาเคร่งครัดระเบียบมาก ถ้าว่าแต่งงานอะไรอย่างนี้ ต้องผ่านผู้ใหญ่ก่อนเหมือนกัน มีการแต่งงานถูกต้องตามประเพณีเหมือนกัน เขาเคร่งครัดมาก มานั่งจับนั่งอะไรกันแบบนี้ไม่ได้ ต้องขออนุญาตก่อน” ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่หนุ่มสาวชอบพอกันแล้วจะทำอะไรตามใจปรารถนาได้ ตนเองจะประพาดิตน เช่นไรจะต้องคำนึงถึงอุดมการณ์ของกลุ่มด้วย เพราะ “เขาเคร่งยิ่งกว่านักเรียนในโรงเรียนเสียอีก แต่ว่าเราไปอยู่ร้อยพ่อพันแม่ เราไปอยู่กันได้ไม่เคยที่มีแต่ว่าที่ผิดประเพณี เขามีการลงโทษกันนะ ไม่มีใครกล้าฝืน” จึงนับได้ว่าเป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย และยิ่งกว่านั้นเมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกทราบว่า บุตรชายคนโตของครอบครัวนี้ในอดีตนั้นเป็นเด็กเกเรมากที่สุด และติดยาเสพติดอีกด้วย แต่สามารถรักษาเยียวยาให้หายได้อย่างเด็ดขาด จึงทำให้เพิ่มความน่าสนใจยิ่งขึ้นไปกว่าครอบครัวนี้สามารถรักษาได้อย่างไรจากสองแขนสองมือของพ่อแม่ของตนเอง และที่ยิ่ง ๆ ไปกว่านั้นอีก ก็คือ ปัจจุบันนอกจากจะได้รับรางวัลเป็นครอบครัวดีเด่น แต่คุณสมโชคและคุณกานดาต่างได้รับความเคารพนับถือของเพื่อนบ้าน และอีกหลาย ๆ ครอบครัวในหมู่บ้านต่างให้การยอมรับและได้ดำเนินรอยตามการดำเนินชีวิตทั้งชีวิตการครองคู่ การอบรมเลี้ยงดูบุตร ตลอดถึงหลักการการใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อประโยชน์ในการประดับประดาครอบครัวให้เกิดความมั่นคง สำหรับรายละเอียดของครอบครัวนี้เป็นอย่างไรนั้นมีรายละเอียดต่อไปนี้

คุณกานดาและคุณสมโชคหลังจากใช้เวลาศึกษาดูใจกันมาได้ประมาณ ๕ ปีเศษ คือเริ่มตั้งแต่พบกันครั้งที่บนภูเขาที่ทำการ “ผู้ก่อการร้าย” จึงได้ลงเอยแต่งงานกันอย่างถูกต้องตามประเพณี เนื่องจากว่าทั้งคู่มีความรู้เพียงชั้นประถม ๔ เท่านั้น ดังนั้น หลังจากแต่งงานแล้วจึงได้ยึดอาชีพรับจ้างมาตลอดอันเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อร่างสร้างตัวใหม่ ๆ ซึ่ง “ตอนนั้นลำบากมาก ชีวิตลำบากอย่างแรงเลย ที่อยู่กะไม่มี ไม่มีอะไรเลย ตอนที่มิลูกคนแรกไม่มีอะไรเลย จึงกะว่าถ้าหากว่าสบาย ๆ จะขอมีลูกสัก ๒ คน ส่วนแฟนก็เหมือนกันแหละ เขาทำงานเอาทุกอย่างทุกอย่างที่เขาจ้างมา” แต่ที่ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงมาได้จนถึงทุกวันนี้ก็เพราะ

(๑) ความอดทน ความขยัน การรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ระหว่างสามีภรรยาด้วยกัน ดังคำกล่าวที่ว่า

ความอดทน ความขยัน และการประหยัดมาที่หลัง คือ เราทำงาน เราเหนื่อยแสนสาหัส เราทำงานแสนสาหัส ทำคิดว่า สองคนกับแฟนนะหาน้ำเต้า ๓,๐๐๐ กิโล ใครไม่

^๖สัมภาษณ์กานดา บุญทอง, เกษตรกร, ๒๔ กรกฎาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

เชื่อหรือกว่า เราสองคนทั้งเก็บทั้งหาบ เราสองคนหาบมาตั้งที่ริมถนนมาขึ้นซังกิโล ถึงกลางคืนยังต้องไปตัดยางพารารับจ้างอีก ตอนนั้นลูกยังเล็ก ๆ

อีกทั้งในการทำงานนั้นทั้งคู่ต่างไม่เกียจงานเกียจหน้าที่กันว่า หน้าที่นี้เป็นของพ่อบ้าน หน้าที่นี้เป็นของแม่บ้าน หน้าที่ใครหน้าที่มัน แต่ต่างคนต่างมีความคิดเป็นหนึ่งเดียวในเรื่องเกี่ยวกับความสามัคคีและความขยัน ความอดทนระหว่างสามีภรรยา และการให้กำลังใจซึ่งกันและกันว่า

ความสามัคคีระหว่างหัวหน้าครอบครัวกับแม่บ้าน ความสามัคคี ความขยัน ความอดทน ความสามัคคีก็คือว่า เราไม่แบ่งงานว่างานนี้งานของผู้หญิง แพนไม่ช่วยไม่ใช่ งานนี้เป็นงานของผู้ชาย ฉันทไม่ช่วยไม่ใช่ เราต้องช่วยกันทั้งหมด ไม่เกียจงาน เพราะว่าไม่แบ่งงาน บริเวณบ้านนี้แพนจะรับผิดชอบจะแบ่งเบาของแม่บ้าน ในบ้านฉันจะรับผิดชอบ ถ้ามากำลังเหนื่อย ๆ ได้ผ่อนคลายเป็นด้วย แต่ทั้งนอกทั้งในมันก็เหนื่อยไปมากเพราะทำงานมาเหมือนกัน ทำได้ทั้งหญิงทั้งชายทำได้ทั้งหมด คือ เราต้องช่วยพอรเราช่วยเราก็กำลังใจทำ เพราะว่าเราได้เห็นหน้าเห็นตา แต่ถ้าแพนทำงานเพียงผู้เดียว นั่งหายใจบูด ๆ ๆ ความเครียดมันก็จะเกิดขึ้น แต่ถ้าไปสองคนเราได้คุยโน้นคุยนี้ได้พูดกัน เราอดทนสักนิด เราเหนื่อยไม่กั้วเราก็ได้เงิน อย่างโน้นอย่างนี้เราก็กำลังใจ

(๒) การรู้จักใช้ประโยชน์จากพื้นที่บริเวณรอบ ๆ บ้านที่ว่าง ๆ ปลุกผักสวนครัว อีกทั้งใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการทำ “ผ้าบาติก น้ำยาล้างจานขาม สบู่” จากวัสดุธรรมชาติ บริโภคเองและขายส่งด้วยเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวโดย

การปลูกผักอะไรฉันทำมานานแล้ว ปลูกผักแต่ละวันฉันจะได้ทุกวัน เพราะว่าฉันไม่ได้ไปยุ่งทำผ้าบาติกอะไรแบบนี้ ฉันเป็นประธานกลุ่มบาติกถึงกะจำเป็นต้องไปทำส่วนรวมบ้าง จะทำส่วนตัวทั้งหมดไม่ได้ แต่เหมือนผักเก็บขายได้ทุกวันเหมือนผักหวานเก็บแต่ละครั้งได้เป็น ๑๐๐ มัดส่งแม่ค้ามัดละ ๘ บาท เพราะว่าเขาเอาไปขายก็ต้องมีได้กัน ถึงกะว่าแม่ค้ามาเอาถึงบ้านตลอด ถึงวันนี้ก็เก็บไปขายแล้วได้สัก ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ เก็บข้างบ้านอย่างผักหวาน ผักมะละ ผักเหลียง มีทั้งหมดปลูกไว้ตลอด เพราะเห็นแล้วว่าสิ่ง ๆ นี้พาครอบครัวรอด ซื่อกับข้าวแต่ละอย่างก็ผักสวนครัวนี้แหละนะ อยู่ได้ แต่ถ้าเราจะให้ร่ำรวย การขายผักคงเป็นไปไม่ได้แต่อยู่ได้ เพราะว่าเราเอามาแลกเปลี่ยน แลกหมู แลกปลา แลกอะไรได้ทุกอย่าง ใส่น้ำมันเครื่องไปตัดยางพาราก็ได้ใส่ เพราะบางวันได้ถึง ๖๐๐ บาท ๗๐๐ บาท จัวนั้นนั้นได้ ๖๔๐ บาทเมื่อวันเสาร์นี้ ๖๔๐ บาท ถึงกะมาเก็บวันจันทร์อีกได้ ๓๐๐ กว่าบาท กะนั้นถ้าพูดรายจ่ายในครอบครัวค่ากับข้าว ค่าข้าวสาร ค่าน้ำค่าไฟอยู่รอด

(๓) การทำหน้าที่ของแม่บ้านที่ดี หมายความว่า คุณกานดาซึ่งเป็นแม่บ้านเธอไม่เพียงแต่เป็นผู้หญิงที่มีความอดทน ขยัน ประหยัดเท่านั้น แต่ยังได้ทำหน้าที่ของแม่บ้านที่ดีอีกด้วย กล่าวคือ มีคุณสมบัติของภรรยาที่พึงปฏิบัติต่อสามีอย่างดีทีเดียวเพราะไม่เพียงแต่เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานนอกบ้าน ด้วยการหารายได้เสริมให้กับครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดไม่เดือดร้อนเท่านั้น แต่เธอยังได้ใส่ใจต่อหน้าที่ในบ้านอีกด้วยโดยเฉพาะกับสามีของเธอเอง เมื่อถึงคราวที่สามีต้องออกไปทำกิจนอกบ้าน

เหมือนแพนฉันไปแข่งขันกีฬา ฉันจะจัดของอะไรให้พร้อม โห้ ๆ ๆ ของเขาทำให้เรียบร้อยหมดทุกอย่างเลย ทำให้เพื่อน ๆ แซวเราว่า ของเราแม่ที่แต่เครื่องขาดเบตเตอร์รี่โทรศัพท์ยัง

ไม่ใส่มาให้ ฮ่า ๆ ๆ ๆ เราจะเตรียมให้หมดเลย ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนยาสูบแฟนเลิกหลาย
 หนแล้วแต่เลิกไม่ได้ แต่ว่า ออ...ไม่ที่จะทำอะไรนะ ก็เลยซื้อให้ไปสองซองจะได้ไม่ต้อง
 ยุ่งยาก ก็เตรียมให้หมดทุกอย่างไม่ให้บกพร่อง คือ เราทำให้เขาสบายใจและจะทะเลาะ
 หรือด่าว่ากะต้องนึกเหมือนกันแหละ คือ เราจะเสียผลประโยชน์กับครอบครัวนิดหน่อย
 แต่ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องทำแล้วเพราะเรามาอยู่ร่วมกัน

นอกจากนี้ยังได้ทำหน้าที่ “แม่หรือมารดา” ได้อย่างสมบูรณ์ไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย อาทิ
 การอบรมสั่งสอนบุตรให้ตั้งตนเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม เธอได้ตระหนักเรื่องนี้เป็นอย่างมาก
 เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่เดียวทั้งบุตรชายและบุตรหญิง อย่างกรณีบุตรชายเมื่อเธอทราบว่าบุตรของ
 เธอติดยาเสพติดเท่านั้น อันเนื่องจากเธอสังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของบุตรตลอดด้วยความ
 เอาใจใส่ ทำให้ความทุกข์อันใหญ่หลวงบังเกิดขึ้นมาทันทีเพราะว่า หากปล่อยไว้ไม่เพียงแต่ทำให้บิดา
 มารดาเป็นทุกข์เท่านั้น แต่จะนำมาซึ่งความเป็นภัยต่อสังคมอันใหญ่หลวงต่อไปอีกด้วย ดังนั้น สิ่ง
 แรกที่เธอจะต้องปฏิบัติขั้นเด็ดขาด ก็คือ การรักษาเยียวยาบุตร ด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่ให้
 บุตรออกจากบ้าน ด้วยความรัก ความทะนุถนอม กล่อมบุตรให้ปฏิบัติตามเพื่อตนเองและครอบครัว
 จนกระทั่งบุตรหายขาดจากยาเสพติดและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ดังเดิม

ไม่ใช่ว่ามันจะติดยาก มันพอเริ่ม ถึงกะว่าไม่ให้ออกจากบ้าน ๒ อาทิตย์ ฉันทว่าถ้ามันรัก
 พ่อรักแม่มันต้องหยุดให้ได้ ให้นอนในบ้านจะกินอะไรซื้อมาให้ จะกินกล้วยเดี่ยว กินขนม
 หวานอะไร ซื้อมาให้หมด แต่ว่าไม่ให้ออกจากบ้าน เพื่อมาจะไม่ให้เข้ามาในบ้าน ไม่ให้รับ
 ไม่ให้มั่วเลย ตามใจแต่ว่าสิ่งขาดก็ต้องขาดเพราะว่ามันเป็นอันตรายต่อสังคม ถึงเรากะพ่อ
 แม่ก็เดือดร้อน ถ้าว่าเราพ่อแม่เอาลูกตรงนี้ไม่อยู่เดือดร้อนกันหมด จนว่าหยุดได้ เรียนกะ
 จบ ถึงครูทางโรงเรียนกะรักมันกัน ครูทางโรงเรียนรักอย่างแรง ถึงบอกว่าให้พ่อรับผิดชอบ
 ที่บ้านทางโรงเรียนกะจะดูแลให้ จนเด็กรุ่นมันมีมันคนเดียวที่จบ คนอื่นไม่จบเขาไล่ออกจาก
 โรงเรียนหมด

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวนี้มีแนวคิดเพื่อให้ครอบครัวมีความมั่นคงด้วยหลักการและแนวคิด
 ที่ว่า (๑) ความรับผิดชอบร่วมกันต่อปัญหาครอบครัวทั้งเรื่องบุตรและรายรับรายจ่ายของครอบครัว
 อาทิ เมื่อลูกชายติดยาเสพติดทั้งสามมีภรรยาต่างถือว่าเป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ด้วยการรักษา
 บุตรด้วยตนเองที่บ้าน (๒) ดูแลเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของสามีและบุตร อาทิ เรื่องอาหาร
 เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค (๓) การให้การศึกษากับบุตรอย่างเต็มเท่าตามกำลังสติปัญญาของพวก
 เขา ชี้แจงให้อธิบายให้บุตรทุกคนเห็นความสำคัญของการศึกษา (๔) มีน้ำใจด้วยการผูกมิตรเพื่อนบ้าน
 (๕) อบรมสั่งสอนบุตรให้รู้จักการคบเพื่อนตลอดถึงการผูกมิตรเป็นเพื่อนพร้อมชี้แจงให้เห็นถึง
 ประโยชน์และโทษ หากไม่รู้จักผูกมิตรกับเพื่อนบ้านของตนเอง (๖) สอนลูกไม่ให้ไปทำร้ายครอบครัว
 คนอื่นด้วยการมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับคนที่มิใช่เจ้าของแล้ว (๗) แบ่งหน้าที่กันทำสำหรับงานใน
 ครอบครัวระหว่างสามีภรรยาแต่เมื่อเห็นว่า หากช่วงเวลาใดตนเองว่างก็ไม่เพิกเฉยเพราะว่าไม่ใช่
 หน้าที่ของตนเองต่างปฏิบัติหน้าที่แทนซึ่งกันและกันได้ (๘) ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางใน
 การดำเนินชีวิต

(๕) ครอบครัวฉายาภูมิ^๗

สำหรับครอบครัวนี้แต่งงานหลังจากเรียนจบ ม. ๖ ซึ่งต่างมีอายุน้อย ๆ ด้วยกันทั้งคู่แต่มีหลักคิดในการเลือกคู่ครองโดยฝ่ายสามีเป็นฝ่ายเลือกด้วยการเลือกผู้หญิงที่ความขยันและสามารถเติมเต็มส่วนที่เขาขาดไปได้ เพราะ

ผมคิดว่าผมมีที่ดิน คือ สมัยก่อนผมเป็นคนเรียนหนังสือเรื่องทำสวนไม่ค่อยถนัด ถึงเค้าเป็นคนถนัดในเรื่องทำสวน ถึงผมแต่งงานกับเค้า เค้าจะสอนงานให้ผมคืองานทำไร่ทำสวนนี้ มันจะสอนให้ผม ผมคิดว่าน่าจะไปด้วยกันรอดเพราะว่าคนไม่มีอะไรก็จริงแต่ถ้าว่าเป็นคนขยันมันไม่ลำบากไม่ ถึงเปรียบเทียบแล้วผู้หญิงที่ลูกเค้ามีสมบัติ ลูกเค้าซื้อคร้านไม่เอาไหน คือ สมบัติบางทีหมด คือ คนคิดไม่เป็น คนคิดเป็นคนขยันต่อไปข้างหน้ามันก็จะเจริญได้ แต่ถ้าหากว่าคน เหมือนลูกคนรวยสมองไม่ค่อยดีเท่าไร พอว่าหมดรุ่นพ่อ รุ่นลูกจน คือ ไม่มีสมองในการบริหารสมบัตินั้นได้ไปจนถึงหลาน บางทีลูกคนมีต่างค์เค้าเล่นเค้าเที่ยวกัน สนุกไปวัน ๆ เค้าถือว่าเค้ามีสมบัติมาก สักวันก็ต้องหมด

จนกระทั่งมีทายาทด้วยกัน ๔ คน ชาย ๓ หญิง ๑ ตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตด้วยกันนั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นภายในครอบครัวส่วนใหญ่แล้ว

มีอะไรไม่สบายใจจะพูดคุยกันอย่าไปเก็บไปคิดคนเดียว มีอะไรจะต้องพูดคุยต้องแลกเปลี่ยน คือ ผมเข้าใจชีวิต คือ คนเรา ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ได้ คือ ต้องมาปรึกษาคือแก้ได้ถึงคนที่ว่าส่วนมากที่มีปัญหา เค้าไม่ชวนกันแก้เท่าแต่ตั้งเท่าแต่ขัดกันนั้น เท่าแต่ขัดใจถึงมันจะไปกันไม่ได้ แต่หากว่ามาปรึกษารวมมือคิดให้เป็นมันก็มีปัญหาอะไร ไม่มีปัญหาเพราะต่างคนต่างก็มุ่งแต่ทำงานไม่เป็นคนที่เกี่ยวอะไรกันเกี่ยว อย่าไปหลงอวดมุข คือว่า นี้อยู่กันมา ๒๕ ปีไม่เคยหนีสามีออกจากบ้านไปเที่ยวไหนเลย ถึงแกเองก็ไม่เคยเลย ถึงอยู่ไหนก็รู้กันตลอดตอนแรกไม่หัน ถึงตอนนี้มันมีโทรศัพท์ ใครจะไปเวลาใดคือจะโทรหากันตลอด ครอบครัวแลจึงไม่มีปัญหาที่ต้องมาแก้เพราะแฟนทำแต่งงาน ถึงหากว่าแฟนอบรมวิชาการให้แก่ไปข้างหลังรับผิดชอบภาระบนสวนและลูกได้ ถึงแก่ไปกะรับผิดชอบตรงนี้ได้ ถึงเลตอนไหนเค้าให้พี่ศักดิ์ไปถึงแก่ไปเราจะไม่มีการขัดใจกันตรงนี้ คนที่อยู่กะรับภาระ อยู่กับส่วนรวมมัน ส่วนเหล่านี้มีงานสร้างสรรค์มีดีมีเป็นบางครั้ง ถ้าเปรียบกับคนหมู่มากแล้วผมน้อยมาก ๆ เพราะถ้าเราต้องการให้ถึงสังคมเราต้องดีมีเหล่า หากเราไม่ดีมีเลยบางเรื่องเราจะไม่รู้ เราจะศึกษาบางเรื่องคือว่าคนบางคนหากไม่ดีมีเหล่าไม่กล้าพูด เรื่องบางเรื่องเราต้องการไปรู้ของเค้า บางครั้งเราต้องทำตัวเข้าไปให้ได้ ในชุมชนในแต่ละบ้านเราต้องศึกษา ถึงหลังคือว่าถ้าเราต้องการคบคนหมู่มาก ในหมู่บ้านสักพันคน เราต้องการสักแปดร้อยนี้ คือ เราไม่สามารถผูกมัดใจคนได้ทั้งหมด

โดยมีหลักการประกอบประกอบชีวิตให้มันคงได้จนถึงปัจจุบันนั้นเพราะ

คนเราอยู่กันได้นั้นมันต้องซื่อสัตย์กันมาอันดับ ๑ คือเราผิวเมียเราต้องซื่อสัตย์กันตลอดเงินต่างค์ไรที่เราได้มาไม่เป็นโจรกันทั้ง ๒ คน เรานี้ถ้าแฟนหาเอาไปจ่ายไม่รู้เรื่องเราก็ก๊เก็บสร้างตัว

^๗สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ และสุภารัตน์ ฉายาภูมิ, เกษตรกร, ๑ สิงหาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

ไม่ได้เพราะว่ารายได้มันมีน้อย คือ เงินที่หาได้เรามารวมกันไม่ใช่ว่าต่างกันต่างก็เอามาเป็นของตัวเอง คือ เราต้องมารวมกัน แต่งงานกันทุกวันนี้ต้องรู้จักกัน สามิได้ต่างค่าเท่าใดคือเมียต้องรู้ เมียได้มาเท่าใดก็ต้องรู้จักกันหมดไม่แอบจ่ายกัน ค่าใช้จ่ายไม่แอบเก็บ ไม่หนีเที่ยว ไม่เล่น ต้องรู้ว่าลูกต้องใช้จ่ายเท่าใด ต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง ต้องรู้จักทั้ง ๒ คน นี่สำคัญที่สุดความซื่อสัตย์จะให้สร้างตัวมีได้ทุกอย่างเหมือนทุกวันนี้มีไม่ได้เพราะว่ารายได้มันมีน้อยนะ

สำหรับในส่วนของการสร้างฐานะต่างฝ่ายต่างประกอบอาชีพสุจริตด้วยกันทั้งคู่อีกทั้งไม่หลงอบายมุข และเมื่อแสวงหาทรัพย์มาได้แล้วเปิดเผยไม่ซ่อนต่างฝ่ายต่างเปิดเผยซึ่งกันและกัน

คือทั้ง ๒ คนนั้นแหละเก็บเงิน คือ ถ้าแฟนหาแฟนก็เก็บแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว คือ ถ้าไม่พอก็นำต่างค์ของอีกคนมาจ่าย คือ รับรู้กันหมด ให้รู้ได้เรียนหนังสือ คือ ถ้าใครว่างก็คือใครหา คือ เหมือนเอาไปฝากใครนี่ผมก็จะเอาไปฝากกับสหกรณ์อะไร पनि ต่างคนนี้จะไม่ฝากธนาคารเพราะดอกเบี้ยมันน้อย จะเอาไปฝากกับสหกรณ์ หากว่าไม่พอก็กู้จากสหกรณ์ เราไม่ค่อยจะได้เก็บหรอกค่ะ พอได้เงินถึงจะซื้อที่ดินทำไร่ทำบ้านซื้อรถยนต์ คือว่า ถ้าว่าคนเราเราเอาเงินคิดว่า สัก หนึ่งแสนบาท แต่หากว่าซื้อที่ดินได้มากกว่า แต่ถ้าเราเก็บเงินลูกเครียดใช้ได้ที่ละ พัน สองพัน ทีเดียวมุด แต่ถ้าเป็นแสนจะเรียกจ่ายไม่ได้ เราจะไปซื้อที่ส่วนใหญ่มีหลักฐาน มีนส ๓ มีโฉนด แต่ถ้าเราไม่มีเงินแป็บเราก็กินตัวนี้ไปหมุนกลับมาได้ ที่เราก็กินยังเหลืออยู่เราก็กินหมุนเงินไปได้ต่อ ๆ ไปนะ ตอนแรกซื้อห้องเดียวที่ดินเพียง หกหมื่น ที่นี้ตอนนี้เพิ่มเป็น สามห้องสี่ห้องแล้ว คือ เราใช้เงินทุนหมุนเวียนเพียงเท่านั้นแหละ เป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ดินนั้นสามารถทำนองแล้วเอาเงินไปกู้ซื้อที่ได้อีก คือ เราก็กินสหกรณ์ การผ่อนสหกรณ์มันติดกับเงินนอกระบบ หากว่าเราก็กินแสนหนึ่งอย่างนี้ เราผ่อนไปหนึ่งหมื่น เหลือแปดหมื่น คือ ดอกจะลด แต่หากว่าผ่อนนอกระบบ ต้นลดแต่ดอกยังไม่ลด คือ เค้าคิดเท่าต้นที่เหลือ เขาจะไม่เอาเปรียบคือสหกรณ์นั้นมันเป็นของสมาชิก คือ ถ้าเป็นบริษัทนี้เค้าเอาเปรียบมาก เหมือนธนาคารนี้ก็เอาเปรียบคิดแลตะ

ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งคู่จะให้ความสำคัญต่อครอบครัวโดยมุ่งไปที่การอบรมการให้การศึกษาเป็นสำคัญ

ตั้งแต่เริ่มเรียนเลย ลูกผู้หญิงคนเล็กคนที่ให้ใช้เงินตั้งแต่เล็ก ๆ เลยจะให้เท่านั้นพอ ขึ้นป. ๑ ป. ๒ ก็จะให้พินันต์ตลอดจะไม่เพิ่มเป็นพิเศษให้ลูกจนกระทั่งลูกไปเรียนปริญญา หากว่าให้รายอาทิตย์ก็รายอาทิตย์ หากว่ามีรายการอะไรทางโรงเรียนลูกก็จะบอกไม่เคยพูดโกหกเลยลูกเรียนม. ทักษิณ พัทลุง จบแล้วแต่งงานแล้วนั้นนอนอ่านหนังสือ สมัยเรียนพักอาศัยที่มหาวิทยาลัยเรียนอยู่ ๔ ปี พักที่หอพัก การคบเพื่อนลูกคบได้นะแต่ว่าลูกต้องศึกษาเพื่อนให้ดีกันไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ไม่มีใครจริงกับเราเหมือนพ่อกับแม่ ถึงลูกสาวมันคบเพื่อนมันดีจริงแต่มันก็ไม่ไ่กว่าเพื่อน มันก็พาตัวรอด ส่วนเรื่องผู้ชายมันจะคบคน ๆ เดียวถึงตอนนี้แต่งงานแล้ว มันจะคบผู้ชายคนเดียวเลยมันจะไม่ยุ่งกับผู้ชายคนไหนทั้งหมด พอเรียนจบถึงเค้ามาขอแต่งงานเลย ไม่ชี้ช่องทางให้ลูกคบผู้ชายสมัยนี้พาตัวให้รอด เค้าสอนลูกทุกวันไม่เคยชี้ทางให้ลูกเลยจะไม่พูดเลยและแม่จะเป็นคนสอนลูกเองส่วนมาก พ่อจะสอนพ่อนี้รักลูกสาวมากเลย พ่อจะพูดถ้ามีปัญหาพ่อจะพูดกับลูกดี ๆ ตลอด แม่ไม่เคยตีลูกเลย ลูกสาวนี้ผมไม่เคยตีเลยเพราะไม่ตีคือเด็กมันเป็นมาแล้วคนไหนตีมันเป็นคนเล็ก ๆ แต่หากว่าคนไม่ตี

ไม่ต้องตี สอนก็ฟัง คือ เลี้ยงลูกไม่ต้องทุกตีกันสักเท่าใด เพราะถ้ามันผิดเวลาปั๊บบ โทรบอกเลย นี่แม่ตอนนี่เค้าให้เข้าไปอบรมปิดเครื่องตั้งที่หอมันโทรบอก เพราะรู้ว่าแม่เป็นห่วงมาก คือ ลูกก็ดูแลจิตใจของพ่อแม่มาตลอด ถ้าขึ้นรถยนต์มาก็บอกแม่ว่า ลูกขึ้นรถแล้วนะจากพัทลุงมาถึงนี้ไม่เกิน ๑ ชั่วโมง ถ้าเกินแล้วต้องโทรทันทีเลยถึงไม่เคยเกินประมาณ ๔๕ นาที ไปรอรับได้เลยรอไปรับที่หน้าอำเภอได้เลย ถ้าถึงมันจะโทรปั๊บบอกว่า มันจะถึงหอแล้วนะต้องได้ยินเสียงเพื่อนคือจริงใช่ คือถ้าไม่อย่างนั้นจะไม่เชื่อมาตลอด ๔ ปี แม่ตอนนี่ถึงหอพักแล้วนะ ออไหน น้อยอยู่กับใคร ถ้ามันบอกว่าเพื่อนคนนั้น ๆ ๆ ต้องได้ยินเสียง นั่นคือแม่เชื่อ คือ ไม่ค่อยปล่อยวางมาตลอดการที่ต้องทะเลาะกับลูกสาวนั่นคือ หวงลูกมากเกิน แต่ว่าลูกไม่เคยทำ ทำตัวน่าเชื่อถือแล้วกะเรียนจบได้เกรด ๒.๗๔ โดยไม่ต้องแก้อะไรแต่ว่า ส่วนลูกผู้ชายเลี้ยงดูหรือดูแลเกี่ยวกับระบบจ่ายเงินจ่ายต่างคนนี่คือว่า กะไม่ทุ่มเทให้มากเกินไม่สุรุยสุรายอะไร แต่เล็กมาคือไม่เคยเขากะจ่ายอย่างวันละ ๑๐๐ เดียวคนหนึ่ง เรียน ปวส.

ส่วนการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อบุตรทำผิดพลาดนั้น

ถ้าจะต้องตีลูกก็จะพูดดี ๆ คือให้จำกัดเวลาให้ดูโทรทัศน์คือถ้าหนังจบก็ต้องปิดแล้วไม่ใช่ดูหนังยาวไปตลอด จำกัดเวลาถึงหมั้นทำการบ้านอะไรเสร็จแล้วมันกะนอนกัน บางทีเรานั่งดูโทรทัศน์อยู่ด้วยไม่ใช่นั่งแลกันสองคน มันก็แกล้งเป็นเรื่อง ไม่ได้ติดเกมส์ไม่ได้ติดอะไร คือ เด็กสองคนนี่คือไม่หัดในการติดเกมส์เล่นเกมส์เด็กบางคนติดเซเว่นกันบางคนที่ว่าไปไม่รู้ก็ครั้งไปเซเว่น สองคนนี่จะไม่ติดเกมส์เพราะว่าไม่นึกว่าโทรศัพท์ไม่ซื้อให้ใช้ รถเครื่องไม่ซื้อให้เพราะเด็กไปโรงเรียนครูดติดต่อได้ตลอด ๑๕ ปีนี้หากว่าเรียนอยู่ที่อำเภอธวัชบุรี จะไม่ซื้อโทรศัพท์ให้แล้วจะไม่ซื้อรถเครื่องให้คิดแล้วเพราะมันสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ คิดว่า ถ้าเรียนได้จะให้เรียนแถวอำเภอจนจบม. ๖ โน่นละ ค่อยสร้างอะไรให้ต่อให้มันเรียนปริญญาตรีพาตัวรอด คิดว่าถ้าลูกทำได้จะส่งลูกให้เรียนจบปริญญาทุกคนแล้วแต่ว่าลูกจะทำได้มัย คิดว่าต้องทำให้เสมอเหมือนกันหมดนี้ลูกคนพี่มันจบ นี่เหลืออยู่ ๓ คน ความคาดหวังว่าจะให้ลูกเรียนจบให้หมดทั้ง ๔ คน แล้วจะสร้างบ้านให้ ๔ หลัง เนื้อที่ ๕๐ ไร่นี้จะแบ่งปันให้เท่า ๆ กัน เมื่อลูกไปเรียนหนังสือไปหางานทำมาเมื่อ อายุ ๔๐ หรือ ๕๐ ปี ลูกจะได้มีที่อยู่อาศัยคิดเท่านั้น นี่ตอนนี้อยู่อาศัยลูก ซื้อไว้หมดแล้ว มีแต่รอให้ลูกเรียน แม่ให้ลูกได้เพียงนี้เพราะแม่กะไม่รู้เอาอะไรให้แล้ว ใครเรียนได้กะเรียน โน่นคนโตถ้าหากอยากเรียนต่อโท ถึงมีครอบครัวแล้วแม่ก็ส่งเสียให้เรียนยังช่วยตลอดตราบเท่าที่แม่ยังมีลมหายใจจะไม่ทิ้งแล้วจะช่วยกันตลอด ไม่เสียตายเลยไม่มีซีดจำกัดเลยว่า เมื่อมีครอบครัวแล้วแม่จะไม่ช่วยเหลือคือไม่มีเลยในหัวใจ

โดยมีหลักคิดในการวางแผนการศึกษาของบุตรทุกคนว่า

ลูกเขาอยากเรียนอะไรเรียนตรงไหน ลูกสาวใจมันอยากเรียนครู แต่ใจแม่อยากให้เรียนสาธารณสุขเรียนให้จบ เห็นดูแม่ แม่เป็น (อสม. อาสาสมัครหมู่บ้าน) ชอบเรื่องสุขภาพมาก มันบอกว่า มันเรียนให้แม่ ยังไม่ได้รางวัลที่ต้องให้เป็น อสม.๗ ปีจึงจะเป็น อสม. ดีเด่นได้ ทางโรงพยาบาลเค้ากะมาทำโครงการแล้ว โครงการสำรองจะเป็นของ หมู่ ๒ นี่เค้าจะมาถ่ายภาพลงช่อง ๑๑ ตอนนั้นมาที่คอนมากันหลายคน คือ เราอยู่กันแบบพอเพียง ปลุกกินเอง ใช้ของทำเอง หัวหน้าสาธารณสุขมาถ่ายแล้ว ต้องรอให้ได้ อสม. ๗ ปี ถึงจะส่งไปเป็นอสม. ดีเด่นได้อะไรพั้นนั้น ตอนนีกะ ๕ ปีแล้ว ทำน้ำผลไม้ไปดื่มในงาน เป็นน้ำลูกจันทน์ งานแต่งงานลูก

สาวงานแรกคนอื่นนำไปใช้เลย สักลูกจัน น้ำดื่มแพนต้า อัดลม เป็นต้นน้ำตาลไม่ดี จันทน์ทางโรงพยาบาลให้หาน้ำสมุนไพร ทางศูนย์สามวัยหรือทางพัฒนาสังคมเขาจะให้อบรมเกี่ยวกับสมุนไพร เขาให้หนังสือมา ถึงกะไปความรู้ตรงนี้มาสะสมหลาย ๆ อย่าง พอเวลาถึงงานแป๊บงานคนอื่นเราพูดไม่ได้เพื่อนหาว่าเราขี้เหนียวนะน้ำอัดลมตั้งโต๊ะสวยงามต้องเลี้ยงพินันพินันถึงเราไม่สามารถไปห้ามเขาไม่ได้ งานเองลูกสาวแต่งงานถึงเอางานนี้มาใช้ที่นี้ดังไปทั่วหมู่บ้านเลย ที่บ้านเขาสั่ง ๓๕๐๐ขวด ทำส่งเขา ๔. ๕๐ บาท ขวดเล็ก ขวด ๑๘๐ ซีซี เขาเข้าที่ประชุมหมู่บ้าน ประกาศว่าเป็นหมู่บ้านนำร่องมืองานที่ไม่การเลี้ยงน้ำอัดลม ถึงความพอเพียงถึงกะทำยาสระผมไหรัน ทำเองตลอด สบู่ ยาสระผม น้ำยาซักผ้า ถึงน้ำยาซักผ้าขาวนินทำกะยานัดถึงกะลอกอ่อน ถึงมาต้มทำให้เข้ากันกวนเรียบริยข้างหลังบ้านใช้มอเตอร์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือเราจะอยู่แบบพอเพียง รู้สึกมันมีความสุขมากกว่าที่เราไปซื้อของที่ห้าง เราซื้อมาหมิ่นขายกันใช้กันที่ว่า มาถึงขายต่างค์กะหมดใช้มากมันกะหมด เรามาใช้ตัวนี้ทำให้ลดค่าใช้จ่าย ๒๐๐๐ บาทต่อเดือน

สำหรับการจัดสรรเวลาให้กับครอบครัว

คือสวนเองดีหัวรุ่งตี ๔ กรดียง พอกกรดียงเสร็จกะมาแลให้ลูกกินข้าวไปโรงเรียน รีดผ้าแต่งตัวไปโรงเรียน คือ มันจะเป็นคนลงมาก่อนพอตี ๖ มันต้องลงมาส่วนผมยังตัดอยู่อีก ให้พ่อแม่กินข้าวแล้วถึงจะไปงานเพื่อนไปออกกำลังกายอะไรพินัน กะแบ่งเวลาให้เป็นช่วง ๆ วันหนึ่งต้องทำหลายอย่าง อย่างเดียวไม่ได้ไม่ทันแต่ว่าอะไรต้องทำก่อนเราต้องทำเวลานั้นยกตัวอย่างเช่นเหมือนเราปลูกหมากอะไรพินันแม่ซี เราคุตมาไปกินทำอย่างอื่นไปกิน ไม่ใช่คุตหมากอย่างเดียว ถ้าแลไปไหนถ้าเพื่อนนัดตี ๔ แป๊บ ถ้าว่าต้องใช้เวลาอาบน้ำแต่งตัวไปต้องทำงานก่อน ถ้าพินันไม่ทันมันมากเกิน ส่วนรวมกะรับหมดของหมู่บ้านโรงพยาบาล เขาให้ไปร่วมกิจกรรมอะไรก็ไปหมด ถึงงานเองก็ไป งานเพื่อนกะไป ถึงลูกยังเล็กไหนต้องซักผ้าทำกับข้าว ส่วนมากทำกับข้าวกินเอง คิดแล้วนินว่า กรดียงเสร็จจ้อช่วยผัดกะโรมาทำกับข้าวคือปลูกไว้แล้วในพินันที่ตรงนั้นในสวน บางทีมีลอกมีขี้พริามีไหรนนำปลูกผักไหรก็คือเอามาละมาถึงกะซื้อหมูซื้อปลาเล็กน้อยมีเครื่องมีมะพร้าวแล้ว ค่าใช้จ่ายมันก็น้อยซึ่งช่วงที่สมาชิกได้มีเวลาพบเจอกันส่วนใหญ่ คือ จะมีช่วงเย็นช่วงค่ำ ลูกจะนั่งเต็มทีโต๊ะ คือ พ่อแกอยู่บ้านหลังเล็กทางโน้นถึงเวลาหุงเสร็จตักข้าวให้พ่อเสร็จ สมาชิกในครอบครัวจะพบกันหมดในช่วงตอนเย็นลูกชายคนโตเรียน ปวส. จะจวนกันแม่นี้จะอยู่บ้านประจำ ช่วงเวลานี้จะได้พูดคุยกันถ้าผิดอะไรก็จะพูดกันช่วงนี้ ช่วงกินข้าวอะไรเสร็จก็คือนั้น ก็ได้พบกันเรื่อย ๆ อะไรพินันละ ไปทำงานไปเช้ากลับเย็นไม่พบลูกคือไม่มี คือ มันไม่ใช่ไม่ต้องไปตลอดคือหยุดกะได้แล้วแต่ นี้กะได้เจอกันพินันตลอด กิจกรรมภายในครอบครัวที่ทำกันอยู่ประจำคือ ไปไหว้พระ ๙ วัด ไปแบบครอบครัวสัมพันธ์จะพาลูกไปปีละครั้ง เป็นหัวหน้าไหนถ้าเกิดว่าเค้าประสานงานมาจะถามทุกคนในแต่ละครัวเรือนเค้าบอกว่าไม่ไป แต่สำหรับครอบครัวเราจะไปได้ตลอด ถ้าปีหนึ่งเค้าให้ ๓ ครอบครัว ก็จะให้เพื่อนไปอะไรพินัน คือเป็นตัวสำรองได้ตลอด

สำหรับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันนินได้ยึดหลักแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

เราปลูกเอง ทำเอง ใช้ของทำเองลดต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อยลง เราไม่เดือนร้อน คือ พอเพียงนี้พอเพียง พอประมาณ จะไม่ทะเลาะกันคนในหมู่บ้าน พอเพียงหมดก็จะไม่โลกไม่แย่งอะไรกัน

พอใจในสิ่งที่มี ถ้าใครทำได้มากถือว่ามีความสามารถเก่งขยัน เขาไม่ได้ห้ามว่าอย่าขยันนะ พอเพียง คือ ขยันได้แต่อย่าทำในสิ่งที่ผิด ของไม่ดีของที่เราต้องไปเลิกของเพื่อนอะไรพินนั้น คนเราได้อะไรให้รู้จักประมาณมีเหตุผล มันก็นำความสุข บางคนเข้าใจว่าการได้เข้าห้างได้ โมโหไวนั้นมันเป็นสิ่งที่มาตรฐาน นั้นพินนั้นเราไม่ชอบ มันเป็นความรู้สึกว่าเป็นทุกข์เพราะเรา กะเราไปใช้สุรุษสุร่าย ไซ้หมด บางทีเรามันเหนื่อย เห็นคนที่เขามีรายได้มาก ๆ เขาซื้อ รถยนต์ ถึงพอคนที่ไม่ค่อยมีรายได้อะไรเราก็ซื้อได้ซื้อกัน แล้วถึงซื้อผ่อน บางทีผ่อน ๆ เอาไม่ทันบริษัทยืด นั่นคือความโลภความอยากได้เหลือกำลังตัวเอง ถ้าเราได้ทำบัญชีครัวเรือนหรือว่าเราจำในสมองบัญชีครัวเรือน เราจะค่าใช้จ่ายจะได้ประมาณถูก ถ้าไม่ยึดหลักนี้เราอยู่ไม่ได้ ไม่ว่าใครถ้าไม่ยึดหลักทำบัญชีครัวเรือนแบบพอเพียงครอบครัวจะอยู่ไม่ได้ เพราะหากตอนแรกเราไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือนเราจ่ายเรื่อย เงินเข้าออกรายรับรายจ่ายเราไม่รู้ประมาณว่า เข้าหรือใช้หรือ แต่ถ้าเราถือความพอเพียงเรารู้ ถ้าเรามีสัก ๑๕ รายการ ๒๐ รายการ มาคิดแล้วเรามีรายรับ ๑๐,๐๐๐ บาท กับรายการนี้พอคิดแล้วมันหมดอยากให้เงินเหลือ สักสองหรือสามพัน เราก็กลับไปทบทวนกับรายการที่เราคิด ดูว่า ตัวไหนที่เราสมควรจะลดได้ เลยมันได้มีค่าใช้จ่ายเหลืออยู่มั่ง ถ้าไม่ทวนพินนี้จะไม่พอไม่เหลือเลย คือ บัญชีครัวเรือนพินนี้รับทางซ้ายจ่ายทางขวา ทางซ้ายนั้นรับทางขวานั้นจ่าย ถ้าคนที่รับกับจ่ายเท่า ๆ กันมันก็พอ แต่หากว่าข้างขวามากกว่ามันก็จะติดลบ ติดลบนั้นมันเท่ากับเป็นหนี้ มันจะต้องลดคือลดให้ข้างซ้ายมากกว่าข้างขวา ข้างขวานี้ให้ต่ำกว่าข้างซ้าย รู้ว่าในครอบครัวของเรามีสิ่งที่ต้องใช้ จ่ายสัก ๑๕ รายการเราเช็ค ๑๕ รายการแล้วว่า อะไรที่มากเราก็ลดส่วนที่มากนั้นให้มาเป็น ส่วนเหลือมั่งถ้าไม่อย่างนั้น มันก็จะไม่พอเพราะรายได้เรามันคงที่มันก็ได้อะไรมา ถึงเรา ไปเรียน กศน. ตอนแรกความรู้ของเราไม่ค่อยรู้สึกเท่าใด อ่านหนังสือสักเล่มมันจะเข้าสมอง มากเลยเอามาใช้กับตัวเอง คิดว่าแก็เรียนเอาไปทำอะไรไม่ใช่รับราชการแต่เราเรียนเราไม่คิด ว่าเราต้องไปรับราชการ คือ เราได้มาใช้กับชีวิตของเราเองกับครอบครัวถึงมันได้สื่อต่อถึง ครอบครัวกัน ถึงลูกนี้พอมีครอบครัวแป็บสอนลูกนะลูกนะ ลูกต้องอยู่แบบแม่นะลูกต้องใช้ ของที่แม่ทำเองทุกอย่างแล้วครอบครัวจะอยู่ได้ ถ้าไม่อย่างนั้นแพนหาสักเท่าใดก็จะไม่พอเป็น ทุกข์ เท่าเพื่อนรังเกียจเราทิ้งไปเสียอีก บางคนให้ไปเท่าใดจ่ายหมดจ่ายไปไม่รู้เรื่องถึงคนที่ หามันเป็นทุกข์ นี่ลูกสาวจะสอนตลอดถึงมันว่ามันอยู่กับแม่ นี่ก็ดีมันไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายค่า แพ็บ ค่าน้ำยา ค่ายาสระผม ของแม่นั้นมันไม่ต้องออก แต่ถ้าไปซื้อที่ตลาดแล ๒ ขวด ๓๐๐ กว่าบาท น้ำยาสระผมครีมขวด ๓๖๐ แล้วถึงใช้นี้คนหญิงมันเป็นเรื่องที่สิ้นเปลืองมากนะ นี่ สิ่งที่มีมองไม่เห็นเป็นยาสระผมนี้เปลืองมาก ๆ นี่ลงทุน ๒๑๐บาท ขายได้กันด้วย

ผมเพื่อนเลือกให้เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์หลังจากไปอบรมตรงนั้นมาแล้วทำให้สมองมี ความคิดดีขึ้น คิดที่จะทำให้มันเกิดประโยชน์ให้มันมากที่สุดถึงที่ศูนย์สามวัยเค้าพาไปดูงานที่ ต่าง ๆ ที่เราไปศึกษาเรียนรู้สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด บางคนไปกันเป็นรถทัวร์พินนี้ แต่บาง คนเค้าไม่เก็บเอาตรงนั้นมาใช้ เขาไปเพียงสนุกเฉย ๆ แต่ผมกับแพนนั้นเก็บมาใช้มาทำบ้าน เองให้มันดีขึ้นวันไหนที่เขอบรมวิชาการ เราจะรู้หลักวิชาการตั้งแต่ว่าเลี้ยงเด็กทารก เลี้ยง เด็กผู้หญิงในครรภ์ จนกระทั่งว่าลูกใหญ่มีการศึกษา ถ้าคนที่ไปอบรมวันเดียวก็จะสามารถ อาจารย์ที่มาบรรยายมันก็จะเข้าสมองหมด ลูก ๔ คนเลี้ยงนมเองได้ ๑ ขวบกว่า ๆ

มีแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวที่ดีว่า

ครอบครัวที่ดีต้องซื่อสัตย์ต่อกันสามิภรรยาต้องซื่อสัตย์กันไว้ก่อนจะไม่หน้ามือหลังมือ อย่าหลงบายนมุข เรื่องเล่นซื่อเบอร์เรื่องที่ต้องฟังเพื่อยต่าง ๆ เราต้องอดทนเรื่องการทำงานสักหิตพอได้ต่างค่ามาคือจะรู้มาเลยใครได้ต่างค้กันมาสักก็บาท เหลือเท่าใด ปัญหาอะไรเราช่วยกันรับผิดชอบทุกอย่าง

(๒) ครอบครัวก้าวหน้า

สำหรับครอบครัวนี้ทั้ง ๒ สามิภรรยาตกลงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันขณะที่มีอายุมากด้วยกันทั้งคู่ และก่อนที่จะแต่งงานมีการพูดคุย วางข้อตกลง กันก่อนว่า แนวทางชีวิตถ้าอยู่คู่กันจะไปอย่างไร และวางระบบว่าจะต้องมีลูกอายุเท่าไร มีกี่คนที่วางข้อกำหนด ถามว่าตัดสินใจนานมัยกว่าจะตกลงใช้ชีวิตด้วยกัน ไม่นาน ด้วยอายุเยอะ หนูแต่งงานก็อายุ ๓๗ ปี ตอนแรกคิดว่า จะไม่แต่งงานแล้ว สำหรับตัวเอง ตัวเองพร้อมแล้ว ณ ที่นั้นตัวเองก็มีรถยนต์ขับแล้ว มีเพื่อนมีฝูงเยอะเฉย ๆ ไม่ได้คิดอยากแต่งก็มีคนผ่านในชีวิตเยอะก็คุยกัน เนื่องจากว่าแต่ละคนต่างก็มีเส้นทางของชีวิตของตนเอง ผมก็มีคนผ่านมาแล้วก็ผ่านไป คือ (๑) ความพร้อม สิ่งที่เราดูก็คือฐานะเราไม่ได้ดูวุฒิการศึกษาใกล้เคียง ก็ไม่ต่างกันแล้วอีกอย่างหนึ่งก็คือ สิ่งที่เราดูคือฐานะแล้วก็ใจว่าสู้มัย ถ้าเรามารวมกันสามารถที่จะทำอย่างนี้ได้มัย ๆ ๆ แล้วอีกอย่างคือ เวลา อย่างผมมีเวลาเยอะอย่างเค้าก็พอละ สิ่งที่เราเลือก คือ ผมไม่ดื่มเหล้าไม่สูบบุหรี่ซึ่งช่วงนั้นหาน้อยมาก แล้วอีกอย่างงานของผมก็มีมันเป็นครอบครัวที่มีพร้อม มีพ่อแม่พี่น้องมีพ่อแม่อยู่ด้วยกันไม่แตกแยกส่วนหนึ่ง และความคิดเวลาคุยกันเราจะมองไปข้างหน้าไม่มองอดีตจะมองปัจจุบันและมองไปข้างหน้านี่คือสิ่งที่ผมให้เค้าเลือก สิ่งที่ผมเลือกเค้าก็คือ เค้าเป็นผู้ใหญ่ เค้ามีอายุมากกว่าผม ๔ ปี (๒) คือ ความพร้อมด้านวุฒิคู่กับคุณวุฒิของเค้า คือ เค้าพร้อมแล้ว แล้วอีกอย่างคือ ความคิดคือผมต้องการคนที่ตามความคิดของผมทันเพราะผมเป็นคนคิดเร็วแล้ว อีกอย่างผมต้องการคนที่มาหยุดผม ผมจะไปเร็วผมต้องการคนที่หยุดความคิดผม ถ้าผมคิดอะไรเตลิดคือผมทำงานคิดคนเดียวทำคนเดียวตลอด พอถึงช่วงวัยหนึ่งก็ต้องการคนที่มาหยุดและสามารถทำให้ผมนิ่งได้

โดยมีหลักการในการใช้ชีวิต ก็คือ คุยกันและใช้เหตุผลกันมากกว่าก็คือ เวลาเมื่อไรที่จะต้องตกลงหรือจะต้องเลือกก็จะคุยกันแล้วก็หาเหตุผลว่า ๑ - ๒ หรือ ๓ อะไรที่ดีที่สุด หรือว่าอะไรที่ไม่ต้องดีที่สุดเอาที่ทำได้แล้ว ฐานะเราพอทำได้ในการอบรมเลี้ยงลูกมีอยู่ด้วยกัน ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกก็คือ ในเรื่องวิชาการ ในเรื่องการบ้านก็จะเป็นผมเป็นหลักจะสอน นอกจากผมไม่อยู่ก็จะให้แม่เค้าช่วยดูแล เพราะบางทีผมต้องไปประชุมที่ต่างจังหวัด ส่วนเรื่องงานบ้านจะให้แม่เค้าเป็นคนสอนพาทำ เช่น การซักผ้า การล้างจานเล็ก ๆ น้อย ๆ คือ เรื่องของเรื่องตอนนี้เริ่มหัดเรื่องซักผ้า ล้างแก้ว ล้างชาม ที่ไม่เป็นกระเบื้องอะไรอย่างนี้ คือ เล็ก ๆ น้อย ๆ กวาดบ้านถูบ้านคิดว่า เด็กต้องทำได้ให้เค้าเริ่มเรียนรู้อะไรอย่างนี้ละคะ

ในเรื่องการศึกษาของบุตรนั้นได้มีการวางแผนและคาดหวังอนาคตของลูกไว้ว่า อยากให้เค้าเรียนรู้สูง ๆ หลาย ๆ อย่างเหมือนแม่ทั่วไปละคะ ที่สำคัญอยากให้เค้าดูแลตัวเองได้ คือ อยากให้

เค้าช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้นอะไรอย่างเงี้ยละคะ ส่วนการสร้างฐานะของครอบครัว ส่วนใหญ่ย่อมมาก่อนใช้เงินกู้ กู้สวัสดิการ เรามีเงินเดือนของเรา การที่เรามีสิ่งของก็คือ ใช้วิธีการหลักเหมือนข้าราชการทั่วไปก็คือ กู้มา ยืมมาแล้วพยายามวางลือคือใช้เงินของเราว่า คุณผ่อนบ้าน ผ่อนรถ แบ่งกัน ที่เหลือส่วนหนึ่งก็สลับกันว่า ช่วงนี้คุณซื้อของเข้าบ้าน ข้าวสารเครื่องอุปโภคในบ้านสลับกันแบ่งกันถ้าบางครั้งได้เงินพิเศษมา ถ้ามี เช่น โบนัส ค่าตอบแทนมาใช้เพิ่มเติมในบ้าน เมื่อครอบครัวของเรามีปัญหามีวิธีจัดการ ส่วนมากเวลาคุย ทางพ่อบ้านเค้าจะนิ่งกว่า บางครั้งเราโมโหไป เค้าก็นิ่ง มันก็จบแต่พออารมณ์ดีแล้วเราก็อยุมาคุยกัน เผลอว่าไม่เคยเจอปัญหาอะไรที่มันใหญ่ ๆ โต ๆ เลยคะ เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปเรื่อย ๆ อีกอย่างเป็นด้วยอายุมากขึ้นมัย มีสังคมรอบข้างเยอะ มีเพื่อนเยอะ บางทีเราก็อยุกับเพื่อนอะไรอย่างเงี้ยละคะ เราก็เลยไม่ค่อยได้ทะเลาะกันเท่าไร

ส่วนมากเวลามีปัญหาอะไรอย่างนี้ คือ (๑) เรามีเพื่อนสนิทอยู่ก็จะคุยกับเพื่อนบ้างอะไรอย่างนี้ แต่ไม่ค่อยเจอเรื่องใหญ่ ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะในบ้านไม่ค่อยมีปัญหาอะไรเท่าไร คือ ต่างคนต่างก็ทำหน้าที่ของตัวเอง ส่วนใหญ่เวลาเค้าขึ้นมานะ ผมจะนั่งก่อน เค้าก็จะระบายกับเพื่อนบ้านแต่พอเค้าอารมณ์ก็จะเข้ามาคุยชี้แจงหาวิธีแก้ไข ค่อย ๆ แก้ไขทีละอย่างทีละขั้น เอาที่ใหญ่แก้ไขไม่ได้เราก็อยุไปแก้ที่เล็ก ๆ ก่อน อะไรที่เป็นของส่วนรวม อีกคนจะหยุดอีกคนก็จะแก้ไขไปก่อน ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ๙ ปี แต่รู้จักกันมาก่อนหน้านั้น บางครั้งด้วยวุฒิภาวะที่พร้อมแล้ว บางครั้งไปแก้ปัญหาให้เพื่อนเพราะเพื่อนแต่งงานก่อนเราเค้าจะเจอไอนั่นไอนี้ ได้พูดคุยกันทำให้เราได้รับรู้อะไรมาอะไรอย่างนี้ ฝ่ายพ่อบ้านเค้าเป็นคนไม่ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ ปัญหาต่างๆ ก็มีน้อยมาก อีกอย่างไปไหนเราก็อยุด้วยกัน เอลูกไปด้วย มีกิจกรรมก็เอาเด็กไปด้วยเพราะไม่มีคนดู ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมงานเลี้ยง พ่อเค้ามีงานค่อนข้างเยอะ ส่วนใหญ่ที่ออกหน้าบ้านคืองานเลี้ยงเป็นหลัก นอกจากที่พาลูกไปไม่ได้ก็จะไปฝากเพื่อนร่วมงาน ก็จะแบ่งกัน ถ้าวันไหนพาเด็กไปไม่ได้ก็จะแบ่งกันว่า คุณไปนะส่วนผมอยู่บ้านเลี้ยงลูก ส่วนงานนี้ขออนุญาตไป ให้เค้าเลี้ยงลูกสลับกันก็แบ่งหน้าที่กันทำ ถ้าเป็นงานของเค้าถ้าจำเป็นต้องไป ผมก็ต้องอยู่เลี้ยงลูก โดยปกติถ้ากลับบ้านหน้าที่ส่วนใหญ่แล้วเป็นผมต้องสอนการบ้านเป็นหลัก ทำกับข้าวให้เด็กกิน

การแบ่งเวลาให้กับลูกและตนเองนั้น ปกติแล้วเราไม่ค่อยแบ่ง เพราะโดยธรรมชาติเรา ๔ คนพ่อแม่ลูกมีกิจกรรมที่จะต้องไปนอกบ้านหรือบางครั้งมีประชุมหรือพุดง่ายไปเที่ยวส่วนตัวเนี่ย เราก็อยุไปกัน ๒ คน หรืออย่างวันเกิดเพื่อน เราก็อยุไปสังสรรค์กลุ่มใหญ่ น้อยครั้งที่เราจะแบ่งกันไป ๒ คน นอกนั้นก็ลากเด็กไปด้วย เด็กก็จะสนุกเค้ามีเพื่อน และในกลุ่มเราส่วนมากก็มีครอบครัวหมดแล้วและลูกก็รู้สึกราวเราจะเล็กที่สุดในกลุ่ม พี่ๆ เค้าก็จะช่วยเหลือแต่บางครั้งเราอยากไปเที่ยวกันตามลำพังอะไรอย่างเนี่ย เราก็อยุเอาเด็กไปฝากยายมั่ง หรือปิตเทอมอะไรอย่างเนี่ย แล้วเราก็อยุไปกัน ๒ คนหรือไม่ไปงานเลี้ยงบางครั้ง งานมันลู่ล่าบางครั้งเราก็อยุไปกัน ๒ คน ส่วนมากอยู่ด้วยกันตลอดไม่ค่อยได้แยกกันเท่าไร คือบางครั้งเด็กไปอยู่กับยายบ้าง ยายเหงาก็มีแค่นั้น คือ เราไม่ได้แบ่งว่าเวลานี้เป็นเวลาของเด็กเวลานี้เป็นเวลาของส่วนตัว เวลาส่วนตัวเราก็อยุให้เด็ก

ทุกวันถ้ามีเวลาเราก็อยุให้ครอบครัว ถ้ากลับที่ทำงานก็คือเข้าบ้าน ถ้าไม่มีการกิจข้างนอกที่ไหน ก็อยู่แต่ในบ้าน เด็กอยากรับประทานอะไรถ้าเราไปได้เราก็อยุไปกัน ไปไหนก็ไปกันครอบครัวไปเลย กิจกรรมอย่างหนึ่งก็พากันไปออกกำลังกาย ไปสวนสุขภาพก็พาเด็กไปช่วยเย็นก็ เลิกเรียนก็ค้าหน่วยอีกบรรยากาศหนึ่งคะ เห็นคนเยอะเค้าก็ได้ออกกำลังกาย พ่อแม่ก็จะได้ออกกำลังกาย เด็ก

จะเลิกเรียนกลับถึงบ้านค่าจากโรงเรียนจะค่าน้อย พอตีบ้านกับที่ทำงานอยู่ใกล้กัน ตอนนี้อยู่ที่ทำงานจากตัวอำเภอใกล้ที่บ้านที่ปกรงชัยไปวังน้ำเขียวก็มีระยะห่างกันประมาณ ๕๐ กิโลเมตร ถ้าไม่ติดภาระกิจอื่นหรืองานยุ่งผมก็จะกลับบ้านหลังเลิกงานนิดหน่อย ก็จะออกไปสวนสาธารณะไปพาดอกกำลังกายถ้าการบ้านไม่มากนักครับ ส่วนใหญ่ถ้าเด็กอยากออกไปจริงๆ และผมยังไม่กลับ แม่เค้าก็จะพาไปก่อนคือเราไม่ต้องห่วงหรอกครับ ถ้าเป็นธุระของเด็กหรือของแม่ไปทำได้เลยเพราะว่า เราไม่ต้องมารอรถยนต์ เรามีรถยนต์คนละคัน ส่วนใหญ่ผมจะกลับบ้านค่าเพราะว่าอยู่ไกลบางครั้งเวลางานผมมันด่วน บางครั้งทำต่อก่อนถึงจะกลับบ้าน แต่ว่ากลับมาแล้วก็คืออยู่บ้าน มากี่มาดูแลตรวจการบ้านตัวเค้า ส่วนใหญ่ก็กลับมาทันทีเค้าก็นอนค่าก็พยายามจะไม่ให้นอนดึกเท่าไรนะครับ ส่วนใหญ่เค้าจะอยู่รอเสียส่วนใหญ่ยกเว้นว่า ดึกจริง ๆ เค้าก็จะเข้านอนก่อน

การจัดสรรรายรับรายจ่ายภายในครอบครัวตอนนี้ผมมีภาระเรื่องบ้านกับเรื่องรถยนต์ผ่อนอยู่ครับ ก็คือบ้านก็ให้เป็นเงินเดือนของแม่บ้าน ส่วนผมก็จะดูเรื่องรถยนต์ถ้าบางครั้งไม่ทันก็ค่อยยืมกันก่อนเงินในครอบครัว ของใช้ในบ้านก็แบ่งกันถ้ามีค่าตอบแทนพิเศษมาก็มาจ่ายเพิ่มจะเป็นอย่างนั้น วิธีการอบรมสั่งสอนลูกก็มีดุบ้างบางครั้งตีบ้างแต่ไม่ถึงกับมากมาย พยายามจะไม่ตีดูแล้วก็สอนว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำแต่ต้องบอกบ่อย ๆ เพราะเด็กช่วงนี้ไม่ค่อยจำ แต่ถ้าทำผิดและเห็นว่าเป็นอันตรายอันนั้นจะตีเพื่อให้เค้ารู้สึกเจ็บและจำ แต่ส่วนใหญ่เค้าจะทำอะไรเค้าจะขออนุญาตก่อนเค้าจะบอกก่อนอย่างเช่น ปกติที่บ้านจะไม่ให้ดื่มน้ำอัดลมแต่ถ้ามีน้ำอัดลมในบ้านเค้าก็จะขออนุญาตก่อน ขอดื่มก่อนไม่ได้บอกเหตุผลที่เป็นกิจจลักษณะจริง ๆ แต่เราจะทำให้เค้าดูก่อนแต่ถ้า ถ้าเรากินเราก็กินเค้ากิน แต่เราก็กินบอกว่าเป็นน้ำอัดลม เดี๋ยววันข้าวก่อนแล้วค่อยกินเพราะว่าเด็กตอนนี้ยอมรับได้แล้วว่า เด็กเค้าช้า อย่างคนโตนี้เค้าจะคิดช้า เค้าคิดนานก็เลยใช้วิธีว่าทำตัวอย่างให้ดูแล้วก็ใช้วิธีค่อย ๆ บางครั้งก็บอกว่า วันนี้ห้ามนะ ๆ ถ้าวันไหนเราอนุญาตเราก็จะอนุญาตคือเค้าจะขอจะทำอะไรเค้าจะขออนุญาตก่อน แม้แต่เวลากินขนม ขออนุญาตกินขนม คือ ที่เราห้ามขนม เพราะ (๑) มด และสกปรกเลอะเทอะ มันสกปรกมันทำให้มันคันที่นั่นนะ

หลักธรรมในการใช้ชีวิตด้วยกันไม่มีอะไรหรอก ผมจะใช้วิธีหนึ่งใช้ความสงบไม่ว่าปัญหาอะไรก็ตามที่มีข้างนอกและข้างใน เราพยายามที่จะสร้างปัญหาให้น้อยที่สุดอาจเป็นว่า ปัญหาของเรานั้นน้อยก็เป็นได้นะครับ เค้าจึงเลือกครอบครัวเรา พยายามที่จะไม่บอกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาเพราะผมถูกสอนมาว่า ทุกปัญหาย่อมมีทางออก เพราะฉะนั้น ถ้าวันนี้เราติดขัดคือถ้ามีปัญหาข้างนอกเราจะไม่เอามาเพิ่มในบ้าน ถ้าเป็นปัญหาที่ทำงานหรือจากรอบข้างจากที่ทำงานของเราเองเราจะแก้ของเราเอง แต่จากประสบการณ์และการใช้ชีวิตที่ผ่านมาคือผมเป็นคนใจร้อนตัดสินใจปัญหาไว คือ ถ้าไม่ผิดโมโหคือ ต่อเลยแต่เพราะอายุเยอะและเจอปัญหาทำให้ผมเริ่มนิ่งขึ้นแต่ก็ยังมียัง คือ ความนิ่ง ใช้ทุกเรื่องเสร็จแล้วค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ แก่ ถ้าปัญหาตัวนี้แก้ไม่ได้ก็ไปถามเพื่อนถามผู้ใหญ่ ไปหาคนที่ใกล้ชิด แก่ได้มัยถ้าผมยังไม่สามารถแก้ไขได้ พอแต่งงานมานานจึงติดเป็นนิสัยมาอย่างที่เราบอก ถ้ามีอะไรปุ๊บผมจะนิ่ง เสร็จแล้วค่อยมาคุยกัน อาจจะเป็นเคล็ดลับของผมก็คือความนิ่ง ก็พยายามสงบ คือ ก็ไม่ได้นึกถึงอะไรมาแต่จะไรก็ตามมันสงบได้ด้วยความนิ่ง ถ้าเรานิ่งเป็นน้ำ ใครมาทำอะไรเราไม่ได้ นี่คือการที่ผมคิด เสร็จแล้วก็คุยกัน คุยกันให้มากขึ้นอะไรที่ติดอยู่จะได้ออกมา ปัญหานี้แก้ได้มัย ถ้าติดตรงนี้ถ้าผมแก้แบบนี้ได้มัย ยอมรับมัยก็บอกกันตรง ๆ แก้อย่างนี้ไปก่อน ถ้ามันไม่ได้จริง ๆ

ค่อยมาหาวิธีใหม่ ส่วนใหญ่ผมจะเป็นคนแก้ ในบ้านมันไม่ค่อยมีมันจะเป็นปัญหาอุปสรรคมากกว่า แล้วเรามาปรึกษากันถ้ามันกระทบต่อครอบครัว

ครอบครัวที่ดีในแนวคิดของผม (๑) สุขภาพจิตต้องดีก่อนเพราะถ้าจิตไม่ดีอารมณ์ซุ่มมัวกันตลอด เมื่อสุขภาพจิตไม่ดีสุขภาพกายก็ไม่ดีไปด้วย เมื่อสุขภาพจิตดีแล้วสุขภาพกายก็จะดี ผมทำงานด้านสุขภาพด้านสาธารณสุขมีหน้าที่ดูแลสุขภาพทุกคนในครอบครัว แต่ที่สำคัญผมต้องการคนที่จะมาดูแลสุขภาพผม คือ ผมมีแต่จะดูแลคนอื่นจะไม่ดูแลตัวเองจึงต้องมีคนที่มาคอยดูแล ลูก ๆ ตอนนี้เค้าก็จะคอยถามผมกลับบ้านทำไม แม่เค้าจะไปบางครั้งเค้าก็จะคอยลากผมไปตรวจสุขภาพบ้าง บางทีลูกไม่สบายก็ต้องคอยเข้าไปดูแลนี่ก็คือ สุขภาพครอบครัวที่ดีคือสุขภาพจิตที่ดีทำให้สุขภาพกายที่ดีมีเหตุผล เป็นครอบครัวที่มีเหตุผล ไม่ใช่มีอะไรคิดปู้ทำแป๊บ ก่อนที่เราจะทำเราต้องคุยกันก่อนเพราะว่าเราไม่ใช่ตัวคนเดียว ต้องมีคนคอยดึงว่าอันนี้เป็นได้มัยทำได้มัย นี่คือ ส่วนหนึ่งของครอบครัวที่ดี (๒) เราสองคนมีฐานะในระดับหนึ่งที่ทำให้เราสองคนที่เรียกว่า ลดขั้นตอนที่จะไปดั้นรันทาหลักฐานะทำอะไรสร้างให้มันมั่นคง ตอนนี้องการแค่ความมั่นคงคือทุกอย่างมีพร้อมหมดแล้วบ้าน รถยนต์ ลูกมีแล้ว นี่ก็ต้องการความมั่นคงในชีวิต ถ้ามีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพกายที่ดี ฐานะ และสุดท้ายคือความมั่นคงของครอบครัว ครอบครัวอยู่ด้วยกัน ๔ สิ่งนี่คือสิ่งที่ผมต้องการ

(๗) ครอบครัวทอดเกียรติชาติ

ครอบครัวนี้เป็นครอบครัวที่ใคร ๆ ในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างให้การยอมรับ และยึดถือแบบเป็นอย่างมานานก่อนที่จะได้รับการยกย่องให้รู้จักทั่วกันทั้งจังหวัดว่า “คนดีศรีเมืองนคร” หากใครได้ติดตามการทำงานและผลงานของบุคคลในครอบครัวนี้แล้วต่างอนุโมทนาสาธุ กันทุกคนเพราะเป็นครอบครัวที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมมาตลอดโดยสามารถประสานกับชีวิตครอบครัวได้เป็นอย่างดี ส่วนจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวนี้จนกระทั่งประสบความสำเร็จจนถึงทุกวันนี้เล่าว่า เกิดจากผู้ใหญ่และผู้ร่วมงานจัดการให้เพราะเห็นว่า อายุมากแล้วซึ่งขณะนั้นอายุ ๓๘ ปี ซึ่งถือว่ามากที่สุดในบรรดาเพื่อนร่วมงานในสายอาชีพเดียวกันกับตนและที่สำคัญยังครองตนเป็นโสดอยู่นั่นเอง ดังข้อความว่า “ผมไปประชุมที่หัวไทร ครูใหญ่ทั้งอำเภอ เพื่อนมาสะกิดข้างหลัง ‘มึงแก่กว่าเพื่อนทั้งอำเภอหัวไทร ผมว่าโน้นคนโน้นแก่กว่าผมเสียอีก เขาใกล้จะปลดเกษียณแล้ว เขาไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น หมายความว่า ที่ไม่มีเมียมึงแก่กว่าเพื่อน’ พอว่า ...อะ อะ...ถูก ๆ ๆ อย่างนั้น ๓๘ ปี” เหตุที่ยังไม่คิดจะมีครอบครัวด้วยอุปนิสัยของท่าน เป็นคนที่มาจากครอบครัวปฏิบัติธรรมและตัวท่านก็ปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่อายุน้อย จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ โดยให้คติชีวิตของตนเองไว้ว่า “ถ้ามีชีวิตอยู่ไม่เข้าถึงศาสนาก็เสียชาติเกิด” เนื่องด้วยวิถีชีวิตดำเนินไปด้วยหลักธรรมและมีความสุขกับการใช้ชีวิตทำให้นึกถึงสังคมที่ตนอาศัยทำให้ชีวิตทั้งชีวิตของท่าน ห่มเทให้กับประโยชน์ของสังคมมาตลอดทั้งชีวิตซึ่งคิดว่า คงจะยากที่จะหาชีวิตที่มีอุปนิสัยใกล้เคียงกับตนทำให้คิดว่า “ถ้าคนนิสัยไม่คล้ายผม ผมจะไม่เอามาทำพันธุ์เพราะว่าผมคิดผิดเพื่อนทำอยู่แต่เรื่องส่วนรวม ๆ ถ้าไม่คล้ายผม ผมจะอยู่อย่างพระ และหากว่าคล้าย ๆ ก็ได้ แต่ถ้าไม่คล้ายยอมอยู่ผู้เดียวไปตลอดชีวิต” จนทำให้เพื่อน ๆ ของท่านหลาย ๆ คนที่ปรารถนาดีอยากให้ครอบครัวต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า “ตายน้องปลื้ม ถ้าหากถือคติอย่างนี้ไม่มีได้ ผมว่าถ้าไม่ได้กะแล้วไป”

อยู่มาวันหนึ่งเพื่อนผู้ปรารถนาดีบอกว่า “ครูคนนี้นอนอยู่ที่โน้นนิสัยดีคล้ายกัน ผมยังไม่รู้จักเลยคนนี้ เขาว่าคล้ายกัน ถึงกะไว้ว่ารับปากไปอย่างนั้นล่ะว่า ได้ ๆ ๆ ๆ เดี่ยวคอยสืบแล ถึงผม

ไปสืบทอดที่พระเสมาไปสืบทอดแก่ คนแก่ว่าไม่รู้ละนะน้องปลื้มว่าดีอย่างไร ไม่รู้ว่าพันธุ์ดีอย่างไร แต่ว่าพี่รับรองน้องปลื้ม พอเข้าพรรษา ๓ เดือน ทั้งพ่อและแม่ของผู้หญิงเข้าไปฟังพระเทศน์ทุกคืน ๓ เดือน ทุกปี ถ้าฉันผมว่า ถ้าอย่างนั้นไม่ต้องพูดว่ารูปร่างเป็นอย่างไร ผิวพรรณวรรณะจะดำหรือขาว ถ้าอย่างนั้นพันธุ์ดี พันธุ์ดี เอา ๆ ๆ” เป็นเหตุให้ได้แต่งงานซึ่งในวันแต่งงานได้ยินเสียงคนรอบข้าง ตลอดข้างทางกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า “คู่นี้สมกันจัง ๆ ๆ เพราะเขารู้ว่าทางโน้นและทางนี้” และใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างยาวนานเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี โดย “ใช้หลักฆราวาสธรรม คือ ทั้ง ๒ คน คือ รู้ฟังกัน พูดกันรู้เรื่อง อะไรขาดตกบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ปลัดกันตักเตือนอยู่อย่างนั้นแหละ แต่ว่าต่างคนต่างถือธรรมพูดกันรู้เรื่อง ว่าอะไรเป็นอย่างไร อะไรเป็นอย่างไร อะไรไม่ควร โดยมีความเข้าใจกัน ตรงไหนขาด ตรงไหนเกิน ตรงไหนเหลือ สิ่งไหนผิด สิ่งไหนถูก หาข้อสรุปเข้าใจได้ เพราะธรรมเป็นตัวประสานเบื้องต้นแล้วที่นี้พ่อทำอะไรก็เข้าใจง่าย ผ่อนหนักผ่อนเบา” จนกระทั่งมีบุตรชายด้วยกัน ๒ คน ตลอดระยะเวลาที่เลี้ยงบุตรทั้งสองให้ความรักความอบอุ่น ความเอาใจใส่ตลอด อบรมสั่งสอนโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ขณะลูกยังเล็กอยู่ว่า “ช่วงเวลาที่กินข้าวคือสอนลูกส่วนใหญ่ ก่อนนอนสอนทำการบ้านให้ลูก สอนลูกให้ลูกได้เข้าใจบทเรียน ทบทวนบทเรียน ตอนเช้าอาบน้ำให้ลูก ป้อนข้าวไปโรงเรียน จนกระทั่งลูกโต” ช่วยกันเลี้ยงดูกันทั้งคู่โดยไม่แบ่งแยกหน้าที่กัน โดยใกล้ชิดกับครอบครัวนี้กล่าวว่า

ให้ความอบอุ่น ใกล้ชิดตั้งแต่เล็ก ๆ ตั้งแต่เกิดมา ๒ คน น้องก้องน้องเกื้อผมได้เห็นการเลี้ยง อบรมลูก ผมถือว่าเป็นพ่อตัวอย่างเป็นพ่อที่ดี สิ่งสำคัญที่ครอบครัวผมไม่มีแต่พ่อแม่มี คือ การให้ความอบอุ่นกับลูก การเลี้ยงลูก การให้คำแนะนำสั่งสอนลูก อันไหนถูกอันไหนผิด ควรไม่ควร อาทิ ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไป บนถนนจะมีไอติมขายโน้นขายนี้ แต่บ้านนี้ไม่มี ผิดลูกไม่ให้ลูกซื้ออาหารที่เป็นขยะมากิน ในส่วนหนึ่งผมมองว่า อาจจะมาจากยี่สิบที่ถ่ายทอด พันธุกรรมมา ลูกนี้จะไม่เกเร ไม่ติดน้ำถอม

สำหรับการศึกษาเล่าเรียนให้ลูกเรียนตามความชอบความถนัดของลูกแต่ละคน ซึ่งตนให้ แต่เพียงคำแนะนำหากลูกชอบเรียนอย่างนี้อ่านาคจะต้องเดินไปสายอาชีพอะไรโดยดูจาก “พื้นฐานความรู้ของลูกสมองของลูกด้วยการที่จะไปวิเคราะห์สิ่งที่ต้องสายวิทย์ ต้องเก่งคำนวณ นั้นส่วนหนึ่งที่เขาต้องเดิน ถึงว่าถ้าน้องเกื้อต้องเรียนเลขสัณยะ ส่วนน้องก้องหวัศวหวัชลาดในการคำนวณ ด้านสมองไปได้ บางเรื่องเขาชอบก็ไม่ขัดข้องเพราะสามารถไปเรียนตามลูกชอบเพราะไปเห็นคนอื่น จนประสบความสำเร็จ” โดยเริ่มต้นให้เรียนเรียนใกล้บ้านตลอดก่อนให้ลูกไปเรียนไกลบ้านซึ่งให้เหตุผล

เอาใจใส่กันอยู่เรื่อย ๆ ผมนั้น ลูกพอจบประถมสองคน ผมตั้งโรงเรียนมัธยมตรงนี้แล้วให้เรียนมัธยมตรงนี้ ถึงเพื่อนชวนว่าให้ไปเรียนที่อื่น ถึงที่นี้ผมว่า อย่าไปที่อื่นให้เรียนที่นี้ทั้งสองคน จนจบม. ๖ พอช่วยตัวเองได้แล้ว ถ้าไปเล็ก ๆ ที่นี้ก็ยังช่วยตัวเองยังไม่ได้ ไปผิดลู่ผิดทางกะได้ ถึงกะเลยผมนึกว่า เพราะผมเคยรู้มาเขาพูดกันเป็นประจำว่า พ่อแม่คือพระอรหันต์ในบ้าน ฉะนั้นให้อยู่กะพ่อแม่ แต่พอใหญ่แล้วไปตรงอื่นกะได้แล้วช่วยตัวเองได้ ถึงกะนั้นผมเป็นประธานของโรงเรียนมัธยม ประธานของวิทยาลัย เวลาเขาเชิญให้ผมไปปฐมนิเทศหรือปัจฉิมนิเทศ ผู้ปกครอง ผมพูดบอกว่า ให้เรียนอยู่ใกล้บ้านเพราะใกล้พระอรหันต์ ถ้าไปเรียนไกลบ้านไกลพระอรหันต์ ถึงพระอรหันต์สอนกลางวันกลางคืนดูแลตลอดเวลา พ่อแม่จะนั้นได้เปรียบคนที่เรียนไกลบ้าน ถึงกะนั้นของผมนั้นแนวทางนี้

โดยให้เหตุผลสำคัญว่า

จะได้อบรมบ่มนิสัยลูกไปด้วย ไม่อยากให้ลูกไปไกล ๆ แต่พอลูกโตเป็นตัวของตัวเองแล้วมีการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผม ลูกอยู่ในสังคมที่ดี คบเพื่อนที่ดี ๆ พอไปเรียนกรุงเทพฯ ผมก็จะโทรเข้าโทรเย็น สอนกันทางโทรศัพท์ ให้ข้อคิดให้แนวทางหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต การใช้จ่ายการกินอยู่ การคบผู้หญิง คบเพื่อน ค่าโทรศัพท์หมดไปหลายต่างค์ ในยุคนั้นจดหมายกับโทรศัพท์ ลูกก็รับว่าจะทำอย่างที่พ่อสอน ในที่สุดก็ได้ประสบความสำเร็จทั้งสองคน จบวิศวกรรมการไฟฟ้าเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัย จบวิศวกรรมการไฟฟ้ามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ คนเล็กจบเภสัชที่มหาวิทยาลัยรังสิต แล้วกะปัจจุบันได้ทำงานกันหมดแล้ว

อีกอย่างหนึ่ง ในระหว่างลูกเรียนที่กรุงเทพฯ สถานที่พักติดตามผลตลอดตั้งแต่ เช้าบ้านอยู่กับเพื่อน เพื่อนในที่นี้คือเพื่อนที่เราไวใจได้ เรารู้ประวัติว่า ไม่พากันเกรไม่พากันไปเที่ยงคลับเที่ยวบาร์ เด็กตั้งใจเรียนหนังสือ คอยฝากคนโน้นคนนี้ดูแลเพื่อป้องกันว่าอยู่กันได้ อีกอย่างหนึ่งกะโทรศัพท์เช็คข้อมูลว่า ตอนนี้เลิกเรียนลูกอยู่ที่ไหน ได้ติดต่อห่าง ๆ จนกระทั่งลูกรู้ว่าต้องรีบกลับถึงเวลาพ่อโทรตาม ซึ่งจิตใจอยู่ที่ลูกตลอดเวลา” แต่ความเป็นพ่ออย่างสิ้นสุดเพียงเท่านั้นเมื่อลูกเติบโตมีการงานมั่นคงแล้วยังทำหน้าที่คอยดูว่า ผู้หญิงที่ลูกชอบเป็นคนอย่างไร แต่ไม่ได้ไปก้าวก่าย เพียงแต่ให้ข้อมูลดูกันว่า ผู้หญิงแบบไหนเหมาะสมกับลูกเพราะว่า “เป็นเพียงสะพานเชื่อมให้ เป็นสะพานเชื่อมคือการที่จะเป็นคู่ครองอยู่ที่เด็ก แต่ถ้าว่าไม่เข้าตาหมดสิทธิ์เลย คนนี้ไม่เข้าตาเขาจะไม่เอาอยู่แล้ว เพราะว่าเขาอยู่กันสองคน พ่อเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ชี้สะพานทอดให้เดิน คือ ถ้าลูกเห็นคนหญิงนี้นิสัยอย่างนี้ไปเที่ยวก็ได้ศึกษาดูใจกันพอสมควร ตกปลงใจที่จะตกลงเป็นทองแผ่นเดียวกัน”

หากถามว่าในครอบครัวของผมเคยมีปัญหาไหม ตอบว่า “เช่น การเงินถ้าทางนี้ขาดทางโน้นก็จนเจือ อะไรอย่างนี้ ถึงกะนี้ค่ารวม ๆ อยู่แห่งเดียวกัน แต่ถ้าพอ ๆ ค่าใช้จ่ายขาดมือเจือ ๆ กันนั้นกะเรื่องการเงิน ถึงกะนี้ ยังเรื่องเจ็บป่วยไม่สบาย ก็ช่วยเหลือ ใครเข้าโรงพยาบาลใครนี้ไปเฝ้า ใ้ไม่สบายไ้โน้นไปเฝ้า พลัดกันดูแลกันอย่างนี้” ส่วนเรื่องปัญหาระหว่างสามีภรรยา นั้น กล่าวว่ามีบางครั้งเหมือนกันที่ไปประชุมแล้วไม่ได้บอกให้ภรรยาทราบ แต่เมื่อกลับบ้านก็จะอธิบายเหตุผลให้ฟังว่า “บางทีไม่เข้าใจว่าทำภารกิจเพื่อชาติเพื่อสังคม กะมีส่วนหนึ่งพอลกลับมาอธิบายให้เข้าใจ การทำภารกิจนั้น ๆ สิ่งที่ได้มาเป็นประโยชน์กะสังคม” สุดท้ายให้ข้อคิดครอบครัวที่ดีไว้ว่า “การให้ความรักความอบอุ่นทั้งแม่ทั้งลูกทั้งหลานให้ความรักความอบอุ่นความผูกพัน ให้การเป็นอยู่ที่ดีมาก แล้วกะสิ่งที่ดีจนเจือให้ สิ่งไหนที่ไม่ดีจะให้คำเตือน แล้วกะความเข้าใจลูก เข้าใจซึ่งกันและกันอยู่บนพื้นฐานของธรรมะ เพราะว่าสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้” นั่นเอง

ข. ครอบครัวที่ไม่เคยได้รับรางวัล

ครอบครัวที่ไม่เคยได้รับรางวัลคัดเลือกโดยพิจารณาครอบครัวกลุ่มตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้รู้จักและคุ้นเคยกันมาเป็นเวลาอันยาวนานพอสมควร โดยในแต่ละครอบครัวมีแนวคิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(๑) ครอบครัวบุญอาชาไนย^๕

สำหรับร้านขายวัสดุก่อสร้างแถวตะคลองแล้ง อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ถ้าเอ่ยชื่อว่า “เจ้าปี” หรือคำที่ชาวบ้านมักเรียกกัน ว่า “เสียงปี” แล้วไม่มีใครที่ไม่รู้จักชื่อเสียงเรียงนามนี้ ตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ จนกระทั่งผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านตะคลองแล้ง จัดเป็นครอบครัวหนึ่งที่หลายคนกำลังจับตามอง เพราะกิจการธุรกิจวัสดุก่อสร้างเติบโตอย่างรวดเร็วมากนั่นเอง ซึ่งทำให้หลาย ๆ คนที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ตะคลองที่ผ่านไปมาเส้นทางนี้อยู่เสมอ ต่างก็ตั้งข้อสงสัยว่า ธุรกิจที่กำลังทำอยู่นี้เติบโตอย่างรวดเร็วได้อย่างไรเพียงไม่กี่ปี ทั้งนี้เพราะ “เสียงปี” มาอยู่ตะคลองแล้ง ตั้งแต่ปี พ. ศ. ๒๕๔๗ และการมาครั้งนั้นมาช่วยงานเจ้าสำนักตะคลองแล้ง คือ แม่ชีทองดี เลื่อนสูงเนิน ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัวที่ “เสียงปี” ลงหลักปักฐานและหากนับรวมมาถึงปัจจุบันนี้ก็ใช้เวลาไป ๑๐ ปีเท่านั้น และถ้านับ พ. ศ. ๒๕๔๗ ย้อนหลังจากนี้ไปทราบมาว่า “เจ้าปี” หรือ “เสียงปี” ไม่มีวีแววหรือทำที่ว่าจะมีหลักฐานอันมั่นคงได้เลยเพราะอดีตติดสุรา เสพยา และค้ายาเสพติด แม้กระทั่งญาติพี่น้องทั้งฝ่ายตนและฝ่ายภรรยา ต่างก็คาดไม่ถึงว่า “เสียงปี” จะทำได้และทำได้ในช่วงมัชฌิมวัยของเขา อีกทั้งมีอุปนิสัยอ่อนโยน นิ่มนวล สุขภาพบุรุษและมีวาจาที่น่าเชื่อถือ พร้อมกับมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นได้อย่างไร และที่สำคัญงานบ้านงานในครัวเรือนพ่อบ้านบริหารจัดการทั้งหมดโดยเฉพาะฝีมือทำข้าว โดยรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

สำหรับครอบครัวนี้แปลกจากหลาย ๆ ครอบครัวดังที่ได้กล่าวมาบ้างแล้วข้างต้น แต่ที่แปลกยิ่งกว่านั้น พ่อ แม่ ลูก ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ลูกชายคนเดียวของครอบครัวปัจจุบันอายุประมาณ ๑๒ ขวบพักอาศัยจังหวัดเพชรบูรณ์โดยมีป้าเป็นผู้ดูแลและเรียนหนังสือที่นั่น ภรรยาทำงานบริษัทอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนสามีมีกิจการส่วนตัวขายวัสดุก่อสร้างที่จังหวัดนครราชสีมา แต่หัวหน้าครอบครัวกล่าวไว้ว่า “แต่ใจเราคืออยู่จุดเดียวกัน คืออยู่ในจุดของครอบครัวอยู่ด้วยกันอยู่ได้ครับ” เพราะ “เราก็ตัดต่อกันตลอดเวลาอีกอย่างลูกก็อยู่ที่หนึ่งไม่ใช่เฉพาะเรากับแฟน ก็คือเขาอยู่เพชรบูรณ์ เขาก็มีหน้าที่ต่างคนต่างก็มีหน้าที่ ผมมีหน้าที่ดูแลตรงนี้ เขามีหน้าที่ทำงานบริษัทส่วนลูกเขามีหน้าที่เรียนไป” อีกอย่างหนึ่งก่อนที่จะมาเป็นครอบครัวที่มั่นคงได้นั้น หัวหน้าครอบครัวกล่าวว่าได้ติดคุกเป็นเวลาประมาณ ๔๒ วันที่จังหวัดสมุทรสงครามในข้อหาค้าเสพติด อีกทั้งได้เสพยาอีกด้วยแต่สามารถเลิกเสพยาเสพติดและสุราได้นั้น

อยู่ที่ใจเรา คนบ่าบัดมักจะเป็นคนที่ไม่อยากเลิก แต่ถูกญาติหรือฝ่ายผู้ปกครองจัดไปบ่าบัดมากกว่าสังคมกลับกระหน่ำเข้ามาบีบบังคับตามให้สังคมรับรู้ว่าเขาจะเลิกแล้วนะ แต่จริง ๆ แล้วคนเราไม่จำเป็นใจอย่างเดียว บังเอิญเราฟังธรรมะฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีพระบรรยายให้ฟังมีผู้บรรยายให้ฟัง มันก็ทำให้เราเลิกได้แล้วไม่จำเป็นต้องไปบ่าบัด ไม่จำเป็นครับไม่จำเป็นต้องไปบ่าบัด อย่างเหล่าเราก็ละเลิกเพราะมันเป็นสิ่งไม่ดี

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่เป็นผู้เสพยา ค้ายาเสพติดเท่านั้น กล่าวว่ายังเจ้าชู้ภรรยามีทีเดียว ๔ คนอีกด้วย การที่ตนเองได้กลับตัวเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์กับครอบครัว ประกอบสัมมาชีพได้นั้นเพราะความอดทนและการให้โอกาสของภรรยา “สูงเลยครับแล้วก็ฟังเราทุกเรื่องไม่ว่าเราอยาก

^๕สัมภาษณ์ภักทพล บุญอาชาไนย, เจ้าของร้านวัสดุก่อสร้าง “ปี วัสดุก่อสร้าง”, ๒๒ สิงหาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

ได้อะไร อยากได้รถก็หารถ อยากได้อะไรก็หาให้ อยากทำอาชีพอะไรก็ป้อนให้” และความอดทนสูงมาก ๆ ภรรยาของผมถึงแม้ว่า ทราบว่าผู้หญิงที่มาหาสามีแต่ละคนนั้น

เขาจะหิ้วสามีออกจากบ้านไปก็ไม่ว่า ก็รู้ว่า เขาจะมาผัวตัวเอง ความดีนะครับเราก็กินยอมเขา นิ่งมาก เขาทำได้ทุกอย่าง คือ เขารู้ว่า เวลานี้คนนี้จะมา คนนี้จะมาเวลานี้จะมา ถ้าเกิดมาปั๊บ พวกนี้ก็จะไม่เข้ามา เขาเป็นคนนิ่งเป็นคนมารยาทดี คือ ไม่ว่าผู้หญิงคนไหนเข้ามา เขาสามารถดักน้ำไปให้กินได้เลย ไม่มีอาการหึงหวงแต่อย่างใด ไม่หึงหวงครับ นี่แหละครับ ทำได้อย่างไร และไม่เคยทะเลาะกับใคร ไม่เคยทะเลาะกับผู้หญิงคนไหน ไม่เคยครับยอมให้เขาต่อกรกับเขา ภรรยาผมทำได้ครับ นี่แหละครับมันก็เลยทำให้ผมกลับมาบ่นไปหลายอย่างว่า ทำชีวิตของเขาเป็นปกติไม่ว่าครับ แต่เขาจะพูดว่า เขารู้ว่านี่คนนี้ชอบนะ ต้องการอะไรเขาผมก็รู้ว่า ทำไมเขาเป็นอย่างนั้น เขาทำได้ครับแล้วเขาก็ทำได้จนถึงทุกวันนี้

ในการใช้ชีวิตร่วมกันทุกครั้งที่มีปัญหา ยอมรับว่า “มีปัญหากันทุกครอบครัวมากบ้างน้อยบ้าง” แต่สำหรับครอบครัวนี้มีวิธีบริหารจัดการแก้ปัญหาด้วยกัน “หันหน้าเข้าหา แล้วคุยกัน” เพราะคิดว่า

เป็นธรรมดาครับเพราะทุกครอบครัวต้องมีปัญหา แต่เราคุยกันมากกว่าปัญหาไม่ว่าจะเล็ก ๆ น้อย ๆ อะไรก็แล้วแต่ ได้คุยกันครับ คุยกันดีกว่าไม่พูดกัน แล้วก็สอบถามว่าความจริงมันเป็นอย่างไร ไม่ว่าเรื่องของพี่น้องเขามาร่วม ฝ่ายผมหรือฝ่ายเค้าเขามาร่วม เราก็จะมี ความเชื่อมั่นตัวของเรา สามีภรรยาว่า เขารู้ว่าเป็นคนดูความถูกต้องเป็นหลัก เราก็มีความถูกต้องเป็นหลักไม่ว่าพี่น้องเขาหรือพี่น้องเรา ถ้าเกิดพี่น้องผิดก็ว่าไปตามผิด พี่น้องถูกก็ว่าไปตามถูก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ดูว่าความจริงมันเป็นอย่างไร ถ้าสมมติว่าเราผิดเราก็กอโทษเขาว่า เกิดจากอารมณ์

ส่วนวิธีการดูแลลูกชายคนเดียวของครอบครัว ดังที่ได้เกริ่นไว้ตอนต้นว่า ครอบครัวนี้สามีภรรยาถูกไม่ได้อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ แต่เป็นครอบครัวได้ก็เพราะ “การติดต่อสื่อสาร ทางโทรศัพท์ ทางเฟซ ทางไลน์” และเมื่อมีโอกาสก็จะพราสารอนห้ามปราบตามสมควรแก่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นถึงแม้ว่า

ครับก็ทางลูกชายเนี่ยเขาอยู่กับยายอยู่กับลุงป้า ซึ่งทางโน้นเขาดูแลลูกเราดีอยู่แล้ว ก็ติดต่อกันทุกวัน เย็นโทรหากันทุกวันทุกเย็น ไม่ว่าจะการเรียนหรือการประพฤติตัว เกิดถ้าว่าลูกเกรหรือไม่ตั้งใจเรียนหรืออย่างไร ครูก็มาฟ้องทางโน้นก็จะแจ้งมาทางเรา เราก็จะคุยกับลูก คุยในลักษณะเพื่อนคุยแล้วก็ชี้ให้เขาเห็นว่า ถ้าทำไม่ตีผลที่จะตามมาคือ สิ่งอย่างนี้ตัวอย่างเราก็กยกตัวอย่างให้เขาดู เขาฟังครับ เขาฟัง แล้วอีกอย่างถึงเขาจะเป็นเด็กเราก็กพาเขาเข้าวัดบวชสามเณรศึกษาธรรมะตั้งแต่อายุน้อย ๆ เพราะเราบ่นนิสัยเขาด้วยการป้อนธรรมเข้าไปในหูในหัวเขาในใจเขาตั้งแต่เด็ก ๆ บาปคืออะไร บุญคืออะไร อะไรที่ทำแล้วมันจะมีผลเสียอย่างไร

ในการตั้งตัวมีหลักฐานมั่นคง ครอบครัวที่อบอุ่นได้นั้น ไม่เพียงแต่ครอบครัวยึดมั่นในพระธรรมคำสอนเท่านั้น แต่เมื่อศึกษาประวัติแล้ว พบว่า ครอบครัวนี้ได้ถูกหวยถึงทั้ง ๖ ปิซ้อน พุททวงศ์ตั้งแต่ได้เลิกเสพและค้ายาเสพติด หันหน้ามารักษาศิลปปฏิบัติตั้งใจทำมาหากิน ซึ่งเรื่องนี้เขาเล่าว่า

หลวงพ่อบอกว่า ถ้าเกิดรับสั่งจะหลวงพ่อก็ได้ เลิกเหล้า เลิกบุหรื เลิกอะไร เลิกทำความชั่ว หันมาทำดีให้ตัวเองและครอบครัวเท่านั้นเอง จะเอาอะไรจะได้หมดหลวงพ่อบอก หลวงพ่อบอกอย่างนี้จะเอาอะไรจะได้หมด ก็เลยลองคำพูดของหลวงพ่อก็เป็นจริงมัย หลังจากที่เราทำแล้วมีโชคลาภถูกหวยไม่ว่าสมัยนั้น มันจะมี ทกส. นะครับรู้สึกจะออกวันที่ ๒๐ มีอมสินแล้วมีรัฐบาล ๒ งวด เดือนหนึ่งจะมีงวดออกของรัฐบาล ๔ งวด มีทกส. มีอมสินและรัฐบาล ๒ งวด ทุกงวดถูกทุกงวดเป็นเวลา ๖ ปีกว่า รถคันนี้ผมใช้เงินจากโชคลาภส่ง โดยไม่ได้รับกวนเงินเมียเลยสักบาทเดียว แล้วรถคันนี้ผ่อน ๖ ปี ลุเลยครับคือ เดือนหนึ่งผมถูกหวยโดยประมาณ ๒ แสน โดยเฉลี่ยมันมามากมายน้อยกว่านี้แต่โดยเฉลี่ยประมาณ ๒ แสน คุณ ๖ ปี ก็เป็นเงินที่ทำให้เราสร้างฐานะได้แล้วก็ซื้อที่ได้

โดยมีตัวแปรที่สำคัญทำให้ครอบครัวของเขามีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคงได้นั้น เพราะ “ความมูมานะขยันหมั่นเพียร ความซื่อตรงทุก ๆ อย่างเลยครับ ไม่ว่าจะเป็นตัวเอง ครอบครัว และว่าคนอื่น มันมีความซื่อสัตย์ตรงในตัวเราอยู่แล้ว ถึงเราจะเป็นคนเกเรสัจจะและความซื่อสัตย์ต่าง ๆ มันอยู่ในตัวเรามันแฝงตั้งแต่เล็กจนโต” ถึงแม้ว่าในช่วงหนึ่งในระยะสร้างฐานะให้มันคงนั้นเคยค้าขายในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม คือ ชำขายสัตว์มีชีวิตเพื่อฆ่าเป็นอาหาร ซึ่งประเด็นนี้เขาคิดขึ้นมาด้วยสติปัญญาของเขาว่า “การเลี้ยงวัวทำให้เรามองไปถึงศีล ศีลข้อที่ ๑ ว่า ออ...การเลี้ยงสัตว์มันไม่เหมาะสมสำหรับเราแล้วชีวิตเรา เราก็รู้เราขายไปเราไม่ได้ขายให้เขาฆ่าแต่ว่า วันหนึ่งมันก็ต้องถูกฆ่า ก็เลยเลิกทำเลย”

ส่วนครอบครัวกลับมามีความสุข อบอุ่น เหมือนครอบครัวทั่ว ๆ ไปได้นั้น เขากล่าวว่าเป็นเพราะการให้โอกาส ให้อภัยของภรรยาโดยแท้จริงด้วยจิตสำนึกขึ้นมาเองทีเดียวว่า

บางคนไม่ได้โชคดีอย่างเรา เพราะฉะนั้น เรามีโอกาสต้องรับชว่าต้องรับทำไว้ เพื่อชดเชยความชั่วที่เราทำผ่านมา บอกได้เลยว่า ผู้ชายเจ้าชู้ทุกคนแต่ของปีรมันโอเวอร์โหลด ครับ มันมากครับของผม ผมแค่อธิบายให้เขาฟัง เราารู้จุดของเขาว่า เขาเป็นคนอย่างไร เราถึงได้เกรได้ เขาตีมาก เราถึงได้เกรมาก เขาตีมาก เรา รู้จุด เราจะทำอย่างไรให้เขาให้หายโกรธ เพราะเขาเป็นคนไม่ค่อยติดใจกับผมว่า มันน่าจะเป็นบุญเก่าของผมเพราะผมดูตัวอย่างแต่ละคนแล้ว มันถึงแม้ว่าเขาอยากเป็นอย่างไรก็เป็นไม่ได้ ส่วนการเลี้ยงลูก ถ้าลูกก็เป็นหน้าที่ของผม เขาต้องการให้ลูกมีความกลัวเกรง ส่วนตัวเขาจะไม่ดุลูกไม่ว่าลูก เขาจะคุยกับลูก เพราะลูกกลัวผม นั้นแหละครับเลยทำให้อยู่กันได้ อยู่กันได้และจอยกันได้และก็มีสติในการครองชีวิต ด้วยหลักธรรมนี้แหละครับดีที่สุด ไม่มีเคล็ดลัษณะไร้มากแค่ปฏิบัติ และได้กล่าวเสริมเพิ่มเติมเพื่อแม่ครอบครัวอื่น ๆ อีกว่า

ผมอยากให้ลูกผมเมียผม ตัวผมรู้จักการทำบุญ รู้จักการให้ทาน รู้จักการเข้าศีลสวดมนต์ ภาวนา ผมคิดว่า ถ้าทำเรื่องนี้ได้بابบเรื่องอื่นจะตามมา จะเข้าใจกัน ทะเลาะเบาะแว้งก็จะมี ความเห็นอกเห็นใจก็จะมองง่าย ไม่ว่าจะเป็นตัวแฟนผมหรือตัวลูก เพราะฉะนั้น ถ้าทุกคนรู้ว่าสิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่ไม่ดีทุกคนต้องกลัวบาป กลัวทำชั่ว กลัวทำสิ่งไม่ดี ผลก็กลัว ลูกก็กลัวเพราะรู้เรื่องธรรมแล้ว ลูกก็ย่อมรู้ว่าสิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่ไม่ดี ผมที่ตามมาคือ ทุกคนเป็นดีมีศีลมีธรรม มีจิตใจเมตตาเพื่อแม่ และผมก็อยากให้ทุกครอบครัวหันเข้ามาปฏิบัติธรรม มารู้จักธรรมะ มาศึกษาธรรมะ ของพระพุทธเจ้าควบคู่กับการใช้ชีวิต ปัจจุบันไปเลย

เพราะมันไม่ยากมันไม่ต้องไปทำที่วัดไม่ต้องไปบวชไม่ต้องไปถือศีลในวัด แต่คุณใช้ชีวิตประจำวันมีหลักธรรมะของพ่อพุทธเจ้าเข้ามาประสมประสานในการดำรงชีวิต ผมเชื่อว่าทุกครอบครัวก็มีความสุขและก็จะมองเห็นสุขที่แท้จริง

(๒) ครอบครัวคุณวิมล^{๑๐}

สำหรับร้านขายหินอ่อนที่มีชื่อเสียงได้รับความเชื่อถือไว้วางใจของลูกค้าทั้งชาวและชาวประจําในเขตอำเภอเมือง ตำบลริมกก น้อยคนนักในตัวเมืองที่ไม่รู้จัก “หล้าเฮียชัยหินอ่อน” เพราะเป็นครอบครัวหนึ่งที่ประสบความสำเร็จด้านการทำธุรกิจหินอ่อน และผู้ให้บริการออกแบบ ติดตั้งงาน แสตนเลสทุกชนิด หากใครก็ตามเดินทางไปมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงหรืออำเภอแม่จัน นั่งรถยนต์โดยสารผ่านไปจากจุดสะพานแม่น้ำริมกกประมาณ ๑ กิโลเมตร เลี้ยวมองดูทางซ้ายมือติดกับวัดสักวัน ก็จะได้เห็น “ร้านสี่คูหาเล็ก ๆ ชั้นเดียวกับตึกสูงสง่า ๒ ชั้นสีฟ้าอ่อน ๆ ติดกับสี่คูหาเล็กอีก ๑ หลัง” นั่นคือ “ครอบครัวคุณวิมล” นั่นเอง โดยชีวิตของคุณวิมลมีภรรยาคุณนี้ทราบมาว่า กว่าเส้นทางของชีวิตมาถึงจุดนี้ได้ประสบความสำเร็จยากลำบากแสนสาหัส หมดยุคหมดตัวครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ทั้งคู่ต่อสู้และยึดหยัดประคับประคองครอบครัวให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไรจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ นับได้ว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะครอบครัวนี้ไม่เพียงแต่เป็นคู่ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพธุรกิจการค้าขายเท่านั้น แต่ยังประสบความสำเร็จในการครองคู่ชีวิตตลอดถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาให้เป็นคนดีอีกด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบโจทย์ของการสัมภาษณ์ความเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยในปัจจุบันว่า ครอบครัวนี้มีหลักการและวิธีการดำเนินชีวิต การครองเรือนให้มั่นคง เป็นต้นนั้นได้อย่างไร โดยรายละเอียดชีวิตของครอบครัวนี้มีดังต่อไปนี้

ชีวิตรักของหล้าและเฮียชัยได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อหล้าอายุเพียง ๒๐ ปีเท่านั้น ซึ่งตอนนั้นเธอทำงานเป็นลูกจ้างร้านเจ้าพระยาหินอ่อน จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนเฮียชัยอายุ ๒๘ ปีเท่านั้นเป็นลูกจ้างรับงาน โดยทั้งคู่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาคบหาดูใจกันเพียง ๒ เดือน จึงได้ทำการสู่ขอจากผู้ใหญ่แต่งงานกันถูกต้องตามประเพณี ดังกล่าวนี้นั้นมีพื้นฐานว่า น่าเป็นเพราะแรงอธิษฐานของทั้งคู่ที่ปรารถนาจะเจอเนื้อคู่ของตนเองนั่นเอง เพราะเฮียชัยได้อธิษฐานขอพรจากพ่อขุนเม็งรายว่า “ขอให้ได้เจอเนื้อคู่” ของตนเอง อีกทั้งหล้าก็เช่นเดียวกัน หลังจากแต่งงานกันแล้วทั้งคู่ได้สร้างฐานะให้มั่นคงด้วยความขยันหมั่นเพียรของตนเอง ซึ่งเรื่องนี้เธอคิดว่า “ถึงให้ก็ไม่เอา ไปสร้างเนื้อสร้างตัวดิฉันเอาเอง” นับได้ว่า เป็นคำกล่าวที่แสดงถึงความเชื่อมั่นศรัทธาของของตนเองเพราะชีวิตของเธอเป็นคนขยันไม่เลือกงานนั่นเอง ดังคำกล่าวที่เธอได้กล่าวกับสามีเมื่อแต่งงานกันใหม่ ๆ ว่า “หนูทำได้ทุกอย่าง ให้หนูเป็นเสมียนเป็นอะไรก็ได้ทุกอย่าง เพราะหนูไม่มีความรู้มาก หนูก็บอกอย่างงี้” อีกทั้งขณะที่เธอเป็นลูกจ้างที่บริษัทเป็นที่พอใจของนายจ้างเพราะ “เขาสอนหนูทุกอย่างตั้งแต่ถักฟ้ายันขายของ จัดของทำอะไร วัดหินวัดอะไรสอนทุกอย่าง เราบอกว่าเราไม่รู้แต่ขอให้สอนเรา เราทำได้หมด เขาก็สอนเรา สอนปั๊บเราก็เอาวิชานั้นมาทำเป็นของเรา” ซึ่งแสดงว่า เธอเป็นคนซื่อสัตย์ มีความขยันไม่รังเกียจงานทำได้ทุกอย่างถ้าเป็นงานที่สุจริตนั่นเอง

^{๑๐} สัมภาษณ์ประกาศรี คุณวิมลกุล, เจ้าของร้านผลิตและจำหน่ายหัตถกรรมหินอ่อน ให้บริการออกแบบติดตั้งงานแสตนเลสทุกชนิด, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖.

ดังนั้น ชีวิตคู่ของเธอจึงได้มีบทเรียนเพื่อทดสอบพิสูจน์คำพูด ตั้งแต่เริ่มแรกสร้างครอบครัวเลยทีเดียว กล่าวกันว่า ครั้น “แต่งงานแล้วก็ออกมาอยู่ที่เชียงใหม่ หนูไม่ได้อยู่ที่บ้านไปสร้างครอบครัวเอง เราอยู่กัน ๒ คน เราก็คูณกันว่า เราจะทำอะไร ขึ้นแรกก็คุย” กันเพื่อวางแผนสร้างครอบครัวให้มั่นคงโดยวิธีหันหน้าเข้าหากันเป็นเรื่องเป็นราว ซึ่งจุดนี้เองผู้วิจัยมองว่า เป็นเพราะหล้าเป็นคนที่ยึดตนเองรู้จักฐานะเงินเนื้อเงินตัว เพราะ

เขาเป็นคนจีน เราเป็นคนธรรมดา เขาก็จะสโตร์เราในหมู่บ้านที่น้องกว่าหนูจะเข้าไปทุกคนกะนี้ คือ เข้าไปทั้งสอใหญ่สอเล็กอะไร ๆ หนูเข้าไปหมดทุกคนก็ใช้ระยะเวลาพอสมควร คือ ระบบเขาก็เป็นแบบอยากให้เป็นพ่อค้าแม่ค้าเหมือนกัน คนจีนเหมือนกันอย่างนี้ เราไม่มีอะไรที่จะให้เทียบเลย แม้จะคิดดูเอาความดีทำทุกอย่าง เราก็อาศัยที่ว่าเขาคือครอบครัวใหญ่ เขาไม่ได้แต่งงานกันเยอะ เขาก็ต้องการลูกต้องการที่จะมาสืบ มันก็มีส่วนเหนื่อยอยู่

ครั้นเมื่อใช้ชีวิตร่วมกันระยะหนึ่งก็ต้องเจอกับวิกฤตทางเศรษฐกิจในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยมองว่า น่าจะเป็นบททดสอบความรักของคู่ที่ว่า (๑) มีความรักมั่นคงหรือไม่เมื่อชีวิตทั้งคู่ถึงคราวตกอับ (๒) จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจนี้ให้รอดพ้นได้อย่างไร โดยให้สัมภาษณ์ช่วงที่พบกับปัญหานี้ว่า

หนูเจอตอนปี ๔๐ คือ นั่งหันหลังชนกันกินกับไข่ต้ม เจอชนยายของจากเชียงราย ตอนนั้นหนูก็ท้องด้วย ท้องคนเล็กมันจะคลอดปี ๓๗ ค่ะ เจอชนของจากเชียงใหม่ไปอยู่ขอนแก่น ไฟไหม้รถทั้งคันไม่มีเหลือแม้กระทั่งเสื้อผ้าไม่เหลือเลย ที่อำเภอน้ำหนาวเพชรบูรณ์ ไฟไหม้หมดเลย ทั้งที่นอนทั้งรถมอเตอร์ไซด์ อะไร คือ เริ่มต้นจากศูนย์ตัวนั้นอีกรอบหนึ่ง ก็คือว่า มีเสื้อผ้าตอนไปรับงาน คือ แก่เอางานมาให้อยู่ที่มุกดาหาร เสร็จแล้วหนูไปถึงขอนแก่น ท้องคนเล็กได้อยู่ ๖ เดือน หัวมันกลับหมอกก็เลยไม่ให้เดินทางไปไหน ให้อยู่ที่ขอนแก่น รอดูอาการว่ามันจะแท้งหรือมันจะอะไร หนูต้องฉีดยากันแท้งแล้วก็ถูกทำงานไปไหนมาไหนไม่ได้ อยู่ในบ้านอยู่ในห้องแคบ ๆ มีอาแป๊ะตุลแล พี่ชายแก่ตุลแล แล้วที่นี้เสียมาชนของจากเชียงใหม่กะว่าไม่ให้เปิดเชียงใหม่^{๑๑} เราก้เปิดที่ขอนแก่น เปิดที่ขอนแก่นปั๊บเขากลับที่ขอนแก่น คือ ชนของเพื่อนแก่ออกรถ ๖ ล้อ แก่เป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น แก่บอกว่าไม่เป็นไรเดี๋ยวจะไปช่วย ด้วยความสงสารคือให้เราเติมน้ำมันรถให้ รถเสียหมดทั้งคันเลย มีคนที่เห็นก็กระโดดออกจากรถ เรานั่งร้องให้ชีวิตไม่มีอะไรเหลือเลยนะ ไม่มีอะไรเหลือเลยสักอย่าง แต่เราก้สู้ สู้เหมือนกัน เราบอกว่าเราต้องสู้นะ เพราะว่าเรามีมือเท้าเราดี เราไม่เป็นอะไร เรามีสมองเราต้องสู้ ตั้งแต่นั้นมาเสียก็หันมาทางวัด

เรื่องราวข้างต้นนี้ หล้าได้เล่าถึงความทุกข์ยากลำบากที่เกิดขึ้นกับเธอและครอบครัวซึ่งเธอเองก็ไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่า เหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นกับครอบครัวเธอทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นก็กำลัง

^{๑๑}การที่ครอบครัว “คุณวัณณะกุล” ไม่สามารถเปิดร้านที่เชียงใหม่ได้นั้นเป็นเพราะ หล้าเคยเป็นลูกจ้างที่เจ้าพระยาหินอ่อน ก่อนออกจากงานร้านนี้ เจ้าของร้านมีเงื่อนไขว่า ถ้าเราออกจากโรงงานเขา ห้ามมาเปิดในจังหวัดภาคเหนือให้ไปเปิดที่อีสาน เขากลัวว่าเราจะแย่งลูกค้าเพราะลูกค้าอยู่ในกำมือเราเหมือนกัน, อ้างในสัมภาษณ์ประภาศรี คุณวัณณะกุล, ผลิตและจำหน่ายหัตถกรรมหินอ่อน ให้บริการออกแบบติดตั้งงานแสตนเลส ทุกชนิด, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖.

ตั้งครรถ์อยู่ด้วย เพราะ “เขาบอกว่าไฟไหม้ไม่เหลืออะไรเลย แม่ซีเสร็จแล้วหนูต้องอยู่ แม่ซีคิดดู
 ท้องคนที่ ๒ เสร็จแล้วก็เจอสภาพนี้” เมื่อครอบครัวนี้ย้ายมาอยู่ที่ขอนแก่นแล้ว ก็ได้พบกับ “หลวง
 ปู่จันดี” ซึ่งเป็นพระรูปหนึ่งที่ครอบครัวนี้ยึดถือไว้เป็นที่พึ่งทางใจตลอดทั้งเป็นที่ปรึกษาปัญหา
 ครอบครัวขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ที่ขอนแก่น แต่เมื่อมาทำมาหากินที่ขอนแก่นได้ไม่กี่ปีก็ต้องประสบกับ
 ภาวะลำบาก อันเนื่องด้วยหล้าไม่ใช่คนในพื้นที่ซึ่งทำให้ไม่คุ้นเคยกับภาษา อาหารและอากาศ และ
 ต้องถูกไล่ที่ทำมาหากินอีก เป็นเพราะภาวะจำเป็นของเจ้าของที่ “เขาให้หรือไม่ให้ขาย ถ้าขายตอนที่
 เราขายของอยู่ไม่ได้ เขาก็ต้องไล่เร่ออกก่อน” อีกทั้งต้องปิดร้านบ่อย ๆ เพื่อดูแลญาติฝ่ายสามี (พ่อ
 ผัว) จนกระทั่งวันหนึ่งหล้ารู้สึกไม่ไหวกับชีวิตที่ต้องเป็นเช่นนี้จึงได้กล่าวกับหลวงปู่ที่เธอนับถือว่า

หลวงปู่หนูจะไม่ไหวแล้ว หนูจะย้ายแล้ว หนูก็ว่าอย่างนี้เนอะ ก็ไม่เป็นไรถ้าหมดบุญเดี๋ยวก็
 ย้าย ก็บอกอย่างนี้เนอะ ได้หลวงปู่ ถ้าหมดบุญเดี๋ยว หนูจะย้ายเพราะหนูอยู่ทางนี้หนูอยู่
 ไม่ได้แล้ว เพราะตอนนี้หนูไม่มีอะไรแล้ว หนูย้ายไม่รู้ที่ที่แล้ว หลวงปู่บอกว่า ที่ของแกมัน
 อยู่ที่ไหนไปทำมาหากินทางเหนือเอา

โดยการย้ายที่แต่ละครั้งนั้นบุตรสาวของหล้า ๒ คน ได้กล่าวกับแม่ตนเองว่า “แม่ย้าย
 โรงเรียนอีกแล้วเหอ” ด้วยความที่ชีวิตครอบครัวต้องตกระกำลำบากเช่นนี้เองทำให้ลูกสาวต้องถามผู้
 เป็นมารดาของตนเช่นนี้ นอกจากนี้ ยังมีบททดสอบความรักของคู่นี้ว่ายังยึดมั่นในหลักการครองคู่
 เช่นเดิมหรือไม่อีกครั้งหนึ่ง ขณะที่ครอบครัวนี้ยังอาศัยอยู่ที่ขอนแก่นนั่นเอง โดยเหตุการณ์เกิดขึ้น
 เมื่อเสียซึ่งเป็นสามีของเธอไปรับงานที่โรงงาน ได้มีเสมียนคนหนึ่งพึงพอใจในตัวเสียซึ่งให้

พระอะไรก็ไม่รู้ ที่นี้เทวดามาช่วยหนู เขามาบอกเลยนะว่า หนูนอนไม่ได้ ป้าเออะไรมา
 ไว้ตรงนี้ ตรงประตู ประตูห้อง ตรงทางเข้าบ้าน หนูจะร้องไห้อยู่ไม่ได้ เสร็จแล้วเขาก็ไม่
 พูดนะ ว่าเขาได้พระมา ที่นี้เพื่อนเขามาบอกว่า จะพาไปหาหลวงปู่ หลวงปู่เขาจะมีร่าง
 ทรงเนอะของทางอีสาน เขาก็บอกว่าเนี่ยไปเอาพระอะไรมาไว้ตรงประตู เมียเจ้าอยู่ไม่ได้
 ของไม่ดีให้เอาออกไป

เสียซึ่งเมื่อทราบว่า ภรรยาตนทราบเท่านั้นรับนำพระที่เสมียนโรงงานให้มาออกไปจาก
 บ้านทันที ซึ่งก็พอสันนิษฐานได้ว่า พระที่เสมียนให้มานั้นน่าจะมีสิ่งไม่มีบรรลู่อยู่ในองค์พระนั่นเองซึ่ง
 อาจมีผลทำให้ครอบครัวแตกแยก ตั้งแต่นั้นมาเสียซึ่งก็มีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้นเพราะทราบว่า
 ทำอะไรแล้วภรรยาตนเองรู้ไปหมดแม้แต่สิ่งที่มองไม่เห็น หรืออาจจะเป็นด้วยความรักที่มีต่อ
 ครอบครัวเพราะหล้ากล่าวว่า “เราเชื่อใจเพราะแกเป็นคนจีนรู้ว่าแกรักครอบครัว ถ้าเรื่องนี้คือไม่มี
 เชื่อใจคะ แต่กว่าจะเชื่อใจก็หนักเหมือนกัน ต้องหนักแน่น แต่เขารู้ว่า เพราะหนูรู้เพราะโดน
 ทดสอบตั้งแต่อยู่ขอนแก่นแล้ว” แต่เมื่อครอบครัวนี้ได้ย้ายมาอยู่เชิงรายก็ประสบกับวิกฤตทาง
 เศรษฐกิจในครอบครัวอีกในเวลาต่อมา เป็นเหตุให้เสียซึ่งต้องออกไปทำมาหากินที่ต่างจังหวัดไกล
 โพนถึงเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำต้องปล่อยบุตรสาว ๒ คนพร้อมกับภรรยาอยู่ทำมาหากินที่
 เชียงรายเป็นการแยกกันอยู่ประมาณ ๑ ปีเศษ ซึ่งทั้งคู่ต่างก็กล่าวกันว่า “คิดแล้วร้องไห้เพราะว่า
 เสียบอกว่าทำได้ต้องแยกกันอยู่ เพราะว่าเศรษฐกิจเป็นแบบนี้ ผัวไปทางเมียไปทางแล้วไง แต่เรา
 นี่หันเข้ามาหากัน เราให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ไม่เป็นไรเรามีสองมือ สิบนิ้วเราไม่ขาดสักนิ้ว สู้กัน
 เราต้องมาตั้งต้นใหม่” อีกทั้งเสียซึ่งขณะอยู่เกาะสมุยได้กล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มี “เทวดา พระพรหม
 พระพิศณุฯ ถ้าตายฝากลูกฝากเมียไว้ดูแลด้วย” ส่วนบุตรสาวทั้ง ๒ เมื่อเวลาคิดถึงบิดามักจะถามผู้

เป็นมารดาเสมอ ๆ ว่า “พ่อเมื่อไรจะมาหาหนู” ด้วยความสงสารบุตรจึงปลอมโยนบุตรพร้อมกับน้ำตาที่ไหลนองหน้าว่า “พ่อไปทำงาน อยู่สักพักหนึ่งถึงจะกลับมา ก็บอกอย่างนี้ รอให้พ่อได้เงินมาเป็นค่าอาหารค่าอยู่ส่งหนูเรียนหนังสือ ตอนนี้ลูกต้องเป็นคนดีนะ อย่างนั้นอย่างนี้สอนไปสักพักน้ำตาก็ไหล นอนกอดลูก ๒ คน” โดยสภาพตอนนั้นหล้ายอมรับว่า ตนเองและครอบครัวไม่ทราบเหมือนกันว่าอยู่ได้อย่างไรเพราะมี “สภาพโกโลโกโส คือว่าอยู่แบบไม่มีเหล็กตัดไม่มีอะไรเลย หนูกับลูกสาว ๓ คนแม่ลูก อยู่ด้วยกันแคบ ๆ ชั้นเดียว แม่ก็คิดว่าสภาพตอนนั้นมันเป็นเพิง”

ครั้นปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ครอบครัวคุณวัณณะกุลได้ถูกถอดเตอรั้งวัลที่ ๑ จำนวนเงิน ๔ ล้านบาท โดยนำเงินที่ได้นี้ซื้อที่ดินและสร้างบ้านเป็นของตนเอง นอกจากนี้ ครอบครัวก็ได้กลับมาเป็นครอบครัวที่มีพร้อมทั้งบิดามารดาและบุตรอย่างสมบูรณ์ เป็นเหตุให้ชีวิตครอบครัวประสบความสุข ความเจริญในชีวิตและอาชีพ เพราะได้ผ่านบททดสอบชีวิตครอบครัวและชีวิตการงาน โดยเรื่องการงานนั้นให้สัมภาษณ์ว่า เธอยึดมั่นเรื่องของความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนเองและต่อลูกค้าตลอดถึงมีความจริงใจโดยไม่เอาเปรียบลูกค้าและลูกน้องตนเอง เจ็บป่วยก็ดูแลรักษาไม่ทอดทิ้งอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนพี่เหมือนน้อง และความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่ออาชีพนี้เอง เป็นที่มาของการได้ลูกน้องช่วยกิจการงานในเวลาต่อมา ซึ่งตอนนี้มีอยู่ด้วยกัน ๑๐ คน ซึ่งอยู่ในความดูแลของเหล่าทั้งหมดพร้อมกันนั้นให้ทำประกันสังคมทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า

เราโดนพี่ที่แนะนำว่า เรานะเอาหินมาขาย เสร็จแล้วกำไรแบ่งกันคนละครึ่ง แม่ชีหนูก็ไม่รู้หรอกนะว่า เราคิดว่าคนก็จะตรงเหมือนเรา เราตรงไปตรงมา เอามาบิ๊ปปัสมมติว่า เราขายหินแม่อยู่เมื่อก่อนแถวนี้ไม่มีร้านไหนมีร้านหนูร้านเดียว หนูขายอยู่ร้านตะรางเมตร สมมติว่าลงทุนไป ๕ หมื่น เอี้ยมาบอกหนูว่ามัน ๖ หมื่น แต่บอกหนูอย่างนี้ แต่จริง ๆ แล้วแม่ของหนูไปหมิ่นหนึ่งแล้ว เสร็จแล้ว ห้าหมื่นนี้ จริง ๆ แล้วของแม่ สองหมื่นห้าของเราสองหมื่นห้า ไข่โหมละเป็นค่าทุน ปรากฏว่า แม่บอกว่าแกลงไม่มีให้ ให้หนูออกไปก่อน ดูนีแม่ชีคิดดู จนลูกต้องเข้ามาขออยู่กับหนูเพราะสงสารหนู รู้เหลี่ยมเจ้านายแล้ว สงสารหนู พี่หล้าผมขอไปอยู่ด้วยได้ไหม หนูบอกว่า ได้แต่พี่ไม่มีเงินเดือนให้นะ อยู่ด้วยกันแบบเป็นพี่เป็นน้องกัน ผมสงสารพี่หล้า

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา ๒ คนโดยเฉพาะเรื่องเพศตรงข้ามผู้เป็นบิดาค่อนข้างเป็นห่วงบุตรสาวมากเพราะเติบโตขึ้นทุกวันและหน้าตาค่อนข้างดีอีกด้วย โดยกล่าวว่า “ผู้ชายให้คบนะให้คบกันเฉย ๆ ไม่ให้เป็นแพน ระยะทางยังอีกยาวไกลลูก ผู้ชายยังมีอีกเป็นร้อยเป็นพัน เอาที่มันค่าจุนเราเลี้ยงดูเราได้ ไฉนเราไปเลี้ยงเขา เราเป็นผู้หญิง เขาต้องเป็นผู้นำ จะคบพ่อไม่ห้าม” จัดได้ว่าเป็นคำตักเตือนด้วยความเป็นห่วงพร้อมกับให้ข้อคิดแก่บุตรธิดาของตน ในขณะเดียวกันผู้เป็นมารดาก็คอยพราสอนอยู่เสมอเกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์นั่งสมาธิ ให้ปฏิบัติทุกวันเมื่อไรก็ตามที่มีเวลาว่าง หรือไม่ย้านอยไม่นั่งสมาธิก็ให้สวดมนต์ไหว้พระ โดยกล่าวว่า “จะสร้างบารมี จะสะสมบารมี จะทำอะไร ต้องทำเอง ถึงจะได้นะเทวดาถึงจะช่วย และให้นั่งสมาธิสิลูก หนูก็ฝึกให้เขานั่งสมาธิเสร็จ เขาจะได้มันจริง สมาธิเรานิ่งสามารถรับรู้อะไรได้ก็บอกอย่างนี้” ส่วนหลักกับสามีกีประพฤติปฏิบัติดังเช่นที่สอนบุตรเหมือนกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เฮียนี้แกลงจะสวดมนต์ตอนเย็น หนูจะพลัดกันกับเฮีย ถ้าเฮียเข้าเช้า หนูจะเข้าเย็น ถ้าเฮียเข้าเย็นหนูจะเข้าเช้า หนูจะเป็นอย่างนี้”

ส่วนเรื่องการให้การศึกษาแก่บุตรธิดาของเธอกล่าวว่า ตอนแรกตั้งใจว่าจะส่งให้เรียนจบเพียงปริญญาตรี แต่เมื่อบุตรคนแรกจบปริญญาตรีและได้งานทำเป็นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่งในตัวเมืองเชียงราย ครั้นเมื่อทราบภายหลังว่า บุตรสาวของเธอได้แอบส่งตนเองเรียนต่อปริญญาโท เป็นเหตุให้เธอใจอ่อนส่งสารบุตรจึงส่งเสียค่าเล่าเรียนต่อไปอีก โดย “คิดใหม่ทำใหม่” ว่า แล้วแต่บุตรจะเรียนไปถึงไหนก็จะส่งให้เรียน สำหรับการศึกษาเล่าเรียนของบุตรทั้ง ๒ นี้หรือสาขาวิชาที่บุตรเล่าเรียนอยู่ทุกวันนี้ ไม่ใช่เธอเป็นคนวางแผนการศึกษาให้ลูกแต่มีภักยาณมิตรท่านหนึ่งซึ่งเป็นเศรษฐีพื้นล้านให้คำแนะนำว่า ให้บุตรสาวคนโตเรียนด้านใด บุตรสาวคนเล็กเรียนด้านใด โดยหลักกล่าวว่า “เรียนบริหารธุรกิจคนหนึ่ง การโรงแรมคนหนึ่งนะ ลูกผู้หญิงให้เรียนที่เชียงรายเลย เรียนราชภัฏนี้แหละไม่ต้องไปไกล ผู้หญิงออกจากบ้านปุ๊บจิตใจมันคนละอย่างกันเลยนะ” อีกอย่างหนึ่งครอบครัวนี้ทราบว่า ทุกวันอาทิตย์ (ยกเว้นมีเหตุจำเป็น) จะปิดร้านเพื่อให้เวลาอยู่กับครอบครัวตลอดถึงญาติผู้ใหญ่ ปฏิบัติตนเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งปัจจุบัน ดังคำกล่าวที่ว่า

วันอาทิตย์เมื่อก่อนหนูไม่มีเลย ยอมรับว่าตอนเริ่มต้นเราจะไม่มีเวลาจุดนี้เลย เราต้องขายของจันทร์ถึงอาทิตย์ไม่มีวันหยุด เพราะงานเราเป็นงานบริการด้วย เราจะหยุดไม่ได้ ก็หมุนมาระยะหลังนี้มาคิดอีกทีหนึ่ง เราเปิดจันทร์ถึงอาทิตย์เราก็ได้แค่นี้ ๕ ปี มันก็ได้แค่นี้ เรายังไม่มีเวลาให้ลูกมาก เลยตัดปัญหาเลยปิดวันอาทิตย์ให้เวลากะลูก ตอนนั้นลูกอยู่ชั้นม. ๑ เราก็ค่อย ๆ ปลีกเวลาวันไหนไม่ว่างเราก็ไม่พา บางครั้งเด็กเขาเรียนเขาก็มีกิจกรรมของโรงเรียน วันอาทิตย์ตอนเย็น เราจะไปกินข้าวบ้านยาย บ้านตาบ้านยาย อย่างงี้ก็จะไปอยู่ส่วนมากจะไปกันวันอาทิตย์ แต่ถ้าช่วงไหนยังไม่ไป เช่น ช่วงนี้ไม่ได้ไปก็บอกตากับยายว่า ช่วงนี้หลานเขาเรียนนะ อย่างงั้นอย่างงั้นนะ ฝ่ายยายก็มีอะไรก็ให้โทรมาบอก ก็บอกอย่างงี้

ส่วนงานการกุศลกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หล้าให้สัมภาษณ์ว่า สามีให้ความไว้วางใจเกี่ยวเรื่องงานทุกอย่าง ดังนั้น เธอจึงต้องรับผิดชอบธุรกิจ บริหารธุรกิจการค้านี้ ราคาสินค้า บางครั้งสามีไม่ทราบว่าราคาเท่าไร เมื่อเป็นเช่นนี้เมื่อมีเหตุจำเป็นที่เธอจะต้องออกไปสร้างบุญกุศลให้กับตนเองและช่วยเหลือกิจพระศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น บวชสามเณรภาคฤดูร้อนและบวชเนกขัมมะประจำปี เป็นต้น จึงได้มีการวางแผนการทำงาน โดยจัดการวางแผนงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สามีและบุตรทั้ง ๒ ช่วยกันดูแลในยามที่เธอไม่ได้อยู่ที่ร้าน ผลจากความดี ความอดทน ความขยัน ความซื่อตรง ความจริงใจ ความห่วงหาอาทรที่มีต่อสามีและบุตรธิดา ตลอดถึงได้รับความไว้น้ำใจเชื่อใจจากลูกค้าประจำ จึงทำให้หล้าไปช่วยกิจศาสนาได้อย่างหมดห่วงเลยทีเดียว ดังคำกล่าวที่ว่า

หนูจะเคลียงานล่วงหน้า ๑๐ วัน เพราะว่า หนูต้องทำบัญชี ส่งบัญชี จากนั้นหนูก็ต้องทำบัญชีเอง ยอดเท่าไร ๆ หนูทำเอง ทำส่งให้สำนักงานบัญชี กว่าหนูจะไปหนูต้องทำหมดทุกอย่าง เอาเงินใส่ซองไว้ นี่ซองของสำนักงานบัญชีนะ อันนี้ซองประกันสังคมนะ นี่ซองค่าไฟฟ้านะ ค่าน้ำค่าไฟ หนูจะเตรียม ๆ ไว้หมด อันนี้จะเบิกใช้ไหม เบิกค่าวงจรไฟไหม หนูจะบอกว่า จดไว้ แล้วโทรมาบอกเสียว่า ลูกต้องจะเบิกค่าวงจรวันนี้นะ ให้เขาเบิกนะ ลูกเขาจะเปิดเทอมให้เขาอะ เคลียปุ๊บโทรบอกราคาถูกค้าหมดแล้ว ตกลงโอเคให้ลูกน้องทำได้เลย แต่ลูกค้าหนูส่วนมากก็เป็นลูกค้าประจำ ลูกค้าประจำที่รู้จักกันมาแล้ว หนูก็มาตามเก็บเงินทีหลัง พร้อมกับชี้แจงกับลูกว่า ช่วงแม่ไม่อยู่ให้ช่วยกันดูแลร้าน เพราะจังหวัดลูกคน

เล็กน้อยเขายังไม่เปิดเทอม ให้เขาเฝ้าหน้าร้าน เพราะว่าหน้าร้านเราขายของทุกวัน มันเป็นเงินทั้งนั้น ก็บอกอย่างนี้ เฝ้าดี ๆ ต้องทำบัญชีไว้นะ วันนี้ขายอะไร ๆ ให้จดไว้ทุกอย่าง แล้วบิลอะไรก็จดไว้ กลับมาแล้วค่อยมาเคลีย

สุดท้ายหล้าได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับทัศนคติ “ครอบครัวที่ดี” ว่า “เราต้องมีความเชื่อใจซึ่งกันและกัน เราอย่าไปคิดมากกว่า จะไปทางซ้ายทางขวา เราต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน แล้วก็เหมือนกันถ้าเราแรงจิดก็จะแรงไปทางที่ไม่ดี”

(๓) ครอบครัวสุโสมล

ครอบครัวคุณณรงค์ สุโสมล^{๑๒} เดิมรับราชการครูแต่ปัจจุบันนี้ได้เกษียณอายุราชการแล้ว ตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สำหรับครอบครัวนี้ผู้วิจัยได้รู้จักเป็นการส่วนตัวมาก่อนข้างนานพอสมควรประมาณ ๑๘ ปีเศษ ซึ่งในระหว่าง ๑๘ ปีนั้นเป็นเพียงพูดคุยกันธรรมดา นอกบ้านเท่านั้นไม่เคยเข้าไปสัมผัสแม่แต่ภายในรั้วบ้าน ครั้นเมื่อวันที่ได้เข้าไปสัมภาษณ์ครอบครัวนี้ได้เห็นถึงความเป็นครอบครัวที่ตั้งอยู่บนความเรียบง่าย สังเกตได้จากการตกแต่งสวนหย่อมซึ่งตกแต่งอย่างเป็นสัดส่วนทำให้สัมผัสได้ถึงความรักของธรรมชาติที่พ่อบ้านตั้งใจตกแต่งอย่างกลมกลืน อาจจะเป็นเพราะว่า คุณพ่อบ้านเป็นอาจารย์สอนวิชาเกษตรก็เป็นไปได้ ประกอบกับเมื่อมองเข้าไปภายในบ้านพบว่า เครื่องตกแต่งภายในบ้านนั้นมีเท่าที่จำเป็นพร้อมกับอุปกรณ์ทำมาหากินของคุณแม่บ้านซึ่งเป็นช่างเย็บผ้า คือ “จักรเย็บผ้า” นั่นเอง ทำให้เห็นถึงอริยาศัยและค่านิยมของเจ้าของบ้านได้ระดับหนึ่งว่าเป็นคนละเอียด รอบคอบ มัธยัสถ์ และเมื่อหันกลับมามองภายนอกบ้านอีกครั้ง ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๓ หลังคาเรือน อาศัยเอง ๑ หลัง อีก ๒ หลังนั้น ทำเป็นบ้านให้เช่าเช่า โดย ๒ หลังนี้ได้ทำการก่อสร้างเมื่อคุณพ่อบ้านได้เกษียณอายุราชการและได้นำเงินเกษียณอายุราชการนั้นมาสร้างบ้าน ซึ่งลักษณะบ้านแต่ละหลังนั้นมีลักษณะเป็นบ้านจัดสรรมีอาณาบริเวณ ดังกล่าวมานี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการวางแผนเพื่อความมั่นคงของครอบครัวให้กับตนเองและสมาชิกทุกคนภายในครอบครัวได้เช่นเดียวกัน

จากการให้สัมภาษณ์พบว่า จุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวของคนทั้งสองนี้มีพื้นฐานของความรักโดยไม่ได้อิงอยู่บนพื้นฐานของชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเพราะทั้งคู่เมื่อต่างพอใจซึ่งกันและกัน และผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ไม่ขัดข้อง จึงจึงมือกันไปจดทะเบียนสมรสด้วยกันโดยคุณพ่อบ้านให้คติในเรื่องนี้ว่า

จะว่าแต่งงานไม่ได้นะแต่จดทะเบียนกันเฉย ๆ เพราะไม่คิดว่าเรื่องการแต่งงานจะเป็นตัวรับประกันว่าจะอยู่กันได้ เพราะว่าบางคนยกตัวอย่างลงทุนเป็นล้าน ๆ เรื่องการแต่งงานแล้วก็อยู่กันไม่ยืด ผมแค่จดทะเบียนสมรสหมดไป ๒๖.๒๕ บาท ยังเสียตายเลยว่า ถ้าจดช้ากว่านั้นอีกปี เขาให้จดฟรี ซึ่งตอนนั้นผมรับราชการเป็นครูแล้ว ส่วนแม่บ้านก็เย็บผ้าต่างคนต่างก็มีอาชีพกันแล้ว

ทั้งคู่เมื่อได้จดทะเบียนสมรสกันแล้วเริ่มก่อร่างสร้างฐานะให้มั่นคงด้วยกำลังสติปัญญาของตนเอง โดยใช้ระบบเงินกู้จากสถาบันการเงินแล้วผ่อนชำระด้วยเงินจากอาชีพรับราชการครูและจาก

^{๑๒} สัมภาษณ์ณรงค์ สุโสมล,ข้าราชการครูเกษียณ, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖.

งานรับจ้างเย็บผ้าของฝ่ายคุณแม่บ้านและอาชีพเสริมพิเศษด้วยการขายดอกไม้ โดยคุณพ่อบ้านกล่าวว่า

ปัญหามันมีกันอยู่หลายเรื่องสมมติว่า ค่าใช้จ่ายก็กู้หนี้ยืมสิน กู้เขามาพอใช้หมดก็ไปกู้ต่อ ซึ่งมีแหล่งสถาบันการเงินที่ต้องกู้เพราะพอค่าใช้จ่ายมันไม่พอ มันมีเรื่องทุกอย่างที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ก็ต้องไปกู้ เริ่มต้นในการสร้างเนื้อสร้างตัวอย่างเช่น บ้านหลังนี้ก็ต้องเอาที่ดินไปจำนอง เพื่อจะเอามาสร้างบ้านนะครับ พอสร้างบ้านเป็นตัวบ้านเฉพาะบ้านสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ มีอะไรพอสักระยะหนึ่ง พอสร้างบ้านเสร็จก็ทำเรื่องกู้มาอีก เพื่อจะมาต่อเติม ทำรั้วอะไรต่าง ๆ เงินที่ได้เป็นเงินจากการทำงานราชการและจากการเย็บผ้า สำหรับขายดอกก็มีจังหวะหนึ่ง

โดยคุณแม่บ้านกล่าวเสริมเพิ่มเติมว่า “มีจังหวะหนึ่งที่เราผ่อนบ้านไว้มากว่ากำหนดเพราะเราได้รายได้ตรงนี้มาเสริม แล้วก็เร่งใช้หนี้ธนาคาร ธรรมดาเขาให้ ๑๕ ปี” สำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา นับได้ว่าเป็นครอบครัวที่ไม่ใช่เป็นเพียงครอบครัวโชคดียุคนั้น แต่ว่าเป็นบุญวาสนาของคนที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาเป็นมารดาเลยทีเดียวที่ได้บุตรเช่นนี้ เพราะบุตรของเขาทั้งสองเป็นคนดีซึ่งคุณแม่บ้านได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในขณะที่เลี้ยงลูกซึ่งอยู่ในวัยเด็กนั้นได้มีมารดาของตนมาช่วยเลี้ยงด้วย โดยได้เลี้ยงลูกทั้งสองด้วยน้ำนมของตนเองมาตลอด เพราะอาชีพที่ทำอยู่นั้นมีโอกาสทำให้สามารถเลี้ยงลูกไปด้วยทำงานไปด้วยกันได้นั่นเอง จึงทำให้ฝ่ายแม่บ้านมีโอกาสใกล้ชิดลูกมากกว่าผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของลูก อีกทั้งเมื่อบุตรเติบโตคุณแม่บ้านก็หมั่นอบรมสั่งสอนให้ระวังเจียมเนื้อเจียมตัวและให้คำนึงถึงฐานะของตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “เหมือนจะไม่ต้องสั่งสอนอบรมอะไรมาก แทบจะไม่ต้องบอกอะไรเลย ส่วนเรื่องเที่ยวเตร่แทบจะไม่สอนอะไรเลย สอนอย่างเดียวว่า ไม่ให้ทำตัวฟุฟ่า ทำตัวแบบลูกคนรวย ถ้าทำตัวแบบลูกคนรวยมันก็มีตัวอย่างให้เห็น ให้ทำตัวธรรมดาขอให้สมองเก่ง”

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าฝ่ายพ่อบ้านจะมีโอกาสใกล้ชิดบุตรทั้งสองน้อยกว่าคุณแม่บ้าน แต่ความหวังของเขาในการสร้างครอบครัวคาดหวังที่จะมีบุตรรับราชการเป็นแพทย์ เป็นวิศวกรหรือตำรวจ เพื่อหวังได้พึ่งพาอาศัยยามเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะมีความคิดว่า

อยากให้เขาเป็นหมอเพราะมีความคิดแบบคนโบราณว่า มันจะมีอะไรดีกว่าการที่มีลูกเป็นหมอ เราแก่เฒ่าจะได้พึ่งพาอาศัยเขา เขาก็ไปสอบตามที่ผมต้องการ เขาก็สอบหมอก็ติดหมอนะ แล้วก็ปรากฏว่าเขาไม่เรียน เขาบอกว่าเขาไม่ชอบ เขาไม่เคยบอกผมว่า เขาไม่ชอบ ทุกอย่างที่ผมรู้ผมไปได้ข้อมูลจากครูประจำชั้น บังเอิญว่าครูประจำชั้นรู้จักกันดี ก็เลยมาบอกว่า ลูกสาวไม่ชอบนะ ตอนที่เขาไปสอบคณะวิทยาศาสตร์ที่ลาดกระบัง ผมมีความรู้สึกว่ “ผิดหวังมาก”

จากการตั้งข้อสังเกตของผู้วิจัยในฐานะเคยรู้จักกันมาก่อน และบ้านที่ผู้วิจัยพักอาศัยอยู่นั้นก็อยู่ตรงกันข้ามจึงทำให้สังเกตเห็นได้ง่ายว่า คุณพ่อบ้านเอาใจใส่ประดับประดาเลี้ยงดูบุตรทั้งสองแม่แต่บุตรทั้งสองเติบโตพอจะช่วยตัวเองได้แล้ว แต่ยังไม่รีบไปส่งบุตรที่โรงเรียนโดยปฏิบัติอย่างนี้เรื่อยมาตั้งแต่เล็กจนโตจนถึงระดับมัธยมปลายก็ยังปฏิบัติอยู่เช่นนี้ ถึงแม้ว่าบุตรไม่ได้เลือกเดินเส้นทางแห่งสายอาชีพตามที่ผู้เป็นบิดาต้องการ แต่กาลเวลาก็ได้พิสูจน์ให้ผู้เป็นบิดาเห็นว่า สิ่งที่บุตรสาวของตนได้เลือกเส้นทางแห่งสายอาชีพถูกแล้ว ดังคำที่ให้สัมภาษณ์ว่า

ผมเพิ่งจะมารู้สึกดีใจที่ลูกตัดสินใจไม่ผิด ตอนที่เขาสอบชิงทุนไปต่างประเทศได้ ก่อนหน้านั้น บอกตรง ๆ เลยผมไม่มีความสุขเลย ผมดีใจสุด ๆ ๆ ที่เขาสอบชิงทุนไปเรียนต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) ซึ่งเป็นทุน ก.พ. ในทุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงเราไม่สมหวังตามที่เรที่ตั้งใจว่า เราจะต้องส่งครับ สำหรับลูกคนเล็กผมก็คาดหวังเพราะว่า ตั้งใจที่จะให้ไปเรียนนายร้อยตำรวจ เพราะฝังใจมาตั้งแต่เล็ก ๆ แล้วเพราะว่า ถ้ามีครอบครัวแล้ว ตั้งใจว่า ลูกคนหนึ่งเป็นหมอ ลูกอีกคนหนึ่งเป็นตำรวจ หรือเป็นวิศวกรเป็นตำรวจ โอโห คนที่เป็นพ่อแม่เนี่ย เวลาใครถามมันฟังดูดีนะครับนะ แต่ปรากฏว่ามันไม่ได้เป็นไปอย่างที่เราหวัง ส่วนพี่ (ภรรยา) พี่ตั้งความหวังอยู่ในใจ ถ้าลูกเรียนหนังสือไม่เก่งไม่เป็นไร จบมาก็มาเรียนเย็บผ้า เรียนอาชีพอะไรพวกนี้ เรียนแล้วถ้าไม่มีงานทำก็มาเย็บผ้ากับแม่ ตั้งโรงงานเย็บผ้ากันเลย พี่ไม่ได้คิดเยอะขนาดนั้น เพื่อความผิดหวังไม่ได้ตั้งเป้าหมาย ที่เขาไปเรียนวิทยาศาสตร์ พี่ก็ได้เสียใจนะ ไม่เรียนหมอก็ไม่ว่าอะไร

ส่วนเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันให้สัมภาษณ์ว่า ช่วงวัยเด็กนั้นใช้เวลาทำกิจกรรมน้อยกว่าช่วงที่บุตรทั้งสองเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ดังที่คุณแม่บ้านกล่าวว่า “ตอนลูกยังเล็ก ๆ พวกเราทำกิจกรรมร่วมกันส่วนมากก็จะพาไปเที่ยวที่เชียงใหม่ อโนรยา ซึ่งตอนนั้นเรามีรถยนต์ส่วนตัวแล้ว ไปเชียงใหม่ ไปแม่สาย ไปลำปาง ไปน่าน” แต่ครั้งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แยกย้ายกันอยู่เนื่องด้วยการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพ ทำให้ช่วงเวลากิจกรรมร่วมกันนั้นลดน้อยตามไปด้วยเพราะว่า

ปกติวันครอบครัว ๑๔ เมษายน ลูกจะโทรมาก็มีวันพ่อ วันแม่ วันเกิดพ่อ วันเกิดแม่ อย่างเราก็โทรไปหาเขา วันเกิดเขา วันเกิดลูกผู้หญิง วันเกิดลูกผู้ชาย พอวันเกิดน้องก็จะชวนน้องไปกินอาหารในบ้าน เราจะให้บพิเศษไป ไปกินสุกี้ วันเกิดน้องก็ให้น้องจะได้ชวนพี่ไปกิน ไม่ได้กำหนดว่า วันครอบครัวเราจะต้องมาเจอกัน วันครอบครัวของเราก็คือสะดวกเมื่อไร เมื่อนั้นก็คือวันครอบครัว (สามี) วันครอบครัวที่จะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันแทบจะไม่มีเลย เมื่อตอนที่เขาจากเชียงรายไป เมื่อเขาอยากจะไปเที่ยวไหน ก็ชวนกันพาไปเที่ยว ที่มันไม่ไกลมาก เป็นครอบครัวที่เรียบง่ายมากกว่า (ภรรยา) เป็นครอบครัวที่ธรรมดาที่สุด (สามี) ครับ ธรรมดา ๆ ๆ อย่างเราอยู่บ้านก็จะพากันไปกินก๋วยเตี๋ยวเนอะ อาหารร้านบักซีเนอะ ถ้าพิเศษหน่อยก็เอ็มพีเอสก็อะไรอย่างนี้

นอกจากการประดับประดาครอบครัวที่เป็นไปอย่างเรียบง่ายแล้วคุณพ่อบ้านยังได้กล่าวถึงค่าใช้จ่าย หรือการจัดสรรค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในบ้านนั้น เขาจะเป็นผู้จัดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน เริ่มตั้งแต่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนของลูก จนกระทั่งถึงรายรับรายจ่ายของภายในครอบครัว โดยนำสมุดบันทึกมาให้ผู้จัดเห็นเป็นหลักฐานนับได้ว่า เป็นครอบครัวที่มีความรอบคอบและมีการจัดวางแผนครอบครัวที่ดีไม่เพียงแต่การดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามกรอบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างฐานะความเป็นอยู่ให้มั่นคงทั้งชีวิต และการเงินรวมถึงอนาคตของบุตรทั้งสอง ดังคุณพ่อบ้านกล่าวว่า “พูดถึงค่าใช้จ่ายในบ้านมีการจัดสรรที่ชัดเจน เพราะว่าผมนี้เป็นคนชอบบันทึกในเรื่องค่าใช้จ่าย ผมจะบันทึกทุกอย่างทุกเดือน ว่าเดือนนี้มีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง เป็นข้อ ๆ ผมทำเก็บไว้เป็นปี ๆ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนลูกและค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำค่าไฟฟ้าเป็นค่าใช้จ่ายที่ที่เราจะต้องใช้จ่าย” และจากการตั้งข้อสังเกตพบว่า สามภรรยาคุณนี้ได้ยึดหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตไม่เพียงแต่การปฏิบัติตนให้เห็นเป็นแบบอย่างแล้วเท่านั้น แต่ที่เห็นชัดมากก็คือ การใช้เวลากับตนเองสำหรับสวดมนต์นั่งสมาธิเจริญภาวนา เพราะวันที่ไปสัมภาษณ์นั้น คุณแม่บ้านได้บอกกล่าวไว้ว่า หากแม่ซีเห็นประตูบ้านที่เปิดเมื่อไรก็ให้เข้ามาสัมภาษณ์ได้เลยช่วงเวลาประมาณ ๑๐ โมง เพราะพี่ต้องสวดมนต์นั่งสมาธิก่อนทุกเช้าหลังจากทำภารกิจช่วงเช้าเสร็จแล้ว สุดท้ายของการสัมภาษณ์ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวที่ดีไว้ว่า

คำว่า “ครอบครัวที่ดี” ก็คือ ทั้งพ่อทั้งแม่อยู่ด้วย พ่อก็ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี แม่ก็ปฏิบัติตนดี ลูกก็อยู่ในโอวาท คอนเซ็ปของผมก็คืออย่างนี้ การที่เราจะให้เรายากให้ลูกเป็นไปอย่างที่เราต้องการ เราก็ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีก่อน ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคนสอน อย่างเมื่อก่อนผมเคยทำตัวไม่ดี กินเหล้า เมื่อมีลูกแล้วก็หยุด ตอนนั้นผั่งห้ามไม่ยอมให้พ่อดื่ม กลัวพ่อจะตาย ลูกคงได้คำสอนจากครูประถม (ภรรยา) ตอนนั้นเขาเรียนอนุบาลประมาณ ป. ๒ เพราะเห็นพ่อบางวันตอนเย็นก็จะเห็นกินเหล้า มีเหล้าอยู่ในบ้าน

(๔) ครอบครัวศิริวัลย์^{๑๓}

ครอบครัวศิริวัลย์เป็นครอบครัวที่มีภรรยาทำงานคนละอำเภอ สามีทำงานในตำแหน่งผู้จัดการส่วนวางแผนบำรุงรักษา บริษัทผลิตไฟฟ้าชนอม จำกัด อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนภรรยาเป็นพยาบาลวิชาชีพที่โรงพยาบาลมหาราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นการใช้ชีวิตประจำวัน คู่นี้จึงไม่ได้อยู่ด้วยกันทุกวัน ประมาณอาทิตย์หนึ่งสามีกลับบ้านครั้งหนึ่ง หรือสองอาทิตย์สามีกลับบ้านหนึ่งครั้ง เป็นเช่นนี้ตั้งแต่เริ่มแต่งงานตั้งแต่ปี พ. ศ. ๒๕๓๓ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน แต่ถึงกระนั้นคู่นี้ต่างก็วางใจเชื่อใจซึ่งกันและกันเพราะสามีของเธอการปฏิบัติตน “เสมอต้นเสมอปลาย เวลาทุกวันสี่ทุ่มถึงเวลาเขาจะโทรมา สามทุ่มสี่ทุ่มโทรมาทุกวันว่าพี่ใจอยู่ชนอม ตั้งแต่ใช้ชีวิตด้วยกัน จนกระทั่งบัดนี้ก็เหมือนเดิมตลอด และตั้งแต่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันกล่าวได้ว่าไม่เคยทะเลาะกัน เพราะ “เราไม่ค่อยได้อยู่ด้วยกันเราจึงเลยไม่ค่อยทะเลาะกัน ไม่เหมือนอยู่กันทุกวัน ถ้าอยู่กันทุกวันอาจจะทะเลาะกันก็ได้” และ “ก็แล้วแต่คนนะเวลาโมโหก็อย่าพูดกัน เจ็บ ๆ เสีย ยิ่งพูดก็ต่อความยาวสาวความยืด เดี่ยวเขาก็หายเอง พูดน้อย ๆ อย่าพูดมาก” โดยภรรยากล่าวว่าได้นำหลักการใช้ชีวิตการครองเรือนและวิธีคิดโดยสังเกตจากการประพฤติปฏิบัติจากบุพการีของตนเองว่า

แกไม่ได้พูดอะไรแต่เราเห็นอยู่ พ่อแม่เราก็ไม่ใช่ทะเลาะกัน พ่อกับแม่ไม่ทะเลาะกัน เราก็มีความรู้สึกเหมือนพ่อเหมือนแม่ ก็ไม่ทะเลาะกันให้เราเห็นซึมัย เราก็คุยกันสมัยตอนเล็ก ๆ เคยได้ยินแกจะพูดเหมือนกัน สอนเราเรื่องความในอย่าน้าออก ความนอกอย่าน้าเข้า และว่าเป็นผู้หญิงอย่าเที่ยวน้าบ้านคนเพราะน้าแล้วเรื่องมันมาก อย่าไปเที่ยวน้าบ้านคนนะ จนกระทั่งพี่ก็คิดแล้วว่าพี่ไม่ชอบน้าบ้านใครเท่าไร ไม่เที่ยวนาน ๆ ถ้าชวนไปได้ไม่ค่อยชอบ พี่ก็ยิ่งรำคาญด้วยตอนนี้ เพราะว่ามันจริงหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่แม่พี่ลักษณะโบราณนิดหนึ่ง

หลังจากแต่งงานไม่นานก็มีทายาทด้วยกัน ๒ คน ชาย ๑ หญิง ๑ และต้องการลูกเพียง ๒ เท่านั้นเนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาดูแลได้เต็มที่เพราะ

ลูกคนแรกตอนช่วงแรก ๆ พี่เหนื่อยมาก ๆ จนมีความรู้สึก ว่าทำไมทุกอย่างต้องมีอยู่ที่ฉันคนเดียว มันจะหงุดหงิด ดีที่พี่ใจเขาเข้าใจ เขาจะไม่นั้นด้วยเพราะว่า แต่ก่อนพี่ใจอยู่ไฟฟ้า

^{๑๓} สัมภาษณ์กุลล ศิริวัลย์, พยาบาลวิชาชีพ, ๒๒ กรกฎาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

การผลิต บางครั้งงานซ่อม ๒ อาทิตย์กับมาทีหนึ่ง พี่ขึ้นเวรลงเวรตึกมาก็ต้องมานั่งเลี้ยงลูก หลับก็ไม่ได้หลับ ขนาดที่ว่าป้อนนมแต่ขวดไม่ได้เข้าปากลูก ที่ว่าทำไมลูกร้อง ๆ พอลูกคนที่สองพี่มีความรู้สึกว่า ฉันไม่ไหวฉันแบกความเครียดไว้คนเดียวมากเกินไปแล้ว มันไม่มีความสุข ก็เลยมีความรู้สึกที่ว่าสงสารลูก เครียดเหมือนอะไรมาบีบตลอดเวลา ก็เลยจ้างพี่เลี้ยง แต่ก่อนลูกฉันใครอย่าแตะ ใครถูกไม่ได้

ในช่วงที่ลูกอยู่ในวัยประถมและมัธยมนั้นครอบครัวนี้ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างสามีภรรยาที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องการศึกษาและกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกันกับลูกว่า

ช่วงเล็ก ๆ พี่จัดการเองหมดเลย โรงเรียนอะไรต่าง ๆ พอเข้ามัธยมพี่บอกให้พ่อเลย พ่อจัดการเลย ผู้มีประกันชีวิตที่ดีผู้จัดการ พ่อเจ้ามัธยมพี่ไม่ไปแล้วโรงเรียนให้พ่อเขาจัดการเอง ตอนเรียนชั้นประถมพี่เป็นกรรมผู้ปกครองมั่ง อะไรมั่ง ประชุมมั่ง พอลูกอยู่มัธยมพ่อเป็นกรรมการนักเรียน กรรมการผู้ปกครองด้วยเหมือนกัน

อีกทั้งในการวางแผนพื้นฐานการศึกษาให้ลูกเพื่อการเดินทางไปสู่เส้นทางอาชีพของบุตรในอนาคตนั้น ครอบครัวนี้คิดว่า ให้เป็นความชอบของลูกแล้วแต่จะเรียนอะไรเขาเป็นแต่เพียงฝ่ายสนับสนุน เธอเป็นเพียงชี้แนะแนวทางให้เท่านั้น โดยให้ข้อมูลเป็นระยะตามโอกาสที่เหมาะสมว่า

เขาเลือกเอง ลูก ๒ คน เขาเลือกเองมันเลย คนพี่จริง ๆ แล้วพ่อเขาอยากให้เรียนหมอแต่ว่า เขาไม่ชอบ พี่เองก็ให้ข้อมูลเขาแต่ตอนเล็กนั่นแหละ เพราะพี่ไม่อยากให้เขาไปเรียนด้านนี้เท่าไร เพราะบapakกับบุญมันไปคู่กัน ไข่ม้อยถ้าเรียนหมอ แล้วอีกอย่างหนึ่งเวลาส่วนตัวก็ไม่ค่อยมีนะ ส่วนลูกสาวเรียนแผน ๒ พี่เลี้ยงลูกแล้วแต่เขา เขาอยากจะทำอะไรก็ให้เขาเรียน เพราะชีวิตเป็นของเขาละ เพราะคนเรียนมาบางครั้งมันก็ไม่จำเป็นต้องมาทำงานตามที่เรียนเสมอไปก็แล้วแต่เขา

ณ ปัจจุบัน ผลจากการตั้งใจดูแลและการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความเชื่อมั่นด้วยว่า

ตอนหลังนี้ไม่ค่อยมีเวลาได้สอนเขาเท่าไรแล้วนะ มีบางเวลานั่งรถไปอะไรอย่างนี้ เวลาไปไหนอะไรอย่างนี้ ก็จะมีพูดบ้าง เพราะเด็กวัยรุ่นจะพูดมากไม่ได้ จริง ๆ แล้วช่วงที่ดีที่สุดเวลาสอนลูก คือ ช่วงตอนเล็ก ๆ ที่ว่าสำคัญเพราะเขาเลี้ยงได้อะไรไม่ดี พี่ถึงบอกว่าวัคซีนนี้มันสำคัญถ้าจะให้ก็ให้ตอนเล็ก ๆ พอโตแล้วให้ยาก ให้แล้วเขาจะมีเหตุผลของเขาเอง วัคซีนนี้เราให้เขาตั้งแต่เล็ก ๆ เราปลูกฝังเราเชื่อค่ะว่า เขาสามารถแยกแยะได้ไอนี้มันเป็นเรื่องความรู้สึก มันใจระดับหนึ่ง พอเขาไปไกลตัวแล้วก็ป่วน หวัง สารพัด ถ้าถามว่าตอนนี้ป่วนห่วยก็มีอยู่แต่ว่าคือไม่มากเหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนโน้นลูกจะกินอย่างไรจะนอนอย่างไร กลับถึงบ้านหรือยัง กลับถึงอะไรแบบเนี่ย

ในส่วนของการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวหรือของโรงเรียน ถึงแม้ว่าสามีภรรยาจะทำงานคนละอาเภอและไม่ค่อยได้เจอกันสักเท่าไร แต่ครอบครัวต่างให้ความสำคัญกับศาสนาและกิจกรรมของโรงเรียน จึงได้ถือโอกาสที่สมาชิกทุกคนได้อยู่พร้อมกันนี้ทำกิจกรรมร่วมกันไปด้วยสอนไปด้วยเสมอมาโดย

ทุกปีจะไปเที่ยวด้วยกันอะไรอย่างนี้ แต่การเที่ยวที่เราไปเที่ยวแต่ละครั้งเราสอนลูกไปด้วยเวลาเราทำกิจกรรมร่วมกันเราก็สอน สอนตั้งแต่เรื่องของวิชาการอะไรไปสอนไปตลอดเลย

ตั้งแต่ลูกเล็ก ๆ นั่งรถไปด้วยกัน ดุชิ ดุชิ ทำไมลูกศรหัวแหลม ๆ ไปอยู่ทางนั้น ออ..เขาเรียกว่า ทางซ้าย อะไรแบบนี้ ลูกสามารถพูดเป็นประโยคได้ ทั้งสองคน อายุขวบก็พูดได้แล้วรู้เรื่องพูดกันตั้งแต่เล็ก และส่วนมากไปเที่ยววัดทางภาคเหนือไปทำบุญ ก็จะไปกันส่วนใหญ่ไปกันเกือบทุกวัด ไปทำบุญกันไปเรื่อย ๆ ถามว่าวันนี้พี่โชคดีมั๊ย ตอบว่าโชคดีเพราะลูกของพี่ไม่เกรงเขาสามารถที่จะดูแลตัวเองได้ เขาเป็นหนุ่มแล้วเหล้าไม่กิน บุหรี่ไม่สูบ เป็นตัวอย่างให้คนอื่นได้ พี่ว่านะตอนอยู่โรงเรียนเบญจา เป็นรองประธานนักเรียน ลูกพี่ชอบทำกิจกรรมทุกคนเพราะว่าจะได้เรียนรู้หมายความว่า ฉันตั้งใจอยู่คนเดียว กิจกรรมนั้นทำให้เรียนรู้ว่าการเข้าสังคมมันไม่ได้ง่าย เวลาไปทำงานไม่ได้หมายความว่า ฉันตั้งใจอยู่คนเดียวแล้วจะสำเร็จมั๊ย มันต้องร่วมมือกับคนอื่น ๆ ด้วย บางทีเรามีวิธีการกับคนนี้เป็นลูกคนจีนบางทีมาร่วมมือกับเรา เกิดว่าเราแข่งออกไปเขาจะร่วมมือกับเราไม่ เราจะทำอย่างไรมีวิธีการอย่างไร พี่จะไม่ค่อยซีเรียสกับที่ต้องนั่งอดทน เพราะว่าชีวิตคือการเรียนรู้ คนแต่ละคนมีรูปแบบวิธีการแตกต่างกันออกไป

สำหรับในบทบาทความเป็นภรรยาของครอบครัวนี้ค่อนข้างมีความคิดทันสมัยทันยุคมาก “เพราะว่าสมัยนี้พี่ต้องทำงาน พี่ก็เหนื่อยเหมือนกัน แต่พี่ใจก็เหมือนกันจะว่าเท่าเทียมกันไม่ได้ เพราะว่าเราเป็นคนไทยมันยึดติดรูปแบบมันต้องมีบ้าง แต่ว่าไม่ใช่ทั้งหมดเหมือนเมื่อก่อน” โดยให้แนวคิดครอบครัวที่ว่า “ต้องมีความอบอุ่นจะอบอุ่นไม่ได้ คนเราต้องเข้าใจกันและบางครั้งต้องให้อภัยกัน” ซึ่งมีหลักคิดในทำใจยอมรับตามหลักทางพุทธศาสนาว่า “วันนี้ะ ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งไม่แน่นอน วันนี้เป็นแบบนี้วันข้างหน้าพี่บอกไม่ได้ พี่ถึงบอกว่าพี่ไม่อยากจะเป็นอย่างให้ใคร เพราะว่าชีวิตมันไม่ได้จบแค่วันนี้ เพราะฉะนั้นใครบางคนอาจจะไปเรียนรู้อะไร คิดว่าดีกว่า ชอบกว่า มันก็ทำให้คนเปลี่ยนไปได้ ให้พี่เป็นครอบครัวตัวอย่างพี่ถึงไม่เป็น”

(๕) ครอบครัวสีหมอก^{๑๔}

ครอบครัวสีหมอกจัดเป็นครอบครัวที่ค่อนข้าง “อนุรักษ์นิยม” มากครอบครัวหนึ่งของจังหวัดเชียงราย จากการตั้งข้อสังเกตของผู้วิจัยซึ่งได้รู้จักครอบครัวนี้มาประมาณปี พ. ศ. ๒๕๓๘ จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ เวลาสนทนากับผู้วิจัยมักจะใช้ “ภาษาคำเมือง”^{๑๕} ตลอด นอกจากนี้เป็นครอบครัวที่ใญ่บุญทั้งครอบครัวเลยทีเดียว ถึงแม้ว่า พ่อบ้านดูท่าทางจะครึม ๆ เงียบ ๆ แต่เวลาแม่บ้านทำบุญที่ใดที่หนึ่ง หรือไปช่วยกิจพระศาสนาที่ใดไม่เคยปฏิเสธหรือขัดขวางการทำบุญของแม่บ้านแต่จะอนุโมทนาส่วนบุญ และเมื่อประมาณ ปี พ. ศ. ๒๕๔๓ ได้มีโอกาสไปที่บ้านในตัวเมืองซึ่งอยู่ไม่ไกลไม่ไกลจากอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งราย เมื่อมองจากสภาพแวดล้อมของบ้านทำให้มองว่า ยุคปัจจุบันนี้ยังมีบ้านที่มีบรรยากาศแบบไทยโบราณกลาย ๆ ผสม เพราะลักษณะตัวบ้านมีใต้ถุนสูงประมาณ ๒ เมตร รอบบ้านปลูกพันธุ์ผักสวนครัว และเห็นพ่อบ้านกำลังดายหญ้าหลังบ้าน ไม่ได้หักทลายผู้วิจัย คงวางท่าเงิบครึมตามแบบฉบับดั้งเดิม ดังข้อความว่า “บริเวณบ้านก็กว้าง ที่ทำหอพัก ๒ งานกว่า สมัยก่อน ปลูกผักสวนครัวเล็ก ๆ ขิงข่าตะไคร้ เราเลี้ยงไก่ มักจะคุ้ย ปลูกดอกมะลิไว้มาก เป็นรายได้เงินเจ้าครอบครัว” แต่ทั้งคู่มิเมื่อผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์ต่างยินดีให้สัมภาษณ์ถึงชีวิตครอบครัว ครั้นเมื่อถึงวันสัมภาษณ์ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์ที่บ้านจึงต้องทำการสัมภาษณ์ที่

^{๑๔} อารีย์ สีหมอก, ข้าราชการครูเกษียณ, ๒๐ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๕๕๖.

^{๑๕} ภาษาคำเมือง แต่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัย ถอดเทปจากภาษาคำเมืองเป็นภาษาไทยกลาง – ผู้วิจัย.

“บ้านแม่ย่าจันทรา” เนื่องจากว่า ปัจจุบันหลังจากเกษียณอายุราชการแล้วได้ทำธุรกิจส่วนตัวจึงไม่สะดวก ดังนั้นจึงมาให้สัมภาษณ์ได้เพียงคนเดียวคือ “แม่บ้าน” เท่านั้น ซึ่งได้เล่าเรื่องราวทั้งอดีตและปัจจุบันของครอบครัวสีหมอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

อดีตครอบครัวสีหมอกมีสมาชิกทั้งหมด ๕ คนด้วยกัน คือ พ่อบ้าน แม่บ้าน ลูกชาย ๒ คน คุณตา คุณยาย แต่ปัจจุบันคุณตาคุณยายเสียชีวิต ส่วนลูกชาย ๒ คน สร้างครอบครัวใหม่ทั้งคู่ยังไม่มีหลานให้พ่อแม่ ชีวิตที่ผ่านมาพี่อารีย์ (แม่บ้าน) ยอมรับว่า ตนเองเป็นคนค่อนข้างโชคดีเพราะหลังจากแต่งงานแล้วได้มาอาศัยกับพ่อแม่ของตนเอง และท่านทั้งสองเมื่อได้หลานก็ทำหน้าที่เลี้ยงทั้งคุณตาคุณยายและคุณพ่อคุณแม่ เมื่อลูกสาวและลูกชายไปทำงานข้างนอก และได้ทำหน้าที่อย่างมีขาดตกบกพร่อง

จนกระทั่งคุณพ่อเสียชีวิต คุณแม่เสียชีวิต ถ้าพูดจริง ๆ แล้วครอบครัวเรานับว่าเรามีบุญที่ว่ามีที่พึ่ง เรามีพระพรหม มีองค์พระโพธิสัตว์อยู่ในบ้าน คือท่านช่วยเราทุกอย่าง ให้เราทุกอย่าง คือ กลับมาจากโรงเรียน คุณแม่ (ยาย) เป็นคนที่วิเศษมาก ๆ เลี้ยงหมู เลี้ยงลูกบ้านเรือนสะอาด ทำกับข้าวกับน้ำคอยเรา มาจากโรงเรียน นี้อาบน้ำให้หลานเรียบร้อย ข้าว กับข้าว ไม่ต้องวิ่งไปหาซื้อแล้ว คุณแม่ทำไว้เรียบร้อย

จนกระทั่งลูกเติบโตเข้าโรงเรียน ส่วนชีวิตประจำวันของครอบครัวนี้ก็คือ ทุกเช้าพ่อแม่ลูกออกจากบ้านพร้อมกันเนื่องจากพ่อบ้านและแม่บ้านเป็นข้าราชการครูทั้งคู่ ดังนั้น เมื่อส่งลูกไปโรงเรียนเรียบร้อย ตนเองจึงไปทำหน้าที่พ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติต่อไป และก่อนลูกไปโรงเรียนหรือก่อนสามีไปทำงานจะรับประทาน “อาหารมื้อเช้าก่อนออกจากบ้าน ทุกคนก่อนออกจากบ้าน ต้องกินข้าวให้อิ่มค่อยไปโรงเรียน ไม่ใช่ว่า โอ้ เราตื่นสาย แต่เราถือว่า เราเป็นแม่ต้องเสียสละ ใครยังไม่ลุก เราต้องลุกแล้วต้องลุกก่อน ไม่เกียจไม่นอน ก็คือเราทำด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ทำไปบนใจ” พร้อมกันนั้นเมื่อลูกทั้งสองกลับจากโรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นครูให้กับลูก อาทิ “ภาษาไทยเอาระดับเดียวกันได้ วันนี้เราจะเขียนไทยนะลูก ไม่ใช่แข่งขันกัน วัดความรู้เราจะได้เป็นการทบทวน แม่เป็นคนบอกโจทย์ ลูกเป็นคนเขียน คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พวกนี้สอนเองคะ ลูกไม่ต้องไปเรียนพิเศษ เขาไปเรียนเอาโน้นชั้นมัธยม” ส่วนวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกนั้นมียุ่ส่วนด้วยกัน ๒ กรณี คือ

๑) กรณีที่หลานทั้งสองอยู่ในความดูแลของคุณยาย มีข้อแม้ว่า “เลี้ยงลูกไม่ให้ตามใจ ถ้าลูกผิดก็ไม่ให้คุณยายปกป้องหลาน ผิดก็คือผิด แล้วก็สอนตามความเป็นจริง”

๒) กรณีพี่อารีย์เป็นผู้ดูแลอบรมลูกด้วยตนเอง มีหลากหลายวิธีด้วยกัน อาทิ

(๑) กรณีทำผิดแล้วต้องคาดโทษลูก ดังข้อความว่า

ถ้าหากทำอะไรไม่ถูกต้องก็จะให้พิจารณาถึงเหตุถึงผลว่า เราทำอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ มันดีไหม ควรจะลงโทษก็จะให้พิจารณาโทษตัวเองก่อน โดยถามว่า ‘จะให้แม่ทำอย่างไร’ เขาบอกว่า ‘ตี’ จะให้ตีก็ตี แม่ตีลูก แม่เจ็บยิ่งกว่าลูกอีกนะ ตีแล้ว ต่างคนต่างร้อง ให้เขาสำนึกกันนะคะ อันนี้ นี่ลูกขอแม่นะ ขอแม่ลงโทษ แม่ก็จะให้ทำการบ้าน หรือไม่ก็ไปกวาดวิชา คั้นคว่ำจากห้องสมุด แล้วมาให้แม่ดู

(๒) กรณีลูกทั้งสองทะเลาะกัน จะอธิบายและให้ความเป็นธรรมแก่ลูก ดังข้อความว่า

ก็จะถาม เรานอนด้วยกัน ความเป็นพ่อเป็นแม่ หูฟังเลยนะ ได้ยินเสียงผิดปกติแล้วเราเข้าไป รีบเข้าไปเลย บางทีเขาเห็นปั๊บเขาจะหยุดเลย เขาก็แบกตัวเอง เขาจะไม่เถียงกัน ต่อหน้า เราก็บอกว่า เอ้า... อย่างงั้นหรือ ถามเขา พูดให้แม่ฟังซิ มันเป็นอย่างงั้น เอ้า...พูดกันคนละครั้ง ไม่ให้แย้งกันพูด พูดคนละครั้ง แม่จะให้ความเป็นธรรมกันทั้ง ๒ คน ไม่เข้าข้างใครสักคนนะ

(๓) กรณีสอนให้ยอมรับความจริง ด้วยการพูดความจริงเกี่ยวกับฐานะที่แท้จริงของครอบครัวว่า “ฐานะของครอบครัวเราเป็นอย่างไร พ่อแม่เรามีเงินมากน้อยขนาดไหน มีเงินแค่ไหน เหลือเงินแค่ไหน พ่อแม่ถ้ามีเงินจะให้ลูกทุกอย่าง แต่ขนาดนี้เราจะให้เท่าที่จะให้กันได้” พร้อมกับสอนลูก ๆ ให้มี “การยอมรับต่อกัน พี่กับน้อง ก็คือ คนในบ้านนี้ ก็จะทำให้เขียนติดไว้ว่า ให้มีปียาวจากต่อกัน มีความอดทน อดกลั้นต่อทุกสิ่ง เขียนติดกระຈกไว้ ให้เคารพซึ่งกันและกัน พี่ก็เป็นพี่ เขาสอนตัวเองบอกว่า เขาเป็นพี่ เขาจะต้องทำตัวเป็นตัวอย่างแก่น้อง” ส่วนลูกมีหน้าที่แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ก็คือ ช่วยงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ อาทิ กวาดบ้าน ถูบ้าน โดยแบ่งหน้าที่กันทำซึ่งส่วนนี้แม่บ้านให้สัมภาษณ์ว่า

ประมาณ ป. ๒ นี้ ก็จะฝึกงานกันละ แบ่งงานกัน ๒ คน งานที่ลูกพอจะช่วยแม่มีอะไร เขาก็จะบอกว่า มีล้างชามกับถูบ้าน คนโตเขาพูดเองว่า เขาทำได้ อยู่ที่โรงเรียนเขาก็ทำ เราก็บอกว่า เออ... ลูกทำที่โรงเรียน ลูกลองทำดูซิว่า ทำได้หรือเปล่า แล้วลูกจะแบ่งกันอย่างไร เขาก็บอกแม่ แบ่งกันเป็นเดือนเลย คนหนึ่งถูบ้าน ก็ถูเป็นเดือนไปเลย คนหนึ่งล้างชาม ก็ล้างชามเป็นเดือน อ้าว... ถ้าถูบ้านไม่สะอาด ก็เป็นเดือน แม่บอกมันยาวไปนะเดี๋ยวจะเบื่อนะ เปลี่ยนอาทิตย์ละครั้งก็พอ เออ... เออ...ดีแม่ แล้วเขาก็คุ้มกันเอง

อีกประการหนึ่ง กิจกรรมที่ครอบครัวทำร่วมกันเป็นหลัก ครั้นเมื่อสมาชิกทุกคนอยู่พร้อมหน้ากัน ก็คือ “การทำงานบ้านให้เป็นกิจกรรมเสริม” ที่ประหยัดและสมาชิกทุกคนได้มีเวลาได้อยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้ากัน ดังข้อความว่า

สมัยก่อนตอนทำงาน ลูกยังเล็ก แล้วก็พลั้งเผลอ งานบ้านทำทุกอย่าง ซักผ้ารีดผ้า คุณพ่อก็ช่วย สมัยก่อนไม่มีเครื่องซักผ้า ช่วยด้วยกัน เอาผ้ามาทั้งครอบครัวมาซักด้วยกัน ซักกะลามังใหญ่ ๆ ลูกเป็นคนตาก พ่อกับแม่เป็นคนซัก เอาของคุณพ่อคุณแม่ (คุณตาคุณยาย) มาซักด้วย แล้วก็คุณแม่ (คุณยาย) ก็แพ้งซักฟอก แต่ถ้ารีดคุณแม่ (คุณยาย) เป็นคนรีด คุณพ่อ (คุณตา) พี่ก็จะเป็นคนรีด รีดให้พี่ผู้ชาย รีดให้ลูก พอลูกโตขึ้นมาประมาณ ป. ๒ นี้ ก็จะฝึกงานกันละ

อนึ่ง ปัญหาเรื่องผ้า ๆ เมีย ๆ สำหรับครอบครัวนั้นไม่เคยมีปัญหาและไม่เคยทะเลาะกัน แม้แต่คำพูดทำให้ลูกและสามี เสียใจหรือสะเทือนใจนั้นกล่าวได้ว่า

ครอบครัวเราไม่เคยมีปัญหา ที่จะมาทะเลาะกันด่ากันไม่มี แต่พอเขา (ลูก) ไปทำงาน พอไปเจอเจ้านายเสียงดัง เออะอะไวย้ายเขา (ลูก) รับไม่ได้ คือ ไม่มีภูมิคุ้มกัน พอเจอปัญหา เสร็จแล้วเขาว่าไง แม่ ๆ ๆ น้องภูมิใจ ได้เกิดเป็นลูกของคุณแม่ พ่อกับแม่ไม่เคยทำให้น้องน้ำตาตก มีแต่น้องทำให้พ่อแม่ ไม่เป็นไรแม่โหสิกรรม ไม่เป็นเวรเป็นกรรม อภัยให้ เอาเป็นครู เขาก็บอกว่า เขา (ลูก) ภูมิใจตรงนี้ เราก็บอกว่า ชีวิตเขานี้ เกิดมาโชคดี พ่อแม่ดี เพื่อนดี ไปอยู่โรงเรียนที่ไหนก็มีแต่คนดี

แม้กระทั่ง เมื่อลูกมีความรักและได้ผิตหวังกับความรัก พ่ออารีย์เธอได้ทำหน้าที่ของผู้เป็นแม่ด้วยใช้วิธีการ ประสานและปลอบโยนลูกว่า “เราอาจจะไม่เป็นเนื้อคู่ในอดีตชาติก็ได้ เราอาจไม่ใช่สิ่งที่เขาพึงพอใจ วิศวกรกับวิศว ครีัยสกับครีัยสอยู่กันไม่ได้นะ” หรือลูกมีปัญหาติดเกมส่ในระหว่างเล่าเรียน กล่าวสอนลูกว่า “เล่นนะเล่นได้ แต่ลูกอย่าลืมว่าหน้าที่ลูกขณะนี้สำคัญที่สุดคืออะไร พ่อแม่ให้โอกาสให้อภัยให้ลูกลุกขึ้นมาสู้ใหม่ ให้ลุกขึ้นมาตั้งหน้าตั้งตาเรียนใหม่ก็ให้โอกาส คือ จะไม่ใช่คำพูดรุนแรง เราอยู่ไกล กลัวอารมณ์ชั่ววูบ กลัวเขาทำร้ายตัวเอง ให้โอกาสให้อภัยให้กำลังใจ พอเราเอาความเย็นความดีให้ข้อคิด เขาก็คิดเดี๋ยวนี้เขาก็รู้แล้ว” ถึงแม้ว่าได้กล่าวสอนลูกไปแล้วช่วงก่อนและระหว่างเล่าเรียนว่า

การเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต พ่อแม่สอนขณะที่อยู่ใกล้แม่ เมื่อก่อนไม่มีโทรศัพท์ก็ใช้จดหมายคุยกัน โทรศัพท์ที่ก็จะแพงมาก ก็บอกเขา บอกว่า ให้สอนตัวเองให้จำคำพูดของพ่อแม่ที่เคยบอกเคยสอน สอนที่อยู่ด้วยกันนี้ให้ไปสอนตัวเอง แล้วให้พิจารณาว่า อะไรควร อะไรไม่ควร แล้วก็จะทำอะไร แล้วมันผิดพลาดไปนะใครละลำบากที่สุด นอกจากตัวเองลำบากแล้ว ใครที่ว่าลำบากมากกว่านั้นอีก ทุกข์ใจมากกว่านั้นอีก ให้หลับตาเห็นหน้าพ่อแม่ไว้ก่อน ถ้าจะทำอะไร ให้คิด ให้ยังคิด ว่ามีนะลูกคนเล็กที่ตัวเองคือสมัยก่อน เกมกำลังเข้ามาใหม่ โอ้ย... กว่าเรียนจบก็หลายปี ตั้ง ๖ ปี ปริญญาตรี

อีกทั้ง ได้ให้ข้อคิดในการหาคู่ครองให้เมื่อวัยและเวลาอันเหมาะสมว่า

คู่ครองเขาหาเอง จุดนี้ก็เป็นจุดที่เรามีความภูมิใจนะ คือ เราจะไม่ไปกีดกันก็บอกว่า ลูกต้องใช้ปัญญา ลูกก็ดูเอาว่าโลกกว้างขนาดไหน ให้พิจารณาเปรียบเทียบเอานะ แต่เราก็ไม่ได้สอนให้ลูกไปดูเขาอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ใช่บอกว่า การแต่งงานนั้นะ เป็นการเติมเต็มชีวิต ก็พิจารณาเอาซิว่า ตัวเราอยาก ให้ใครมาเติมเต็มอะไรให้บ้าง ถึงจะทำให้ชีวิตมันสมบูรณ์ขึ้น

ส่วนค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่อารีย์ให้สัมภาษณ์ว่า พ่อบ้านจะให้เงินเดือนเธอหมดทุกเดือนแล้วแต่เธอจะบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครอบครัวอย่างไร ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอารีย์ทั้งสิ้น ดังข้อความว่า

ยังไม่เกษียณอายุ ตอนยังอยู่กันเป็นครอบครัว ยังชักหน้าไม่ถึงหลัง ส่วนมากที่ผู้ชายจะรู้ว่าเงินเราพอหรือไม่พอ จะมีเงินเดือนให้เรามาทั้งหมด เงินเดือนเรามีเท่าไร ก็มารวมกันแล้วแบ่ง ส่วนของพ่อนะ ส่วนของลูกสองคน ส่วนตัวเอง ส่วนครอบครัว อีกส่วนกันไว้ฉุกเฉิน ทั้งหมด ๕ ส่วนรวมกัน แบ่งสรรทางความจำเป็นใช้มากใช้น้อย พี่ผู้ชายแต่ไหนแต่ไรท่านไม่จับเงินก้อน ขอเป็นอาทิตย์ก่อนโน้นขอเป็นวันเป็นเด็คนักเรียน

สุดท้ายได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับครอบครัวที่ดีว่า “ความรัก ความเมตตา ให้อภัย มีศีล ๕ ที่จะมุสาเพื่อความสบายใจ ให้ครอบครัวมีศีลธรรม เมตตาธรรม มีพรหมวิหาร ๔ เงินเป็นปัจจัยสำคัญ เราได้เงินบริสุทธิ์ก็ไม่เดือดร้อน กินอยู่อย่างดีกินของมีประโยชน์ เสื้อผ้าอาภรณ์ก็ประหยัด ตกทอดให้พี่น้องแล้วเขาก็ไม่อิจฉา”

๑. ภาพครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ ครอบครัวดีเด่นที่ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

๑.๑ ภาพครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ครอบครัวดีเด่นจากโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

ครอบครัวทิสภาค

พ่อบ้านชื่อ จรุง ทิสภาค อาชีพ หมอสาธารณสุข อายุ ๖๙ ปี

แม่บ้านชื่อ สมใจ ทิสภาค อาชีพ แม่บ้าน อายุ ๖๑ ปี

จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นางสาวจิตติมา ทิสภาค กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก
(๒) นายนิติ ทิสภาค จบระดับปริญญาตรี สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๑๘/๑ ม. ๒ ตำบล
บางหลวง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ. ศ.
๒๕๕๖ เวลา ๑๒.๐๐ น.

ครอบครัวฉายาภูมิ

พ่อบ้านชื่อ นายสมศักดิ์ นามสกุล ฉายาภูมิ อาชีพ ทำสวน อายุ ๔๗ ปี

แม่บ้านชื่อ นางสุตารัตน์ นามสกุล ฉายาภูมิ อาชีพ ทำสวน อายุ ๔๑ ปี

จำนวนบุตร ๔ คน ชื่อ (๑) นางสาวสายพิรุณ นามสกุล ฉายาภูมิ ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี อายุ ๒๓ ปี (๒) นายสายนที นามสกุล ฉายาภูมิ ระดับการศึกษา กำลัง

ศึกษา ประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อายุ ๑๙ ปี (๓) เด็กชายปวรุตม์ นามสกุล

ฉายาภูมิ กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา ๔

ครอบครัวบุญทอง

พ่อบ้านชื่อ นายสมโชค นามสกุล บุญทอง อาชีพ ทำสวน อายุ ๖๓ ปี
 แม่บ้านชื่อ นางกานดา นามสกุล บุญทอง อาชีพ ทำสวน อายุ ๕๓ ปี
 จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นายเสกสรร นามสกุล บุญทอง ระดับการศึกษา
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ ๓๑ ปี (๒) นางสาววรรณภา นามสกุล บุญทอง ระดับ
 การศึกษาปริญญาโท อายุ ๒๕ ปี สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๑๐๑ หมู่ ๓ ตำบลดินอุดม
 อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ. ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๔.๔๒ น.

ครอบครัวก้านแก้ว

พ่อบ้านชื่อ นายบุญฤทธิ์ นามสกุล ก้านแก้ว

อาชีพ ข้าราชการตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข

แม่บ้านชื่อ นางราตรี นามสกุล ก้านแก้ว อาชีพ พนักงานการไฟฟ้า

บุตร ๒ คน หญิงทั้งคู่ สถานที่ให้สัมภาษณ์ สำนักปฏิบัติธรรมตะคลองแล้ว อ. สูงเนิน

จ. นครราชสีมา เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ. ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๑๐ น.

๑.๒ ภาพผู้ให้สัมภาษณ์ครอบครัวดีเด่นจากโครงการครอบครัวร่วมเย็น

ครอบครัวเค้ามูลคดี

พ่อบ้านชื่อ รong (คณศ) เค้ามูลคดี อาชีพ ศิลปิน นักพากย์ อายุ ๖๖ ปี
 แม่บ้านชื่อ กาณภูมิณี (ปทุมวดี) เค้ามูลคดี อาชีพ ศิลปิน อายุ ๖๕ ปี
 จำนวนบุตร ๓ คน บุตรสาวชื่อ ปัทมวรรณ เค้ามูลคดี จบการศึกษาระดับปริญญาโท
 อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว บุตรบุญธรรม ๒ คน สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๑๔ ซอยสังคม
 สงเคราะห์ ๖ ถนนลาดพร้าว ๗๑ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
 เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๑๐ น.

ครอบครัวลาวิชัย

พ่อบ้านชื่อ คุณสมคิด ลาวิชัย อาชีพ เกษตรกร อายุ ๖๘ ปี

แม่บ้านชื่อ คุณบัวคำ ลาวิชัย อาชีพ แม่บ้าน อายุ

จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นางภัทรลภา นาใจ จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี

อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ (๒) นางเนตรนภา สุทธกุล จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

อาชีพ รับราชการครู สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๑๗๒/๑ ม. ๒ ถนนแม่สาย- เชียงแสน

ตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ. ศ.

๒๕๕๖ เวลา ๑๑.๐๐ น.

ครอบครัวเทอดเกียรติชาติ

พ่อบ้านชื่อ นายปลื้ม นามสกุล เทอดเกียรติชาติ อาชีพ ข้าราชการครูบำนาญ อายุ ๗๗ ปี แม่บ้านชื่อ นางอัญชลี นามสกุล เทอดเกียรติชาติ อาชีพ ข้าราชการครูบำนาญ อายุ ๗๐ ปี จำนวนบุตร ๒ คนชื่อ (๑) นายธีรพล นามสกุล เทอดเกียรติชาติ ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา วิศวกรรมไฟฟ้า อาชีพ ครู อายุ ๓๘ ปี (๒) นายธีรศาสน์ นามสกุล เทอดเกียรติชาติ ระดับการศึกษาปริญญาตรี สาขา เกษศาสตร์ อาชีพ พนักงาน บริษัท อายุ ๓๗ ปี สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๑๗/๑ หมู่ ๑ ถนนนครศรี-หัวไทร ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ. ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๔.๓๔ น.

๒. ภาพครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ ครอบครัวตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรางวัลครอบครัวดีเด่น

ครอบครัวสุโกมล

พ่อบ้านชื่อ คุณณรงค์ สุโกมล อาชีพข้าราชการครูเกษียณ

แม่บ้านชื่อ เข้มทอง สุโกมล อาชีพ ช่างเย็บผ้า

จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นางสาวนัฐกานต์ สุโกมล กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก
ประเทศสหรัฐอเมริกา (๒) นายณัฐวัฒน์ สุโกมล

สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๓๓๗ ม. ๕ ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ น.

ครอบครัวคุณวันนะกุล

พ่อบ้านชื่อ มานิตชัย คุณวันนะกุล อาชีพ ค้าขาย อายุ ๕๐ ปี
 แม่บ้านชื่อ ประภาศรี คุณวันนะกุล อาชีพ ค้าขาย อายุ ๔๒ ปี
 จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นางสาวเนตรชนก คุณวันนะกุล ระดับการศึกษา กำลัง
 ศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (๒) นางสาวพริมพร คุณวันนะกุล
 ระดับการศึกษา ระดับการศึกษา กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 เชียงราย สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๔๒๙/๖ ม. ๕ ตำบลริมกก อำเภอเมือง
 จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ครอบครัวสีหมอก

พ่อบ้านชื่อ สนิต สีหมอก อาชีพ ข้าราชการครูเกษียณ

แม่บ้านชื่อ อารีย์ สีหมอก อาชีพ ข้าราชการครูเกษียณ

บุตร ๒ คน (๑) นายสุเมธ สีหมอก ระดับการศึกษาปริญญาโท (๒) นายพีรพัฒน์

สีหมอก ระดับการศึกษาปริญญาตรีหอการค้า สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๓๙๒ ม. ๕

ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เวลา ๒๑.๐๐ น.

ครอบครัวศิริวัลย์

พ่อบ้านชื่อ นายโกศล นามสกุล ศิริวัลย์ ระดับการศึกษาปริญญาตรี คณะวิศวกรรม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาชีพ ผู้จัดการการไฟฟ้าอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
แม่บ้านชื่อ นางกุล นามสกุล ศิริวัลย์ ระดับการศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี จังหวัดสงขลา อาชีพ พยาบาล อายุ ๕๐ ปี
จำนวนบุตร ๒ คน ชื่อ (๑) นายไกรศร นามสกุล ศิริวัลย์ ระดับการศึกษา กำลัง
ศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ ปี (๒) นางสาวกมล
นามสกุล ศิริวัลย์ ระดับการศึกษา กำลังศึกษา สถานที่ให้สัมภาษณ์ ๓๐/๕๒
หมู่บ้านราชพฤกษ์ ๒ ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๑๖.๒๓ น.

ครอบครัวบุญอาชาไนย

พ่อบ้านชื่อ ภัทรพล บุญอาชาไนย อาชีพ เจ้าของร้านวัสดุก่อสร้าง อายุ ๔๔ ปี

แม่บ้าน ชื่อ นางสาวสุจิตรา แก้วดู อาชีพ พนักงานบริษัท อายุ ๔๕ ปี

บุตรชาย ๑ คนชื่อ ด.ช. พลภัทร บุญอาชาไนย อายุ ๑๒ ปี

สถานที่ให้สัมภาษณ์ ร้านวัสดุก่อสร้าง บ้านเลขที่ ๒๓๒ ม. ๒ ต. โป่งแดง

อ. ขามทะเลสอ จ. นครราชสีมา

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๕๕๖. เวลา ๑๓.๓๐ น.

ยุทธศาสตร์
การพัฒนาสถาบันครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว^{๑๖} กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพของครอบครัว

สถานการณ์

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา ทำให้โครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น นอกจากนั้นปัจจัยทางเศรษฐกิจยังทำให้ทุกคนทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น รวมไปถึงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่ยึดติดค่านิยมทางวัตถุ ทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัวเสื่อมถอยลง สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง ขาดการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ความห่วงใยอาหารและพึ่งพาต่อกันลดน้อยลง ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งยังขาดการได้รับการปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่ดีงามของสังคมไทยจากคนรุ่นปู่ย่าตายาย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น การเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เหมาะสม สะท้อนให้เห็นจากระดับเขาว์ปัญญาของเด็กลดต่ำลง และต่ำกว่าระดับที่องค์การอนามัยโลกกำหนด เด็กมีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วน เด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมาตรฐานความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยรณญาณ และคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับคุณภาพของประชากรเด็กลดต่ำลง จากดำเนินการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทย ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ - ๕๖ พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทยในภาพระดับประเทศ เท่ากับ ๙๘.๕๙ (ค่าเฉลี่ย IQ ในเกณฑ์ปกติ ๙๐ - ๑๐๙) ซึ่งถือเป็นค่าระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กในประเทศอาเซียนหลาย ๆ ประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ จีน ญี่ปุ่น และยังพบว่าประเทศไทยยังมีเด็กกลุ่มที่มีปัญหาระดับสติปัญญาบกพร่อง (IQ < ๗๐) อยู่ถึงร้อยละ ๖.๕ เมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล คือ ไม่ควรเกินร้อยละ ๒และผลการสำรวจติดตามสถานการณ์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กนักเรียนไทย ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ - ๕๗ พบว่า เด็กนักเรียนอายุ ๖ - ๑๑ ปี คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ มีค่าคะแนนอยู่ที่ ๔๕.๑๒ จากค่าคะแนนปกติ ๕๐-๑๐๐ โดยเฉพาะลักษณะความมุ่งมั่นพยายาม ความกล้าแสดงออก และความรื่นเริง เบิกบาน นอกจากนี้ จากการสำรวจพัฒนาการเด็กไทย ๔๘ ในปี ๒๕๔๒ - ๒๕๕๓ พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยประมาณร้อยละ ๗๐ และสงสัยพัฒนาการล่าช้าประมาณร้อยละ ๓๐ ขณะที่เด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งเพิ่มขึ้น พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพทำให้เกิดปัญหาในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนในครอบครัวเพิ่มขึ้น มีความแตกแยกในครอบครัวนำไปสู่การหย่าร้างมากขึ้นทั้งนี้ ครอบครัวจึงจำเป็นต้องได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และการสนับสนุนจากกลไกทุกภาคส่วนในการส่งเสริมให้ครอบครัวมีศักยภาพในการทำ

^{๑๖}ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๔, <https://www.google.co.th>, (๑๕ มกราคม ๒๕๕๙).

บทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหากสมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ทั้งต่อตนเองและต่อสมาชิกในครอบครัว ก็จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัว และหากครอบครัวมีการเรียนรู้เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ก็จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุน และทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพัน มีความเข้าใจกัน และช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก็จะลดการเกิดปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมา

เป้าหมาย

- ๑) ครอบครัวมีศักยภาพ และสัมพันธภาพที่ดี สามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม
  - ๒) สมาชิกของครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา
- คุณธรรมและจริยธรรม มีภูมิคุ้มกัน และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

- ๑) ร้อยละของครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีขึ้น
- ๒) ร้อยละของครอบครัวสามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม
- ๓) การตั้งครุฑไม้พร้อมของเด็กวัยร่นลดลง
- ๔) ระดับสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมให้ครอบครัวมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีสัมพันธภาพที่ดี และทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

๑.๑ จัดการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตครอบครัวหรือหลักสูตรครอบครัวศึกษา ในสถานศึกษาทุกระดับทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ครอบครัวมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย

๑.๒ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตครอบครัว การเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัว การให้คู่สมรสรู้คุณค่าและความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของวงจรชีวิตครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรและสมาชิกทุกคนในครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว และการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวโดยไม่ใช้ความรุนแรง

๑.๓ เสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการทำงานและครอบครัวที่ดีขึ้น ผ่านการให้การฝึกอบรมทักษะ เช่น การบริหารเวลาการทำงานและเวลาของครอบครัว การจัดการความเครียด การจัดการทางการเงิน

๑.๔ ส่งเสริมประชาธิปไตยในครอบครัว โดยการกำหนดกฎ กติกา เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันบนหลักเหตุผล เป็นการสร้างกระบวนการปรับตัวในครอบครัวให้รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน ทำให้คนในครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และสามารถนำไปปรับให้เข้ากับสังคมภายนอกได้

๑.๕ เสริมสร้างให้ครอบครัวมีจิตสำนึกด้านบทบาทหญิงชายในครอบครัวที่เหมาะสม โดยการแบ่งปันความรับผิดชอบร่วมกันในครอบครัว การยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ

๑.๖ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ชีวิตครอบครัว กิจกรรมทางศิลปะวัฒนธรรม ดนตรี กีฬา มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างสุนทรียภาพ และรักษาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

๑.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วน เปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ

๒. ส่งเสริมให้ครอบครัวดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีหลักคิดหรือคุณธรรมหลักของครอบครัว เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความมั่นคงทางจิตใจ มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม โดยตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและคุณค่าของครอบครัว

๒.๒ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีคุณธรรม จริยธรรม และดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนของศาสนาประจำครอบครัวอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ คือ

- ๑) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ๒) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- ๓) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- ๔) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
- ๕) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- ๖) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- ๗) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
- ๘) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่
- ๙) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๑๐) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมเมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
- ๑๑) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
- ๑๒) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

๒.๓ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทานุบำรุงศาสนา

๓. ส่งเสริมให้ครอบครัวดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครอบครัวมีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

๓.๑ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความสอดคล้องบริบทของครอบครัวที่มีลักษณะหลากหลาย เช่น ครอบครัวเกษตรกรรมครอบครัวในเขตเมือง เป็นต้น

๓.๒ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการวางแผนครอบครัว การสร้างสุขภาวะที่ดีของครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดูแลสุขอนามัยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม สามารถป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมรวมถึงสามารถดูแลสมาชิกในครอบครัวทุกคนรวมทั้งสมาชิกที่มีภาวะพึ่งพิงสูงได้

๓.๓ ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ ผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมถึง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในครอบครัวและชุมชน สามารถนำข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๓.๔ พัฒนาคุณค่าอันดีงามของครอบครัวไทยในความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่าง เครือญาติ เพื่อนบ้าน และชุมชน

๓.๕ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีจิตอาสาและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเป็น สมาชิกกลุ่มทางสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน และจิตสานึกรับผิดชอบต่อ สาธารณะ

หน่วยงานหลัก

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวง สาธารณสุขกระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรม ประชาสัมพันธ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร

หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว สถาบันครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ ๒ สร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

สถานการณ์

หลักประกันความมั่นคงของครอบครัว เป็นระบบที่ส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว เพื่อให้สมาชิกของครอบครัวสามารถดำรงชีวิต และดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างราบรื่น มีความสุข พึ่งพาตนเองได้ ได้รับหลักประกันด้านสิทธิ สวัสดิการ และได้รับการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้น พื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์รวมถึงสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิกครอบครัวและสังคม ทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพการ เรียนรู้ และการปรับตัวให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตครอบครัวตามบริบทสังคมวัฒนธรรมที่ ครอบครัวอาศัยอยู่ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดสวัสดิการสังคมที่มีความครอบคลุมมากขึ้น แต่ คุณภาพของการให้บริการยังมีความแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างเมืองและชนบท และ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการ ด้านสุขภาพ การศึกษา การอาชีพซึ่งส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ โอกาสในการ ทำงาน และคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันมาก

• ด้านสุขภาพ ครอบครัวควรที่จะได้รับการสุขภาพขั้นพื้นฐานทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ และปราศจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้านร่างกายและ จิตใจ รวมทั้งการปฏิบัติตนที่มีส่วนส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนได้รับประโยชน์จาก หลักประกันด้านสุขภาพตามความต้องการ แม้ว่าในปี ๒๕๕๖ การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพของคน ไทย ๔๙ มีความครอบคลุมสูงถึงร้อยละ ๙๙.๘๗ แต่การให้บริการสาธารณสุขยังคงมีปัญหาด้าน

คุณภาพ โดยเฉพาะการกระจายบุคลากรและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ในแต่ละภูมิภาค รวมทั้งรูปแบบการบริการ

- ด้านการศึกษา ครอบครัวควรได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับและได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามความต้องการในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน พบว่า มีอัตราการลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษามีความแตกต่างกันมาก ผู้ที่มีฐานะยากจนเข้าถึงการศึกษาได้น้อยกว่าคนที่มีมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า และเด็กในเขตเมืองสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากกว่าเด็กในเขตชนบท ซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสในการพัฒนาอาชีพและรายได้

- ด้านอาชีพและรายได้ ความมั่นคงด้านชีวิตการงาน/อาชีพ/รายได้ คือการที่ครอบครัวได้รับโอกาสประกอบอาชีพตามความต้องการหรือความถนัด โดยปราศจากความเสี่ยงในการทำงาน และมีความสุขหรือพึงพอใจในงาน มีรายได้ที่เพียงพอกับการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว มีความสามารถในการชดเชยหนี้สิน และมีเงินออมสำหรับครอบครัว ซึ่งพบว่ารายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือน ๕๐ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖ ครัวเรือนไทยมีรายได้เฉลี่ยมากกว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการยังชีพ โดยทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด ซึ่งผลต่างของรายได้และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการชำระหนี้ เช่น หนี้เพื่อการซื้อบ้าน/ที่ดิน หนี้อุปโภคบริโภค เป็นต้น นอกจากนี้สัดส่วนของครัวเรือนที่เป็นหนี้ลดลงจากร้อยละ ๖๖.๔ ในปี ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๕๓.๘ ในปี ๒๕๕๖ แต่จำนวนเงินที่เป็นหนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๔ ถึงร้อยละ ๒๐.๙๔๙

- ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ครอบครัวควรมีกรรมสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคงเข้าถึงแหล่งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สภาพบ้านและความปลอดภัยของที่อยู่อาศัย ๕๑ ในภาพรวมของประเทศ ครอบครัวส่วนใหญ่มีบ้านที่อยู่อาศัยในสภาพแข็งแรงมั่นคง วัสดุที่ใช้สร้างบ้านมีความแข็งแรงถึงร้อยละ ๙๒.๖ และสภาพแวดล้อมในชุมชนและหมู่บ้านที่ครอบครัวตั้งอยู่มีความปลอดภัยจากมลพิษ เช่น เสียง กลิ่น ฝุ่น คิวบ เป็นต้น ร้อยละ ๘๓.๘ ตลอดจนความปลอดภัยจากการประทุษร้าย เช่น การทำร้ายร่างกาย ชิงทรัพย์ เป็นต้น มีค่าร้อยละ ๘๙.๔

เป้าหมาย

ครอบครัวมีหลักประกันความมั่นคงทุกด้านตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละครอบครัวทั่วไปที่ได้รับการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
๒. ร้อยละครอบครัวลักษณะเฉพาะที่ได้รับการจัดสวัสดิการที่ตรงกับความเป็นของครอบครัวเพิ่มขึ้น
๓. ร้อยละของครอบครัวมีการออมเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

๑. การส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการครอบครัวขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครอบครัวทุกลักษณะ

- ๑.๑ ส่งเสริมให้ครอบครัวรู้และเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานของรัฐได้อย่างทั่วถึง
- ๑.๒ ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสำหรับครอบครัวอย่างทั่วถึง
- ๑.๓ ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าถึงระบบการประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และการประกันความมั่นคงและความเสี่ยงอื่น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันเมื่อครอบครัวต้องประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ
- ๑.๔ จัดให้มีสวัสดิการที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของครอบครัวทุกลักษณะอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๕ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการให้การคุ้มครองทางสังคมและกลุ่มเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพครอบคลุม เป็นปัจจุบัน และสามารถเข้าถึงได้
- ๑.๖ สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนส่งเสริมความสมดุลระหว่างการทำงานและครอบครัว โดยจัดให้มีนโยบายการทำงานที่ยืดหยุ่น สถานที่ทำงานที่เป็นมิตรกับครอบครัว การหยุดลาเลี้ยงบุตรโดยได้รับค่าจ้าง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การพยาบาล และศูนย์ดูแลเด็กเล็กในสถานที่ทำงาน

๒. การส่งเสริมความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของครอบครัวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ๒.๑ พัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงานทุกกลุ่มอาชีพทั้งในระบบและนอกระบบ
- ๒.๒ สนับสนุนและส่งเสริมครอบครัวให้มีสัมมาชีพ มีรายได้ที่มั่นคง และเพียงพอต่อการดำรงชีวิตโดยยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนโดยการพัฒนาอาชีพให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อให้คนในชุมชน/ท้องถิ่นมีงานทำประจำและต่อเนื่อง ลดอัตราการย้ายถิ่นเพื่อเข้าไปทำงานในเมือง
- ๒.๓ ส่งเสริมอาชีพระยะสั้นสำหรับครอบครัวที่ประสบปัญหา หรือครอบครัวที่อยู่ในสภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือชั่วคราว และเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของครอบครัวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกลไกและช่องทาง การจัดการความรู้และทักษะในการจัดการรายรับรายจ่าย เพื่อลดหนี้สินของครอบครัวอย่างเป็นระบบ

๓. การส่งเสริมวินัยการออมในครอบครัว

- ๓.๑ สร้างวินัยการออมแก่ครอบครัวในทุกรูปแบบ ทั้งการออมที่เป็นตัวเงิน หรือการออมในรูปแบบอื่น เช่น ทองคำ พันธบัตร สลากออมสิน อสังหาริมทรัพย์ ออมต้นไม้ ออมข้าว สินทรัพย์อื่นๆ เป็นต้น
- ๓.๒ สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน การฌาปนกิจสงเคราะห์ และกองทุนอื่น ๆ ในชุมชนอย่างทั่วถึง
- ๓.๓ สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงของครอบครัวในชุมชน
- ๓.๔ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการออมเงินและการลงทุน เพื่อความมั่นคงของครอบครัว และช่องทางการเข้าถึงสถาบันทางการเงิน

๔. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบรรยากาศการเรียนรู้ และความปลอดภัย สำหรับครอบครัว

๔.๑ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้และทักษะในการจัดการสภาพแวดล้อมในครัวเรือน ให้มีความเหมาะสม ถูกสุขลักษณะ เอื้ออำนวยความสะดวก และความปลอดภัยต่อสมาชิกในครอบครัว ทุกช่วงวัย

๔.๒ ลดพื้นที่เสี่ยง เพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน โดยสนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัยสำหรับครอบครัว และเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดบริการหรือกิจกรรมสร้างสัมพันธ์อันดีต่อครอบครัวและชุมชน

๔.๓ ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการสภาพแวดล้อมทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ที่เหมาะสมเอื้อต่อวิถีชีวิตไทย

๔.๔ สนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ มีแผนป้องกัน และมีการเตรียมพร้อมรับมือความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทุกรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวในชุมชน

หน่วยงานหลัก

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุขกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงวัฒนธรรม กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ธนาคาร และสถาบันทางการเงินทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของครอบครัวสถานการณ์

คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.) เป็นกลไกการทำงานด้านครอบครัวในระดับชาติ ซึ่งนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการมีหน้าที่ในการเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมและประสานงานสถาบันครอบครัว ติดตาม และประเมินผล โดยดำเนินงานผ่านคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว (กสค.) ที่มีหน้าที่ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจาก กยค. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการวิจัย และการจัดการความรู้เกี่ยวกับครอบครัวอย่างเป็นระบบและส่งเสริมการพัฒนาให้มีระบบฐานข้อมูลครอบครัว จัดให้มีการประชุมสมัชชาครอบครัวระดับจังหวัดและสมัชชาครอบครัวระดับชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กยค. กำหนดและเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวต่อ กยค. โดยมีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการทั้งสองชุด ส่งผ่านนโยบายและยุทธศาสตร์ไปยังหน่วยงานในระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และในระดับตำบล คือ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)

จำนวน ๖,๗๙๕ แห่ง มีภารกิจ ในการสำรวจปัญหาและจัดทำข้อมูล จัดทำแผนปฏิบัติการที่บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย บริการให้คำปรึกษา แนะนำ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการแก้ปัญหาครอบครัว และส่งเสริมให้ครอบครัวสร้างเครือข่ายเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตามพบว่า ศพค. หลายแห่งยังไม่สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้เนื่องจากมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน เช่น คณะทำงานฯ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ขาดองค์ความรู้ด้านครอบครัวงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานน้อยไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการทำงาน ขาดกระบวนการหนุนเสริมการทำงานของ ศพค. ความสัมพันธ์ของกลไกตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ลงไปจนถึงระดับท้องถิ่น จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า

๑) ความชัดเจนในการดำเนินงานตามภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของกลไกในแต่ละระดับทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขาดการจัดระบบการบริหารจัดการและประสานงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ดี

๒) การเชื่อมโยงการทำงานของกลไกการทำงานด้านครอบครัวในแต่ละระดับ ยังขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างมีทิศทางหรือมีเป้าหมายเดียวกัน รวมทั้งการบูรณาการร่วมกับกลไกการทำงานในภาคส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น กลไกด้านสาธารณสุข กลไกการศึกษา กลไกการพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดการทำงานหรือมีภารกิจที่ซ้ำซ้อนในระดับพื้นที่

๓) กลไกหลายส่วนอยู่ในระหว่างการพัฒนาให้เกิดขึ้น บางส่วนมีอยู่บ้างแล้วแต่ยังไม่เต็มพื้นที่บางส่วนยังไม่มี เช่น คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวจังหวัด เป็นกลไกใหม่ที่เริ่มดำเนินการแต่งตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและประสานงานด้านครอบครัวในระดับจังหวัด Case Manager (CM) นักจัดการรายกรณี หรือผู้จัดบริการทางสังคมในระดับตำบลทำหน้าที่ในการจัดหาบริการช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กและครอบครัว โดยการทำงานอย่างเป็นระบบปัจจุบันได้มีการพัฒนาขึ้นแล้วในหลายพื้นที่ นอกจากนั้น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ร่วมกับสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย พัฒนาทีมพี่เลี้ยงหรือ Nodes ในระดับจังหวัดขึ้น เพื่อให้เป็นหน่วยหรือกลุ่มบุคคลจิตอาสาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวแก่ ศพค. ปัจจุบันมีจำนวน ๒๐ แห่ง และนักพัฒนาครอบครัวซึ่งเป็นกลไกใหม่ที่มีความพยายามในการผลักดันให้เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขณะเดียวกันการที่จะส่งเสริมให้กลไกการทำงานด้านครอบครัวสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการที่จะเอื้ออำนวยให้กลไกมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เครื่องมือหนึ่งนั่นก็คือกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการผลักดัน และเป็นแนวปฏิบัติให้กับหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินงาน หรือประสานความร่วมมือในการให้ความสนับสนุน หรือช่วยเหลือสมาชิกในสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและครอบครัวทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างตรงจุด และอาจไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร ประกอบกับหน่วยงานและกลไกต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่แล้วนั้น อาจมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะรับมือกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นภายใต้สถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนั้นต้องมีการจัดการความรู้และการจัดระบบฐานข้อมูลด้าน

ครอบครัว เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการ ดำเนินงานพัฒนาสถาบันครอบครัวได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

เป้าหมาย

ระบบการบริหารจัดการด้านครอบครัวที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ได้รับการพัฒนาทักษะในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

๒. ร้อยละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบุคลากรประจำที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

๓. ร้อยละ ๕๐ ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั่วประเทศ มีการรายงานข้อมูลจำนวนความรุนแรงในครอบครัว

๔. ระดับความสำเร็จในการพัฒนากฎหมายด้านครอบครัว

๕. จำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการส่งเสริม พัฒนา และให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวเพิ่มขึ้น

๖. ระดับความสำเร็จการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านครอบครัว

๗. จำนวนงานวิจัย และนวัตกรรมด้านครอบครัวเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

๑. การพัฒนาศักยภาพพลไกและบุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัว

๑.๑ สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาทุกระดับทั้งในระบบและนอกระบบ ผลิตบุคลากรที่ทำงานด้านการส่งเสริม พัฒนา และให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง

๑.๒ พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ทำงานด้านการส่งเสริม พัฒนา และให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายคนทำงานด้านครอบครัวในทุกระดับ

๑.๓ สนับสนุนให้มีหน่วยงานและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อให้ครอบครัวรู้และสามารถเข้าถึงการบริการได้โดยง่าย

๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) สามารถดำเนินงานตามภารกิจในการสำรวจปัญหา จัดทำข้อมูล และจัดทำแผนปฏิบัติการที่บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย บริการให้คำปรึกษา แนะนำ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการแก้ปัญหาครอบครัวและส่งเสริมให้ครอบครัวสร้างเครือข่ายเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕ ผลักดันให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) โดยการจัดสรรงบประมาณ และการสนับสนุน

อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการดำเนินงานพัฒนาครอบครัวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๑.๖ ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดกรอบโครงสร้างบุคลากร โดยให้มีบุคลากรประจำที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวในชุมชนโดยตรง

๑.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลไกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ทุกระดับ มีบทบาทในการเฝ้าระวัง ส่งเสริม และพัฒนาครอบครัว

๒. การพัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เกี่ยวกับครอบครัวให้มีความทันสมัย และเหมาะสมกับสถานการณ์

๒.๑ แก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีอยู่ เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน กลไกการทำงานด้านครอบครัวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สถาบันครอบครัวมั่นคงเข้มแข็ง

๒.๒ ผลักดันให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมสถาบันครอบครัว เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาครอบครัวตามวงจรชีวิตครอบครัว

๒.๓ ส่งเสริมให้มีการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของสถาบันครอบครัวอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

๒.๔ ส่งเสริมให้มีมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความมั่นคงเข้มแข็งของครอบครัว เช่น เพิ่มสิทธิในการลดหย่อนภาษีในการเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้น เพิ่มสิทธิในการลดหย่อนภาษีสำหรับครอบครัวที่ต้องดูแลสมาชิกพิการ หรือผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพิ่มสิทธิสำหรับคู่สมรสที่เข้าสู่กระบวนการแต่งงานตามระบบการจดทะเบียน เป็นต้น ทั้งนี้ให้มีการรณรงค์เผยแพร่ให้มีการใช้สิทธิได้อย่างทั่วถึง

๒.๕ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความรู้ตามสิทธิทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและครอบครัว และเข้าถึงบริการโดยกำหนดให้มีหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทำหน้าที่ในการขับเคลื่อน

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการการทำงานด้านครอบครัวอย่างเป็นระบบ

๓.๑ กำหนดให้มีการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเก็บข้อมูลให้มีความทันสมัย พัฒนาและบูรณาการตัวชี้วัดด้านครอบครัวให้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ รวมทั้งชุมชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้จริง

๓.๒ จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูลด้านครอบครัวเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับพัฒนาจากตัวชี้วัดระดับชุมชน รวมทั้งมีการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลด้านครอบครัว

๓.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายนักพัฒนาครอบครัว และมีกลไกการสื่อสารเพื่อกำหนดวิธีการทำงานของเครือข่ายนักพัฒนาครอบครัวที่ชัดเจน เกิดการยอมรับ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดกลไกในการเชิดชูยกย่องนักพัฒนาครอบครัว และองค์กรสนับสนุน

๓.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านครอบครัว หรือสมัชชาครอบครัวในทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ

๔. การส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการด้านครอบครัว

๔.๑ ส่งเสริมสถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และส่วนกลาง รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ทำการศึกษา วิจัย พัฒนาระบบสารสนเทศ นวัตกรรมและจัดการความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

๔.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยง และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการส่งเสริม และพัฒนาครอบครัวที่มีอยู่ในแหล่งหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

๔.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่าง ประเทศและการปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการ เลือปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Form of Discrimination against Women – CEDAW) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) รวมทั้งการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs)

๔.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตสื่อความรู้ด้านครอบครัว คู่มือสำหรับประชาชน และ เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้งครอบครัวและชุมชนอย่างทั่วถึง

๔.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมให้กับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีความรู้และ ทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ รวมทั้งรับรู้ถึงช่องทาง ในการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ และหน่วยงานอื่นอย่างทั่วถึง

๔.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะให้กับบุคลากร และผู้ปฏิบัติงานด้านครอบครัวอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการ ปฏิบัติงานและทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

หน่วยงานหลัก

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวง ยุติธรรม กระทรวงการคลัง กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานสถิติแห่งชาติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร

หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

สถานการณ์

เครือข่ายทางสังคม เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา สถาบันครอบครัว การเชื่อมประสานเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว โดยความร่วมมือเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของเครือข่าย นำไปสู่กระบวนการพัฒนาและการ เปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เครือข่ายที่สำคัญมี ๔ ภาคส่วน ได้แก่

๑) เครือข่ายภาคประชาชน เป็นการรวมตัวของภาคประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะ ชุมชนชนบทมีกิจกรรมและความต่อเนื่องบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและวัฒนธรรมชุมชน

กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการทรัพยากรในชุมชนและการทำงานร่วมกับภาครัฐ

๒) เครือข่ายภาครัฐ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาและการเข้าไปส่งเสริมการทำงานในระดับชุมชน อำเภอ และจังหวัด โดยเป็นการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนที่มีลักษณะแนวดิ่งและแนวนอน

๓) เครือข่ายภาคธุรกิจ เป็นความร่วมมือในฐานะความเป็นหุ้นส่วนต่อกันทั้งในรูปแบบความร่วมมือทางการผลิต การค้าขาย การประสานผลประโยชน์ และการรวมพลังเพื่อพัฒนาสังคม ซึ่งปัจจุบันมีกระแสของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม Social Enterprise ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาสังคมและ/หรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ดังนั้น เป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นพร้อมกับการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย รัฐบาลได้มีการตั้งคณะกรรมการสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม และการจัดทำแผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม และมีความตื่นตัวขององค์กรภาคธุรกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม Corporate Social Responsibility หรือที่รู้จักกันคือ CSR คือ การที่องค์กรภาคธุรกิจทั้งเล็กหรือใหญ่หันมาใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการให้เงินบริจาค การสนับสนุนหรือสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เสมือนการคืนกำไรให้กับสังคม

๔) เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน มีพัฒนาการมาจากการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมขององค์กรระหว่างประเทศ จากนั้นมีการสนับสนุนให้องค์กรและภาคประชาชนดำเนินการจัดการในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อร่วมคลี่คลายปัญหาในสังคม

ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑) เครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย เช่น เครือข่ายครอบครัวระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอจังหวัด ภาค เป็นต้น

๒) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม องค์กร โดยมองข้ามในเชิงมิติพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เครือข่ายครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูสมาชิกพิการ เครือข่ายครอบครัวลดละเลิกเหล้า เครือข่ายยุติความรุนแรง เป็นต้น

๓) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่าง ๆ ดังกล่าว มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงการสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นอย่างใดก็ตามในปัจจุบันงานด้านการพัฒนาเครือข่ายส่วนใหญ่จัดอยู่ในลักษณะประเภทเครือข่ายจัดตั้งและยังไม่สามารถทำให้เป็นระบบเดียวกัน หรือมองภาพเหมือนกันได้ ซึ่งถ้าจะให้พัฒนามากไปกว่านี้ ควรมีการทบทวนเรื่องนิยาม และแยกงานอาสาสมัครออกจากการสนับสนุนเครือข่าย ทั้งนี้ เรื่องของการสื่อสารในเครือข่ายแต่ละ

เครือข่ายเป็นหัวใจสำคัญ โดยควรมีการจัดทำแผนงานที่ให้ความสำคัญกับระบบการติดต่อสื่อสารในแต่ละเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายมีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งความถี่หรือจำนวนครั้งในการติดต่อสื่อสารของสมาชิกเครือข่าย ถือว่าเป็นตัวชี้วัดเรื่องความเข้มแข็งของเครือข่ายประเภทหนึ่ง

เป้าหมาย

เครือข่ายทางสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละครอบครัวที่ได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนา จากเครือข่ายทางสังคมทุกรูปแบบ
๒. ร้อยละของครอบครัวที่มีความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือ
๓. ร้อยละสมาชิกครอบครัวที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายทางสังคม
๔. ร้อยละองค์กรธุรกิจมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว
๕. จำนวนชุดความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของเครือข่ายทางสังคม
๖. จำนวนเครือข่ายครอบครัวที่สามารถช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันได้

แนวทางการพัฒนา

๑. การสร้างและผลักดันเครือข่ายทางสังคมทุกรูปแบบ ทุกระดับ ให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่องและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายทางสังคมทุกรูปแบบ ทุกระดับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาครอบครัว

๑.๒ พัฒนาศักยภาพเครือข่ายทางสังคมทุกรูปแบบ ทุกระดับ ให้มีความรู้ ทักษะในกระบวนการทางด้านครอบครัว และการจัดทำแผนงานโครงการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๑.๓ ผลักดันและสนับสนุนให้เครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจ และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว

๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายทางสังคม และให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายทางสังคมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อบูรณาการงานด้านพัฒนาครอบครัวอย่างมีทิศทาง

๒. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดระบบเครือข่ายครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ

๒.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มครอบครัวเป็นเครือข่ายทางสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกัน ฝ่าละออง แกล้งไขปัญหา และพัฒนาครอบครัวร่วมกันอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

๒.๒ พัฒนาศักยภาพและแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายครอบครัวอย่างเป็นระบบ

๒.๓ พัฒนาเครือข่ายครอบครัวจิตอาสาต้นแบบ ถอดบทเรียน และขยายผลการดำเนินงาน

๒.๓ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรภาคธุรกิจเอกชน มีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายครอบครัวจิตอาสา

หน่วยงานหลัก

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและวิจัย

หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรสวัสดิการสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบการสื่อสารสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

สถานการณ์

ในการทำงานเพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก ๕ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์การสร้างภูมิคุ้มกันวัฒนธรรมการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการ จัดทำยุทธศาสตร์แผนแม่บท กฎหมาย นโยบาย กลไกการทำงานเชิงบูรณาการ ยุทธศาสตร์รณรงค์กระแสสังคม สร้างความตระหนักร่วมถึงการบริโภคสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์การบังคับใช้กฎหมาย คณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางซึ่งมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ มีการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างกระบวนการนิติบัญญัติซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ มีการจัดทำศูนย์ปฏิบัติการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยมีการจัดทำศูนย์รับเรื่องสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ สายด่วน ๑๙๖๕ ซึ่งเป็นช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียน การพัฒนาสื่อ การให้คำปรึกษาด้านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์มีการเตรียมแผนแม่บทด้านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ การสร้างวัฒนธรรมการใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้รับสื่อ การเตรียมการจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อภาคประชาชน และการกระจายการทำงานไปยังคณะอนุกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการทำงานเชื่อมต่อระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การส่งเสริมการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์การพัฒนาพื้นที่ร้านเกมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การพัฒนาระบบการเรียนรู้เท่าทันสื่อ การส่งเสริมให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อร่วมกับชุมชน การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังสื่อในพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบธุรกิจเพื่อสังคมสื่อเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางสังคม ๕๒ ที่มีพลังในการสร้างการเรียนรู้ในทางสังคมให้กับผู้รับสื่อมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนี้

๑) เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่กับสื่อโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ ๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นอินเทอร์เน็ตวันละประมาณ ๓ - ๕ ชั่วโมง ดูทีวีวันละ ๕.๗ ชั่วโมง อ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ ๓๙ นาที โดยกิจกรรมส่วนมากของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคือ การค้นหาข้อมูล ติดตามข่าวสาร

๒) รายการโทรทัศน์สำหรับการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้มีเวลาออกอากาศเพียงร้อยละ ๕ ของเวลาออกอากาศทั้งหมดจากทุกสถานีรวมกัน โดยในหนึ่งชั่วโมงจะมีภาพความรุนแรงมากที่สุดถึง ๓.๒๙ ครั้ง ภาพที่ตอกย้ำการสร้างอคติเชิงลบต่อผู้อื่น จำนวน ๑.๓๔ ครั้ง การใช้ภาษา

ก้าวร้าว ๐.๒๕ ครั้ง ความไม่เหมาะสมทางเพศ ๐.๑๓ ครั้ง และพบว่ารายการการ์ตูนสำหรับเด็กนั้นมีการนำเสนอเนื้อหาภาพของความรุนแรงกว่าร้อยละ ๕๐ ของรายการทั้งหมด

๓) รายการวิทยุโดยเฉลี่ยพบว่าทุกสถานีมีรายการวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน ร้อยละ ๑ จากจำนวน ๕๔๒ สถานีทั้งหมดในประเทศไทย ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมีจำนวนน้อยมาก

๔) ภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กและครอบครัวมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์ในระดับที่ผู้ชมอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี ต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่กว่าร้อยละ ๓๕ และมีภาพยนตร์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ถึงร้อยละ ๒๗ - ๓๑

๕) เกมคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยร้อยละ ๙๐ เป็นเกมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และในจำนวนเกมคอมพิวเตอร์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเกมที่มีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับผู้เล่นอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีเนื้อหาการต่อสู้การใช้ความรุนแรง เนื้อหาทางเพศ และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม

๖) เว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรที่เข้าใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่มีประมาณร้อยละ ๑๒ ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนกว่าร้อยละ ๔๒ และเมื่อเปรียบเทียบเฉพาะ ๔๐ เว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้ในประเทศไทยร้อยละ ๕๒.๕ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม เนื้อหาของเว็บไซต์มีการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมและอีกกว่าร้อยละ ๑๗.๕ เป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสื่อทางเพศที่เข้าข่ายลามกอนาจาร การใช้ภาษาที่หยาบคายรวมถึงเนื้อหาที่รุนแรง

เป้าหมาย

มีกระบวนการสื่อสารสังคมที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ ครอบครัวรู้เท่าทันสื่อ

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของสื่อที่มีเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ของครอบครัว
๒. ร้อยละของช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาสื่อเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ของครอบครัว
๓. ร้อยละบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อสารหรือการพัฒนาสื่อมีทักษะและความรู้ความเข้าใจด้านครอบครัว
๔. มีกฎหมายกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เป็นกลไกในการสนับสนุนสื่อเพื่อการเรียนรู้ของครอบครัว
๕. ร้อยละครอบครัวที่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อ
๖. ร้อยละครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังสื่อ

แนวทางการพัฒนา

๑. การส่งเสริมการผลิตสื่อและช่องทางสื่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็ง
  - ๑.๑ ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ มีส่วนร่วมพัฒนาและสร้างสรรค์สื่อที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของครอบครัว โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในบริบทต่าง ๆ

๑.๒ พัฒนาสถานีโทรทัศน์ วิทยุ สำหรับครอบครัว ซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็ง

๑.๓ พัฒนาช่องทางสื่อทางเลือกอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับครอบครัวแต่ละกลุ่ม เช่น เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน เว็บไซต์ โทรทัศน์วิทยุออนไลน์ เป็นต้น โดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัวลักษณะเฉพาะต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งในทุกระดับอย่างเท่าเทียม ๑.๔ พัฒนาองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเครือข่ายครอบครัว รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจทางสังคมให้กับสื่อหรือผู้พัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็ง

๑.๕ ส่งเสริมให้มีหลักสูตรหรือวิชาการผลิตสื่อด้านครอบครัวในระดับอุดมศึกษา

๑.๖ มีมาตรการควบคุมสื่อประเภทต่างๆ เช่น เกม เว็บไซต์ ฯลฯ ที่มีผลกระทบเชิงลบต่อครอบครัว

๒. การพัฒนากระบวนการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัว

๒.๑ ส่งเสริมหลักสูตรและกระบวนการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองของครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม โดยดำเนินการทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ พัฒนาช่องทางและกระบวนการสื่อสารในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้ครอบครัวเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าและภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครอบครัว ตลอดจนเข้าถึงความรู้และกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อชุมชน ศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงส่งเสริมบทบาทของประชาสังคมจังหวัดให้เป็นช่องทางในการสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น

๒.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัว เครือข่ายครอบครัว หรือเครือข่ายการทำงานด้านครอบครัวได้มีโอกาสในการพัฒนาสื่อที่ตอบสนองต่อความสนใจของครอบครัวในแต่ละกลุ่ม โดยมีเนื้อหาสาระ และระดับคุณค่าของเนื้อหาสาระเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาครอบครัวเข้มแข็ง และนำเสนอผ่านช่องทางต่าง ๆ ในทุกระดับ

๓. การพัฒนากลไกและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายด้านสื่อให้มีประสิทธิภาพ

๓.๑ ผลักดันให้กฎหมายกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเฝ้าระวัง เท่าทันสื่อ และการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ให้ครอบครัวทุกลักษณะสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม

๓.๒ ผลักดันให้การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็กเยาวชนและครอบครัวเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนในสังคมพัฒนาสื่อ และใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

๓.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาสื่อและพัฒนาครอบครัว เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการพัฒนา

กฎหมาย หรือกฎระเบียบ หรือนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสื่อและการเฝ้าระวังสื่อ และการพัฒนาทักษะเท่าทันสื่อของครอบครัว โดยสร้างกลไกให้ครอบครัวเข้าถึงและมีส่วนร่วม

๓.๔ ส่งเสริมให้เกิดกลไกอาสาสมัครด้านสื่อในระดับชุมชน ตลอดจนการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเครือข่ายครอบครัว เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังสื่อ และการพัฒนาสื่อของครอบครัวในทุกระดับ

๓.๕ จัดทำมาตรฐานหรือตัวชี้วัดการทำงานขององค์กรหรือหน่วยงานรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยพิจารณาจากการสนับสนุน หรือการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาครอบครัว

หน่วยงานหลัก

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กรมประชาสัมพันธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยงานสนับสนุน

สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิสมาคมด้านสื่อสารมวลชนทุกแขนง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	: แม่ชีวงเพชร คงจันทร์
วัน เดือน ปีเกิด	: วันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐
สถานที่เกิด	: ๑๑๓ หมู่ที่ ๔ (บ้านไม้หลา) ถนนราษฎร์รุ่งเรือง ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
บวช	: ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ณ สำนักวิปัสสนาเกษตรใหม่ ตำบลหนองหาร อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๒๕ จบมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนคีรีราษฎร์ พัฒนา ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช : พ.ศ. ๒๕๒๘ จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนกัลยาณิศรี ธรรมราชตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช : ธรรมศึกษาเอก : จุฬารักษิธรรมมิกเอก : บาลีศึกษาประโยค ๗ : ศิลปศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พ.ศ. ๒๕๒๘- ๒๕๒๙ พนักงานห้างสรรพสินค้าอนันต์ พานิช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช : พ.ศ. ๒๕๓๑- ๒๕๓๒ พนักงานบริษัทโทรคมนาคมแคนนิ่ง จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา : พ.ศ. ๒๕๓๔- ๒๕๓๕ พนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัดเรณูซันดี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร : พ.ศ. ๒๕๓๗ ครูสอนแผนกนักธรรม สำนักวิปัสสนา กัมมัฏฐานเกษตรใหม่ ตำบลหนองหาร อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ : พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๙ ครูสอนศีลธรรม โรงเรียนวัด อินทราวาสวิหาร เขตบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร : พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงปัจจุบัน ครูสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดราชาธิวาสวิหารเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร : พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน ครูสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดราชา ธิวาสวิหาร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร : พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒ วิทยากรอบรมธรรมแก่เยาวชน (ภาคปฏิบัติ) วัดท่าข้าม อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท : พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒ วิทยากรอบรมธรรมแก่เยาวชน

- (ภาคปฏิบัติ) วัดวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
- : พ. ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ โรงเรียนกุศล
ศึกษา แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
- : พ. ศ. ๒๕๕๒ วิทยากรอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน โครงการ
ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมูลนิธิจิตพัฒนา กรุงเทพมหานคร
- : พ. ศ. ๒๕๕๒ ผู้ช่วยสอนวิปัสสนากรรมฐาน (ภาคปฏิบัติ)
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพระยะสั้น คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : พ. ศ. ๒๕๕๓ ครูสอนแผนกนันทกรรม- บาลี สำนักเรียนวัดศรี
สุदारามวรวิหาร เขตบางขุนนนท์ กรุงเทพมหานคร
- ผลทางวิชาการ**
- : บทความเรื่อง การระบับความรุนแรงในครอบครัวแนว
พุทธธรรม ตีพิมพ์ในหนังสือพุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม
และเศรษฐกิจ รวมบทความประชุมวิชาการทาง
พระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๘ เนื่องในวันวิสาขบูชา
วันสำคัญสากลของโลก พ.ศ. ๒๕๕๔
- ภูมิสำเนาปัจจุบัน**
- : วัดราชาธิวาสวิหาร แขวงวรวิหาร เขตดุสิต สามเสน
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
เบอร์โทร ๐๘๙-๙๙๓๖๖๒๘, ๐๘๓- ๒๙๕๐๑๐๘